

KERKELIJK HANDBOEK

ten dienste der

Chr. Ger. Kerk in Noord-Amerika

DOOR

REV. I. VAN DELLEN

EN

REV. H. KEEGSTRA

EERDMANS-SEVENSMA CO.

Uitgevers

Grand Rapids, Mich.

1915

INLEIDING

Christus is de Koning Zijner Kerk, niet alleen voor zoover die onzichtbaar is, maar ook in haar zichtbaar bestand, en gelijk zij hier op aarde geïnstitueerd is. Hij deelt Zijne Koninklijke macht met niemand, en bindt Zijne Kerk aan ordinantiën, die Hij voor haar heeft gesteld, en die zij als eene onveranderlijke grondwet heeft te eerbiedigen. Hij regeert over Zijne Kerk zelf, zonder plaatsvervanger naast de Overheid, die op burgerlijk gebied als dienaressse Gods regeert. In de Kerk is geene andere Overheid dan Christus, de Koning der Kerk.

Dit grondbeginsel beheerscht heel de Gereformeerde kerkregeering en bepaalt dus ook wat we van eene Gereformeerde Kerkenorde hebben te denken, en aan welke eischen deze moet beantwoorden.

Waar Christus de eenige Koning en Wetgever is in Zijne Kerk volgt hieruit, dat de Opzieners geene wetten kunnen of mogen maken. Als dienaren van den Koning der Kerk zijn ze niet met overheidsgezag bekleed. Toch hebben deze dienaren wel degelijk roeping om in dienst van den Koning der Kerk, en uit kracht van de door dien Koning gegeven opdracht, te waken voor de belangen der Kerk, en derhalve ook toe te zien, dat alle dingen eerlijk en met orde geschieden. Daartoe ontwerpen ze regelen, en zóo onstaat de Kerkenorde, welke blijkens het eerste artikel dient "om goede orde in de gemeente van Christus te onderhouden."

Natuurlijk mogen die regelen nimmer willekeurig zijn. Bij het ontwerpen dier regelen hebben de Opzieners zich te binden aan het woord des Konings. Slechts datgene mag in de Kerkenorde worden opge-

nomen wat door Gods Woord wordt gevorderd, of wat bij wettige gevolgtrekking daaruit is af te leiden. Ook het laatste. Als de K. O. slechts opnam, wat direct in Gods Woord staat, zou ze niet slechts zeer klein zijn, maar ook — en dit is hoofdzaak — niet met dat Woord overeenkomen, daar de Schrift mede eischt te bouwen op de beginselen van Gods Woord. Gods Woord heeft veel dat op het kerkelijk leven slaat, onbepaald gelaten, en daarvan de regeling overgelaten aan de Kerk onder leiding des Heiligen Geestes. Zoo kan de Kerk zich in gebondenheid aan Gods Woord vrij ontwikkelen, en in haar internationaal bestaan in de Nieuwe Testamentische bedeeing rekening houden met de zeer uiteenlopende toestanden, waarin ze in onderscheiden landen en tijden verkeert.

Hieruit blijkt meteen dat de Kerkenorde een gansch ander karakter draagt dan de Belijdenisschriften. Bij de Belijdenisschriften, b.v. de Catechismus, wordt stelsmatig samengevat wat Gods Woord geeft. Daarom moet alles met schrijftuurplaatsen worden gestaafd. Alles is daar rechtstreeks aan Gods Woord ontleend. Doch de Kerkenorde bedoelt niet te vertolken, wat we gelooven, maar dient om regelen te geven om goede orde in de gemeente van Christus te onderhouden, en het is voldoende zoo slechts aangewezen wordt, dat deze regelen in beginsel rusten op Gods Woord.

De Belijdenisschriften hebben een geheel eenige beteekenis voor ons kerkelijk leven. Zij zijn de Formulieren van Eenigheid. Het is op grond van eenheid in belijdenis dat de geloovigen zich plaatselijk samenvoegen, en het lichaam van Christus tot openbaring brengen, en dat verder de dus ontstane Kerken met elkaar in kerkverband treden. Alerd die eenigheid in belijdenis vast staat, geconstateerd is, en gewaarborgd is, kan er van een kerkelijk samenleven, en derhalve ook van eene gemeenschappelijke Kerkenorde, geen sprake zijn. Te minder daar die Belijdenis ook moet

aangeven, wat volgens Gods Woord op het stuk der kerkregeering geldt, en dus heeft vast te stellen, welke beginselen aan de Kerkenorde ten grondslag moeten liggen.

De Nederlandsche Confessie geeft deze beginselen in Artt. 27—32. Ze belijdt aldaar, dat er geenerlei regeering is, dan die aan Gods Woord gebonden en daarvan afhankelijk is; dat onder die bepaling, en dus onder Christus als het eenige Hoofd, alle kerkelijke macht bij de Kerken zelve berust, welke macht wordt uitgeoefend door den plaatselijken Kerkeraad; dat alle Dienaren, en dus ook de Kerken waaraan zij verbonden zijn, in macht en gezag met elkaar gelijk staan; en eindelijk dat de geloovigen allen samen leden van de éene, algemeene Kerk zijn, en dus ook geroepen zijn om de eenheid van die Kerk door de daad der vereeniging zoo veel mogelijk te doen uitkomen.

Kostelijke beginselen! Ze zijn van zoo ver reikende beteekenis. Waar b.v. de geloovigen door den Koning der Kerk zelve worden geroepen tot de daad der vereeniging, mag de institueering of instelling der plaatselijke Kerk niet uitgaan van eenige moederkerk, noch ook van eene wereldlijke Overheid. Waar de geloovigen geroepen zijn de daad der vereeniging zooveel mogelijk te doen uitkomen, moet dit niet slechts plaatselijk geschieden, doch tevens hierdoor dat de Kerken met elkaar in kerkverband treden, en waar dit niet kan, toch zooveel mogelijk door correspondentie of anderszins hunne eenheid openbaren. Waar de regeering der Kerk eniglijk en alleen bij den Christus berust, kunnen de Dienaren door wier dienst Hij Zijne Kerk regeert slechts dienende en nimmer heerschappijvoerende macht hebben, en mogen ze derhalve nimmer optreden als wetgevers. En eindelijk — om niet meer te noemen — waar alle Dienaren en alle Kerken in macht en gezag met elkaar gelijk staan, volgt hieruit, dat de meerdere vergaderingen de mindere nimmer van hunne macht mogen berooven.

Uit de ontwikkeling en toepassing van deze beginselen is onze Kerkenorde als van zelve, op natuurlijke wijze, ontstaan. De Kerkenorde is niet als eene staatswet gemaakt of uitgevaardigd, doch kwam geleidelijk op. Zoodra eene Kerk tot institueering komt, wordt de behoefte gevoeld aan regelen voor het kerkelijk leven, en waar onderscheiden Kerken met éenzelfde belijdenis in geregeld kerkverband treden, zijn er ook regelen noodig voor dat kerkverband. Helder werd dit ingezien door Calvijn, en op zijn voetspoor hebben de Nederlandsche Gereformeerden reeds op het Convent van Wezel in 1568 de Kerkenorde voorbereid, terwijl een zestal volgende Synoden, die van 1571 tot 1619 gehouden zijn, voortbouwende op den te Wezel gelegden grondslag, de Kerkenorde formeel hebben vastgesteld.

Feitelijk zijn de onderscheiden Kerkenordeningen dezer zes grondleggende Synoden niet anders dan verschillende redactiën van één en dezelfde Kerkenorde, en wel van de eerste, vastgesteld door de Synode te Embden, 1571; en ook onze tegenwoordige Kerkenorde, welke te Chicago in 1914 werd vastgesteld, en die we dus de Kerkenorde van Chicago zouden kunnen noemen, is niets anders dan eene nieuwe redactie van de aloude Kerkenorde der Nederlandsche Gereformeerde Kruiskerken.

Nu is natuurlijk de laatste redactie, die van Chicago, regel van ons kerkelijk leven. Doch dat neemt niet weg, dat ook vroegere redactiën groote beteekenis behouden. Ze hebben niet slechts historische waarde, maar zelfs is het geoorloofd en dikwijls wenschelijk om in de practijk ook met oudere redactiën ernstig te rekenen. Naar de opvatting van Voetius, zijn bepalingen die afkomstig zijn uit den bloeitijd der Kerken, soms beter en zuiverder en meer overeenkomstig het Gereformeerde Kerkrecht dan eene latere wijziging uit den tijd toen er meer gelijkvormigheid was aan de

wereld, en toen om der wille der omstandigheden wel eens iets werd toegegeven, hetzij aan den wil der Overheid of wel aan den wensch des volks. En waar dit blijkbaar is, moet men zijns inziens het betere zooveel mogelijk opvolgen.

In dit licht beschouwd is het verklaarbaar dat men in kerkelijke handboekjes dikwijls naast de laatste redactie mede vroegere redacties liet afdrukken; en ook wij zouden behalve de redactie van Chicago, 1914, gaarne in dit boekske mede de voorlaatste redactie, die van Dordt, 1618-'19, hebben opgenomen, als ons bestek dit had gedoogd.

De boven vermelde raad van Voetius in betrekking tot het volgen van bepalingen uit oudere redactiën der Kerkenorde zou heel ongepast zijn, als we de Kerkenorde moesten beschouwen als een soort wetboek. Doch dat is ze niet, zooals we reeds herhaaldelijk lieten uitkomen. Wel zijn er wetten in de Kerkenorde, namelijk die bepalingen, welke rechtstreeks aan Gods Woord zijn ontleend, doch dit zijn wetten, niet omdat ze in de Kerkenorde voorkomen, doch omdat ze door den Koning der Kerk zijn gegeven. En deze wetten zijn onveranderlijk en behooren derhalve in alle redactiën der Kerkenorde voor te komen. Doch voor 't overige biedt de Kerkenorde ons geen wetten maar regelingen. Deze regelingen zijn wezenlijk onderscheiden van wetten. Eene wet schrijft voor, gebiedt, moet gehoorzaamd, enkel en alleen, omdat het er staat, of men het er mee eens is of niet. Eene wet bindt de consciëntie, en bij eene wet is overtreding altijd verkeerd, tenzij de wet ingaat tegen een uitgedrukt woord van den geopenbaarden wil Gods, in welk geval men Gode meer moet gehoorzamen dan de menschen. Eene Kerkenorde moet echter niet gehoorzaamd, omdat ze eene wet is, maar omdat ze noodig is voor de goede orde. Overtreding is daarom niet af te keuren, als de goede orde er niet door wordt verstoord. Op regels zijn altijd uit-

zonderingen. Vandaar dat alle redactiën der Kerkenorde dan ook besluiten met de opwekking aan de Kerken om "te arbeiden" of om "naarstigheid te doen" om de artikelen der K. O. te onderhouden; eene uitdrukking die aan het einde eener wet welke besliste gehoorzaamheid eischt, zeker niet gepast zou zijn.

Nu leide men hieruit echter niet af, dat de Kerkenorde bij alle ruimte in hare handhaving, ooit voet wil geven aan een kerkbedervend individualisme. Ook de afwijking valt onder zekere regelen. Allereerst is ze slechts dan geoorloofd als door de afwijking het in Art. 1 gestelde doel "om goede orde in de Gemeente van Christus te onderhouden" te beter wordt bevorderd. Dus als stipte naleving moeilijk geschieden kan, zonder dat de vrijheid der Kerk, of haar uiterlijke vrede, of hare innerlijke rust, of haar welstand, wezenlijk gevaar loopen, en wanneer terzelfder tijd aan de afwijking minder bezwaren verbonden zijn. Voorts mag, naar den in Art. 86 gestelden regel, dan toch niets veranderd worden in de Kerkenorde. De afwijking mag niet aan anderen opgelegd. En kwam er verschil over de noodzakelijkheid of nuttigheid van de afwijking, zoo moet naar het in Art. 31 uitgesproken beginsel, de enkele Kerkedienaar zich naar den Kerkeraad schikken, en de enkele Kerk naar de Classe, en de enkele Classe naar de Synode.

En eindelijk moet nog opgemerkt, dat alle afwijking slechts mag plaats grijpen onder deze voorwaarde, dat de Kerken één blijven in belijdenis en te zamen onderworpen aan Gods Woord. Dat wordt altijd verondersteld. Daarop rust de bruikbaarheid van de gansche K. O., en daarop is ze geheel ingericht.

Uit bovenstaande blijkt wel dat de Kerkenorde gezag en bindende kracht heeft op kerkelijk gebied, doch tevens dat de Opzieners er voor moeten waken dat ze de consciëntiën der leden niet binden aan de Kerkenorde. Deden ze dit, zoo zouden ze handelen in strijd

met Gods Woord, hetwelk de consciëntiën slechts bindt aan Christus, den Koning der Kerk. Daarom moet de Kerkenorde telkens weer getoetst aan Gods Woord, en verklaart ze zelve in Art. 31, dat hare regelen krachteloos zijn, als ze bewezen worden te strijden met Gods Woord.

Ondertusschen binden niet alle bepalingen eener Kerkenorde met gelijke kracht. Datgene wat voor de stichting der Kerken nuttig en wenschelijk wordt geacht, bindt niet zoo sterk als datgene, wat als grondbeginsel van Gereformeerd kerkelijk leven geldt. Eene afwijking van Art. 67, inzake het onderhouden van zekere Christelijke gedenkdagen, zou b.v. anders behandeld moeten worden dan eene afwijking van Art. 84, waarin één der fundamenteele beginselen van het Gereformeerde kerkelijk leven is uitgesproken.

In onze Kerkenorde is van ouds her slechts zeer weinig bepaald, en dit geschiedde met opzet. Onze vaders begrepen, dat ze zich tot algemeene regeling moesten beperken, daar de Kerkenorde in een boekdeel met reglementen zou ontaarden, indien men bij de velerlei schakeeringen van het leven alles zou willen regelen. Daarom trokken ze in de Kerkenorde slechts de hoofdlijnen, en gaven ze de beginselen aan, terwijl ze het aan de Kerken elk voor zichzelf overlieten om met het oog op de omstandigheden een en ander nader uit te werken en toe te passen. En nimmer namen ze in de Kerkenorde op wat de mindere Kerkelijke vergaderingen meer zou binden dan met het oog op de goede orde hoog noodig is.

Tegen de beknoptheid der Kerkenorde wordt ook in onze dagen nog telkens bezwaar ingebracht. Men oordeelt, dat velen zoo niet weten hoe ze in allerlei voorkomende gevallen hebben te handelen en dat ook de uniformiteit onder de beknoptheid der Kerkenorde lijdt. Wat hier schade schijnt is echter inderdaad winst. Om met het laatste, de uniformiteit te beginnen,

deze is zeker gewenscht voorzoover de goede orde er van afhangt. Daarmede rekent de K. O. wel. Anderzijds komt echter juist door veelvormigheid de rijkdom uit van het kerkelijk leven. Veelvormigheid verrijkt, en toont de elasticiteit van de heerlijke beginselen van Gereformeerde kerkregeering, terwijl eenvormigheid in eng keurslijf rijgt, en een vloek voor onze Kerken kan worden. Uniformiteit loopt uit op formalisme en reglementaire preciesheid.

En wat betreft het eerste bezwaar, dat de Kerkenorde vele dingen in het onzekere laat, en dus voortdurend onderzoek noodig maakt, ook dit is winste. Prof. Rutgers zegt er van: "Voor den welstand der Kerk is oneindig veel beter, dat bij algemeene regeling slechts weinig bepaald en omschreven wordt, en dat al het andere aan de Classen en aan de enkele Kerken wordt overgelaten, om dan naar gewoonte of naar tijdelijke schikking, of naar plaatselijke behoefte geregeld te worden. Als dit goed zal geschieden, is natuurlijk noodig, dat allen, die tot kerkeregeering geroepen zijn, van die zaak eenige studie maken; dat zij de beginselen die in de Kerkenordering uitgesproken zijn zooveel mogelijk verstaan en als het ware in zich opnemen, om dan bij de verdere toepassing dienovereenkomstig te handelen. Maar juist daardoor worden die beginselen als het ware het eigendom van iedere Kerk in het bijzonder, zóo vast geworteld, dat geen storm ze kan uitroeien. Gods Woord blijft dan op de plaats, die in iedere Kerk daaraan toekomt; Christus blijft dan erkend als de Koning der Kerk; menschen-inzettingen kunnen daar dan niet tot heerschappij komen; en de Kerk kan blijven bij de vrijheid en zelfstandigheid, die haar in de wereld toekomen. Ja, ook buiten de Kerk werkt dat dan ten goede. De Gereformeerde Kerkinrichting, juist omdat zij niet bestaanbaar is zonder onderzoek van hare grondslagen, en eerbied voor Gods ordinantiën, en toepassing van beginselen, en zelfstan-

digheid bij die toepassing, onderstelt niet slechts, maar zij kweekt ook ontwikkeling, vrijheid en orde op ieder gebied. In den Staat, in de maatschappij, in de school, in het huisgezin, overal oefent zij invloed. En dan is zij om die vormende kracht nog zooveel meer te waardeeren. Het is ook door haar, dat het Calvinisme oorsprong en waarborg is van veel goeds." (Dr. F. L. Rutgers, De Geldigheid van de Oude Kerkenordering, p. 44—)

In de practijk werden onder ons geruimen tijd allerlei kerkelijke besluiten mede als een soort Kerkenorde beschouwd. Onder den naam van "Bepalingen der Christelijke Gereformeerde Kerk," waren ze met de Kerkenorde verbonden, en gevolg was, dat velen de K. O. meer en meer uit het oog verloren, en eenvoudig vroegen wat deze "Bepalingen" voorschreven. Zoo dreigde het gevaar dat de oude Kerkenorde, dat kostelijk erfstuk onzer vaders, een soort antiek pronkstuk werd, van geen wezenlijke beteekenis voor ons kerkelijk leven, en dat we gebod op gebod en regel op regel kregen.

Terecht bepaalde de Synode van 1914 zich tot het vaststellen der Kerkenorde, terwijl ze de verzameling van Synodale Besluiten overliet aan persoonlijk initiatief. Natuurlijk zijn ook deze Besluiten van groote beteekenis, doch in onderscheiding van de kerkelijke regelen of Canones in de Kerkenorde, gelden deze kerkelijke besluiten, decreten, of resolutiën slechts voor enkele gevallen en voor een bepaalden tijd, of ook zijn ze genomen ter verklaring der Kerkenorde. Hun plaats is in de Acta, en alleen dan als deze besluiten een generaal karakter dragen, behooren ze als kerkelijke regelen opgenomen te worden in de Kerkenorde.

Waar niet ieder in de gelegenheid is telkens weer de Acta na te pluizen, is het goed de voornaamste besluiten te verzamelen, en rekening houdende met den wenk der Synode geven we daarom in een Aanhangsel eene

Collectie dier besluiten, terwijl we tevens de vrijheid nemen bij de bespreking van de respectieve artikelen der Kerkenorde, sommige dier besluiten te toetsen aan de beginselen. Ook vermelden we enkele besluiten van Nederlandsche Synoden, daar deze ons kunnen onderwijzen aangaande de Gereformeerde kerkregering, en wijzen we tevens voor en na op wat onder ons een soort gewoonterecht verwierf. Men profiteere van wat dit Aanhangsel biedt, doch verlieze daarbij nimmer uit het oog dat slechts de Kerkenorde ons de regelen geeft, waarnaar we ons kerkelijk leven hebben in te richten, en dat de kerkelijke besluiten, zullen ze van kracht zijn, in harmonie met deze algemeene regelen moeten zijn. Als er strijd is tusschen de regelen der Kerkenorde en zekere besluiten, geeft de Kerkenorde de doorslag, en is het roeping langs ordelijken weg aan te dringen op herziening van zulke besluiten.

KERKENORDE

Van de Christelijke Gereformeerde Kerk, gelijk deze op de Synode te Chicago, Ill., in 1914 is herzien.

Kerken in Kerkenorde is sterke tweede naamval van het enkelvoudige Kerk, en geeft aan dat de ordening is van kerkelijken aard en van kerkelijken oorsprong. Dat het de ordening voor meerdere Kerken is, blijkt uit het oorspronkelijke opschrift: "Kerken-ordening gesteld in de Nationale Synode der Gereformeerde Kerken." 't Is eene **ordening**, of korthedshalve **orde**. 't Is geen wetboek, of reglementenbundel, of verzameling van statuten.

"Christelijke Gereformeerde Kerk." Dit is de officiele naam onzer kerkengroep. "In Noord Amerika" of "in Amerika" hoort er volgens de uitspraak van de Synode te Chicago, 1914, niet bij. Die naam kreeg historische beteekenis, en werd overgenomen van de Kerken, die in Nederland uit de scheiding, 1834, voortkwamen. Jammer dat we officieel niet spreken van Christelijke Gereformeerde Kerken. De Kerken toch vormen samen niet een Kerk of een Kerkgenootschap, doch een Kerkengroep. Dit blijkt ook doorlopend in de Kerkenorde.

Deze Kerkenorde is **herzien** op de Synode te Chicago, 1914. Niet **aangenomen**. De K. O. is eeuwen oud, doch de hier volgende redactie is vastgesteld op bovengenoemde Synode.

Artikel 1.

Om goede orde in de gemeente van Christus te onderhouden, zijn daarin noodig: de diensten; samenkomsten; opzicht der leer, Sacramenten en ceremoniën;

en Christelijke straf; waarvan hierna ordelijk zal gehandeld worden.

Dit artikel geeft aan het doel en den inhoud der Kerkenorde. Van het doel spraken we in onze Inleiding. De K. O. valt uiteen in vier hoofdstukken: Van de Diensten, enz.

Van de Diensten.

Artikel 2.

De diensten zijn vierderlei: der Dienaren des Woords, der Doctoren, der Ouderlingen en der Diakenen.

Dienst beteekent hier hetzelfde als ambt in ons tegenwoordig spraakgebruik, en geeft aan iemands werkkring voor de algemeene belangen in dienst van den Koning der Kerk, uit kracht van een door dien Koning gegeven opdracht. De kerkelijke ambtsdragers zijn in onderscheiding van de burgerlijke allereerst dienaren, en wel van den Koning der Kerk, en slechts in de tweede plaats gezaghebbers. Daarom spreken we bij voorkeur van Diensten en Dienaren.

Het woord ambt beteekent in het oud-Hollandsch van de K. O. iets anders dan het woord dienst. Ambt is daar niet de werkkring zelf, maar de werkzaamheid verbonden aan dien werkkring. Zoo spreekt b.v. Art. 35 van "het ambt van den Praeses."

Hier is sprake van de gewone diensten onder de nieuwe bedeeing. De buitengewone (Apostelen, Evangelisten, enz.) hielden op, toen de Kerk was gegrondvest. De Nederlandsche Geloofsbelijdenis, Art. 30, noemt de Doctoren niet, omdat ze slechts spreekt van de kerkelijke politie, en er bij de regeering der Kerk maar van drie ambten sprake kan zijn. In den dienst der Doctoren ligt de kerkregeering niet opgesloten. Onder Art. 18 handelen we nader van dezen dienst.

Artikel 3.

Het zal niemand, alhoewel hij een Doctor, Ouder-

ling of Diaken is, geoorloofd zijn den Dienst des Woords en der Sacramenten te betreden, zonder wettelijk daartoe beroepen te zijn. En wanneer iemand daar tegen doet en meermalen vermaand zijnde, niet aflaat, zoo zal de Classe oordeelen, of men hem voor een scheurmaker verklaren, of op eenige andere wijze straffen zal.

Onder het "wettelijk beroepen zijn" wordt verstaan de uitwendige roeping, zooals die verder in Artt. 4 en 5 wordt aangegeven. Dus de kerkelijke roeping. God bindt zich voor den Dienst des Woords aan door Hem ook uitwendig geroepen menschen, die als instrumenten in zijne hand dienen. Zelfs een Doctor, hoe bekwaam ook, valt onder dezen regel. En evenzoo een Ouderling, want een Dienaar des Woords heeft wel het ambt van Opziener, doch niet omgekeerd de Opziener het ambt van Dienaar des Woords. 1 Tim. 5:17 spreekt van Ouderlingen, die arbeiden in het Woord en de leer, en dus tot dien bepaalden dienst zijn geroepen. Zie ook Rom. 12:7, 8 en 1 Cor. 12:28,

Artikel 4.

De wettelijke beroeping dergenen, die te voren in den dienst niet geweest zijn, bestaat:

Ten eerste, in de *Verkiezing*, dewelke na voorgaande gebeden geschieden zal door den Kerkeraad en de Diakenen met onderhouding van de regeling, die daarvoor door den Kerkeraad vastgesteld is, en van de kerkelijke ordonnantie, dat alleen diegenen voor het eerst tot den Dienst des Woords kunnen beroepen worden die door de Kerken, naar den regel daarvan zijnde, beroepbaar zijn gesteld; en voorts ook met advies van de Classe of van den hiertoe door de Classe aangevozen consulent;

Ten andere, in de *Examinatie*, of onderzoeking, beide der leer en des levens, dewelke staan zal bij de Classe, aan welke de beroeping ter approbatie is voor

te stellen, en geschieden zal ten overstaan van een drietal Gedeputeerden der Synode uit de naastbijgelegen Classen;

Ten derde, in de *Approbatio* en goedkeuring van de lidmaten der roepende gemeente, wanneer, de naam des Dienaars den tijd van veertien dagen in de Kerk afgekondigd zijnde, geen wettige hindernis daartegen komt; welke approbatio echter niet wordt vereischt in geval de verkiezing geschiedt met medewerking der gemeente door stemming uit een te voren gemaakt tal;

Ten laatste, in de openlijke *Bevestiging* voor de gemeente, dewelke met behoorlijke stipulatiën en afvragingen, vermaningen en gebed en oplegging der handen van den Dienaar, die de bevestiging doet, (en van de andere Dienaren, die mede tegenwoordig zijn) toegaan zal, naar het Formulier daarvan zijnde.

Volgens Art. 3 is wettelijke beroeping tot den Dienst des Woords noodig; Artt. 4 en 5 zeggen hoe deze beroeping geschiedt. Het woord beroeping heeft hier een ruimer beteekenis dan in ons tegenwoordig spraakgebruik, waarin het vrijwel gelijk staat met verkiezing. Verkiezing is nog slechts voorwaardelijke roeping. De verkozene kan bedanken, en is dan niet geroepen om op die bepaalde plaats te dienen. De roeping is eerst volledig, als ze effect heeft. Examinatie, approbatio en bevestiging maken ze eerst volongen.

De verkiezing geschiedt door den Kerkeraad en de Diakenen. Volgens Art. 30 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis behooren de Diakenen tot den Raad der Kerk, terwijl de K. O. hen buiten den Kerkeraad schijnt te sluiten. De K. O. gebruikt het woord Kerkeraad echter van die vergadering, welke de zaken behandelt, die den dienst der Opzieners in het bijzonder raken, doch stelt tevens, dat er bredere vergaderingen van al de ambtsdragers der plaatselijke Kerk moeten worden gehouden, waar algemeene zaken voorkomen.

De K. O. erkent dus wel degelijk den éenen Kerkeraad, op welken Art. 30, Ned. Gel. doelt, maar handhaaft tevens het onderscheid tusschen de onderscheiden diensten. Ze wil de Diakenen niet tot hulp-Ouderlingen en de Ouderlingen niet tot hulp-Diakenen maken, tenzij zulks naar Art. 38 wegens klein getal noodig is.

De verkiezing geschiedt door dezen breeden of grooten Kerkeraad, bestaande uit de Opzieners en Diakenen. Deze mag echter niet handelen buiten de Gemeente om, zooals blijkt uit de derde alinea van dit Artikel, welke de approbatio en goedkeuring van de lidmaten der roepende Gemeente vereischt. En ook mag de Kerkeraad niet willekeurig optreden, doch heeft hij zich bij de verkiezing te binden aan eene te voren vastgestelde regeling in welke, voorzoverre het beginsel en de eigenaardige toestanden dit toelaten, zooveel mogelijk moet gerekend met de begeerte der Gemeente om in de verkiezing mede te werken. De Gemeente roept onder leiding van en door den Kerkeraad, die de verantwoordelijkheid draagt en blijft dragen. De Kerkeraad moet de leiding hebben en houden, omdat Christus Zijne Gemeente door de ambtsdragers regeert. Afwijking van dit beginsel leidt tot revolutie. Maar ook omgekeerd is de verkiezing slechts wettig als de approbatio en goedkeuring der lidmaten is verkregen, zij het ook stilzwijgend, waar geen bezwaren worden ingebracht, of als de medewerking der Gemeente, blijkens de derde alinea, van dien aard is, dat ze de approbatio en goedkeuring der lidmaten insluit. Krachtens het ambt der geloovigen toch bezit de Gemeente het recht der verkiezing, en wie dit uit het oog verliest baant den weg tot hiërarchie. In elke regeling moet uitkomen dat de Gemeente verkiest, en wel door den Kerkeraad.

Het is noodig dat de Kerkeraden, voorzoverre ze zulks niet deden, eene regeling, zooals in de eerste

alinea vereischt, vaststellen. De concept-Regeling door ons aangeboden in de Bijlagen sluit nauw aan bij de onder ons algemeen gebruikelijke wijze van doen, en geeft tevens duidelijk aan, dat de Kerkeraad de leiding heeft en houdt. Zie Art. 5 aldaar, en in verband hiermede den Beroepsbrief, voor welke we mede een model geven, en welke veronderstelt dat de Kerkeraad, na de stemming der manslidmaten, nog eene formeele verkiezing houdt.

Het advies van de Classe bepaalt zich, nu er een kring van beroepbare personen is, (zij, die door het Curatorium der Theol. School, of naar Art. 8 der K. O., beroepbaar zijn gesteld) hoofdzakelijk tot den vorm waarin het beroep moet worden uitgebracht, alsmede tot de vraag of de beroepende Kerk in staat is den beroepen leeraar naar eisch van Gods Woord te onderhouden. In den regel geeft de aangewezen Consulent of raadsman dit advies. Zijn taak is het om bij de beroeping moeilijkheden uit den weg te ruimen of te voorkomen, en verder om tijdens de vacature in 't algemeen van advies te dienen, en den Kerkeraad desgevraagd bij te staan.

Gebruikelijk is het om bij de Classe handopening aan te vragen, waar de vacante Kerk tot beroeping wenscht over te gaan. Oorspronkelijk werd die handopening door middel van de Classe gevraagd aan de Overheid met het oog op door haar verleenden steun. Thans wordt dit vragen om handopening in den regel beschouwd als een vragen aan de Classe om te mogen overgaan tot het beroepen. Zulk vragen is echter overbodig daar eene Kerk, die beroepen kan, zulks naar eisch van Gods Woord heeft te doen. Als eene Kerk niet kan beroepen, zoek zij steun bij de Classe, en bepaal deze of ze steun kan geven, en op welke voorwaarden. En als eene Kerk geen voldoende traktement belooft, worde ze daarop door Consulent en Classe ernstig gewezen. Classe of Consulent kunnen zulk eene

Kerk echter niet verbieden met de beroeping voort te gaan, doch hebben zich te bepalen tot het geven van advies, en hebben Kerk en Dienaar beide te waarschuwen voor de gevolgen, en te verwittigen, dat de Classe niet verplicht is later het ontbrekende aan te vullen. Wil de Dienaar zulk eene roeping aannemen, zoo is dit zijn zaak. Paulus diende ook wel voor niets, en Gods Woord verbiedt nergens aan de leeraren om gratis of voor zeer weinig te dienen.

De examinate staat bij de Classe, daar de roepende Kerk de hulp der Classe noodig heeft, omdat ze zelve tot zulk onderzoek niet bekwaam is, en daar de examinate voor al de Kerken geldig wordt geacht. Om laatstgenoemde reden heeft het onderzoek ook plaats ten overstaan van Gedeputeerden der Synode. De examinate geschiedt **ten overstaan** van Gedeputeerden, d.w.z. dat het examen en de beslissing bij de Classe blijft, terwijl Deputaten tegenwoordig zijn om te helpen, advies te geven, en een gemeenschappelijk oordeel uit te brengen. Hun het recht van veto te geven, strijdt met de bedoeling van het artikel. De onderzoeking des levens geschiedt door inzage en beoordeeling van de attestatie der Gemeente, van welke de candidaat lidmaat is, terwijl bovendien kan gerekend worden met ingekomen bezwaren. De approbatie, van welke de tweede alinea spreekt, raakt speciaal den Beroepsbrief, en in verband daarmee den Aannemingsbrief. De Classe heeft over een en ander te oordeelen, daar ze heeft te beslissen als er quaestie komt tusschen Predikant en Gemeente, terwijl in den Beroepsbrief ook verkeerde condities kunnen voorkomen, strijdig met het kerkverband. Natuurlijk moet uit de overgelegde stukken blijken, dat de te examineeren persoon waarlijk beroepbaar is gesteld. Aangaande de wijze waarop het peremptoir examen moet worden afgenomen, hebben onze Synoden dusver niets bepaald, schoon de Classen in den regel handelen naar de wenken gegeven

in het Handboekje van 1905, Artt. 4 en 5, afgedrukt in de Bijlagen. Het ware te wenschen dat de Kerken in Synode vergaderd zich in dezen uitspraken, opdat officieel vaststaat over welke vakken dit examen heeft te loopen, en waarin het onderscheiden is van het praeparatoir examen.

De bevestiging — niet ordening, omdat we geen geestelijken stand kennen — is de openlijke verklaring van de aanneming der beroeping en de verbintenis aan de Gemeente. De handoplegging is teeken van algeheele toewijding aan den Dienst des Woords, en tevens teeken van gemeenschap en zegenwensch. Uit den aard der zaak wordt ze niet herhaald bij eene volgende bevestiging, en is ze niet gebruikelijk bij de bevestiging van Ouderlingen en Diakenen, daar deze zich niet voor hun leven aan den dienst verbinden.

Artikel 5.

Nopens de Dienaars die nu alreede in den Dienst des Woords zijnde tot eene andere gemeente beroepen worden, zal desgelijks zoodanige beroeping geschieden door den Kerkeraad en de Diakenen, met onderhouding van de regeling, die daarvoor door den Kerkeraad is vastgesteld, en van de generale kerkelijke ordonantiën over de beroepbaarheid van hen, die buiten de Christelijke Gereformeerde Kerk gediend hebben, en over het meer dan eenmaal beroepen van denzelfden Dienaar in dezelfde vacature; verder met advies van de Classe of van den hiertoe door de Classe aangewezen consulent, en met approbatie van de Classe of van de hiertoe door de Classe aangewezen deputaten, aan welke de voorzeide beroepenen vertoonen zullen goede kerkelijke attestatie van leer en leven, en met approbatie van de lidmaten der roepende gemeente, op de wijze zooals in Art. 4 aangegeven; waarna de beroepenen met voorgaande stipulatiën en gebeden zullen bevestigd worden, naar het Formulier daarvan zijnde.

De attestaties van Kerk en Classe wijzen uit, dat de beroepene behoorlijk van de vorige Kerk is losgemaakt. Deputaten, welke deze attestatie gewoonlijk namens de Classe approuberen, heeten onder ons Classicale Commissie, een titel met collegialistischen bijmaak, welken den indruk geeft, dat genoemde Deputaten een soort verlengstuk van de Classe zijn, en bovendien niet zegt voor welke zaak of zaken deze Deputaten zijn aangewezen. Deputaten behooren een welomschreven mandaat te ontvangen, en heeten daarnaar dan: Deputaten, of wil men, Commissie tot het approuberen van attestaties naar Art. 5, enz.

Artikel 6.

Ook zal geen Dienaar dienst mogen aannemen in gestichten of anderszins, tenzij dat hij voorheen geadmitteerd en toegelaten zij, volgens de voorgaande artikelen; en hij zal ook niet minder dan andere aan de Kerkenorde onderworpen zijn.

Dit artikel regelt de positie van Dienaren des Woords, die geestelijken arbeid verrichten, welke buiten de Kerk omgaat, b.v. in Christelijke gestichten van barmhartigheid, en die in het kerkelijk ambt blijven. De Kerk in welker omgeving het gesticht is, beroept zulk een Dienaar, natuurlijk op voorstel van de betrokken partij, b.v. het bestuur van het gesticht, en geeft hem instructie om het door die partij opgedragen werk uit te voeren krachtens zijne verbintenis aan den Kerkenorde.

Artikel 7.

Niemand zal tot den Dienst des Woords beroepen worden, zonder dat men hem in eene bepaalde plaats stelle, ten ware, dat hij gezonden worde, om hier of daar Kerken te vergaderen.

Art. 3 verklaart dat wettelijke beroeping tot den Dienst des Woords noodig is; Artt. 4 en 5 zeggen hoe deze beroeping moet plaats hebben, en spreken daarbij

slechts van roeping door de plaatselijke Kerk; Art. 6 wil op de regelen in Artt. 3, 4 en 5 gegeven geen uitzondering toelaten voor den Dienst in gestichten; en Art. 7 stelt als regel, dat de tot den Dienst des Woords beroepenen in eene bepaalde plaats moeten worden gesteld.

De Gereformeerde Kerken erkennen geen roeping zonder inhoud. God roept altijd om iets te doen. Verder oordeelen ze, dat alleen eene plaatselijke Kerk zulk eene roeping kan uitbrengen, omdat haar alleen de ambten zijn toebetrouwd. Wettige roeping tot den Dienst des Woords veronderstelt dus het **verbonden** zijn aan eene plaatselijke Kerk, en het **gesteld worden** in die bepaalde plaats, om aldaar het werk te doen, waartoe men geroepen is. In de provincie Friesland onderscheidde men echter van ouds her geheel willekeurig tusschen zending en roeping. De zending geschiedde na volbracht examen door Classe of Synode, en gaf recht tot preeken, sacramenten bedienen, tucht oefenen, enz. Men ordende den Candidaat, en gaf hem die zending, ook al had hij geene roeping. Brakel, zelve uit Friesland, stond dit gevoelen voor. Redelijke Godsdienst, Cap. XXVII., §XIV. Deze opvatting der Friesche Kerken was in lijnrechten strijd met Art. 7, en eene nawerking van de Roomsche kerkidee, welke het complex der Kerken als wezenlijke Kerk erkent, terwijl naar Gereformeerd beginsel iedere plaatselijke Kerk zelfstandig is, als volledige openbaring van het lichaam van Christus, met recht van bestaan uit zich zelf, en niet uit het kerkverband.

Op den regel, dat men den beroepene in een bepaalde plaats stelle, moest wel wegens sommige omstandigheden uitzondering worden toegelaten. Zoo oudtijds in de dagen der vervolging met het oog op de Kruiskerken, welke niet konden beroepen, en nu werden bediend door Dienaren uit de Classe Zeeland, en thans nog, waar men gezonden wordt om hier of daar

Kerken te vergaderen. Over onze regeling voor de Inw. Zending, welke mede betrekking heeft op het Kerken vergaderen, zie men de Bijlagen.

Artikel 8.

Men zal geen personen, die niet op geregelde wijze ter voorbereiding voor den Dienst des Woords hebben gestudeerd en naar Art. 4 beroepbaar zijn gesteld, tot het predikambt toelaten, tenzij dat men verzekerd zij van hunne singuliere gaven, godzaligheid, ootmoedigheid, zedigheid, goed verstand en discretie, mitsgaders gaven van welsprekendheid. Zoo wanneer dan zoodanige personen zich tot den dienst presentereen, zal de Classe hen (indien het de [particuliere] Synode goedvindt) eerst examineeren, en dan voorts met hen handelen, zooals zij oordeelen zal stichtelijk te wezen, volgens de generale regeling, daarvoor door de Kerken vastgesteld.

“De Gereformeerde Kerken erkennen geen anderen weg tot de Bediening des Woords dan die der Theologische studiën, behoudens alleen de **zeer zeldzame** gevallen, waarin bij hooge uitzondering de Heere naar zijn vrijmachtig welbehagen langs anderen weg de noodige gaven verleent.” Aldus de Synode van Dordrecht. Ned. 1893, Art. 179. “Singuliere gaven” komen uit den aard der zaak zeer zeldzaam, en bij hooge uitzondering, voor. Anders waren het trouwens geen “singuliere” gaven. Deze gaven zijn niet nader te omschrijven. Als er waarlijk singuliere gaven aanwezig zijn, springt dit bij 't onderzoek van zelf in 't oog. Het kan niet verborgen blijven. Singuliere gaven zonder meer zouden echter maar opgeblazen maken. Daarom onderzoekte men tevens naar godzaligheid, enz. Het is zeldzaam, dat iemand singuliere gaven bezit, maar nog zeldzamer is het, dat hij daarbij een nederig kind Gods blijft, met “common sense,” en nuchterheid. De Classe examineert zulke personen, indien het de Sy-

node goedvindt. De Synode onderzoekt eerst naar aanleg en gaven, en dan onderzoekt de Classe naar kennis. De Classe zal dan voorts met hen handelen, zooals zij oordeelen zal stichtelijk te wezen, volgens de generale regeling, daarvoor door de Kerken vastgesteld. Onze Kerken ontwierpen dusver nog niet zulk eene regeling. De Ned. Geref. Kerken bezitten eene regeling, welke men kan vinden in de Bijlagen. We zouden ze in hoofdzaak kunnen overnemen.

Artikel 9.

Predikers zonder vasten dienst, en die anderszins eenige sekte verlaten, zullen niet toegelaten worden tot den Kerkedienst, dan nadat zij na zorgvuldig onderzoek door een Classe met approbatie der Synode, beroepbaar zijn verklaard.

Dit Art. behelst eene waarschuwing tegen kerkelijke avonturiers. Het "zorgvuldig onderzoek" raakt allereerst het verleden, en loopt vervolgens naar de kerkelijke ordonnantie over de beroepbaarheid van hen die buiten de Christelijke Gereformeerde Kerk gediend hebben, Art. 5. Zie Bijlagen onder Art. 5.

Artikel 10.

Een Denaar, eens wettelijk beroepen zijnde, mag de gemeente, aan welke hij verbonden is, niet verlaten, om elders eene beroeping op te volgen, zonder bewilliging des Kerkerads met de Diakenen, en met voorweten van de Classe, gelijk ook geene andere Kerk hem zal mogen ontvangen, eer hij wettelijke getuigenis zijns afscheids van de Kerk en Classe, waar hij gediend heeft, vertoond hebbe.

Artt. 10—15 handelen van den band tengevolge van de roeping ontstaan tusschen eene Kerk en haar Denaar, en van wat uit die onderlinge betrekking voortvloeit. Let op de ruime beteekenis van de woorden "beroepen" en "beroeping" in dit Art., en zie ver-

der daarvan onder Art. 4. Naar Art. 10 is de aanneming van het beroep door den Denaar voorwaardelijk, daar eerst de toestemming van zijne Kerk en de approbatie der Classe moet worden verkregen, aler hij de Gemeente mag verlaten, dat is zich van haar als zijn arbeidsveld mag losmaken. Kan hij een en ander niet verkrijgen, zoo vervalt natuurlijk de aanneming. In den regel beslist de neiging van den predikant. Toch moet deze bepaling blijven, omdat een Denaar niet eigenmachtig het verband met zijne Kerk mag verbreken, en omdat er omstandigheden kunnen zijn, die de Kerk verbieden hem los te laten. Ook de Classe moet oordeelen, want het kon zijn, dat een predikant, b.v. wegens het gering aantal Dienaren, niet in de Classe kon worden gemist. Het laatste deel van Art. 10 slaat op het "vertoonen van goede kerkelijke attestatie van leer en leven" in Art. 5. De Classe kan in het geven van dit "getuigenis zijns afscheids van de Kerk en Classe" handelen door Deputaten. Zie onder Art. 5 van "Classicale Commissie."

Artikel 11.

Aan de andere zijde zal de Kerkerad, als representeerende de gemeente ook gehouden zijn hare Dienaars van behoorlijk onderhoud te verzorgen, en hen niet uit hun dienst te ontslaan zonder kennis en approbatie van de Classe en van Deputaten der (particuliere) Synode.

Het verband tusschen Kerk en Denaar brengt van de zijde der Kerk allereerst mee, dat ze door den Kerkerad hem behoorlijk onderhoude, wijl hij al zijn tijd, enz., aan de Gemeente wijdt. Bij het bepalen van wat "behoorlijk" onderhoud is, hangt veel af van de stoffelijke gesteldheid der Gemeente, en van de omstandigheden van den Denaar.

Vervolgens brengt dit verband mee, dat de Kerkerad, als representeerende de Gemeente, den Denaar

niet lichtelijk uit zijn dienst mag ontslaan. De Synode van 1904, Acta, p. 40, poogde het moeilijke vraagstuk van de losmaking van predikanten eenigszins te regelen door uit te spreken, dat dergelijke Dienaren "of emeriti moeten worden verklaard, of door de Classe voor hare rekening moeten genomen, opdat kerkelijk toezicht gewaarborgd blijve." Zulke Dienaren kunnen echter geen Emeriti worden verklaard, daar Emeritaat blijkens Art. 13 altijd veronderstelt een verbonden blijven aan de Kerk, die men heeft gediend, en er hier sprake is van losmaking. En wat het kerkelijk toezicht op zulke losgemaakten betreft, daarover behoefde niets bepaald, wijl Art. 15 hierin voorziet. Het ware wenschelijk, dat we voor de losmaking van dergelijke Dienaren eene regeling kregen in den geest van wat de Synode van Utrecht, Ned., 1905, Art. 89, bepaalde. Zie de Bijlagen.

Artikel 12.

Dewijl een Dienaar des Woords, eens wettelijk als boven beroepen zijnde, zijn leven lang aan den Kerke-dienst verbonden is, zoo zal hem niet geoorloofd zijn, zich tot eenen anderen staat des levens te begeven; tenzij om groote en gewichtige oorzaken, waarvan de Classe kennis nemen en oordeelen zal.

Met "Kerkedienst" wordt bedoeld de dienst der plaatselijke Kerk, welke den Dienaar wettiglijk riep. Hij is zijn leven lang aan den dienst dier Kerk verbonden, tenzij hij naar Art. 10 de Kerk verlaat om elders eene beroeping op te volgen, of naar Art. 11 wegens gespannen verhouding van zijne Kerk wordt losgemaakt zonder met eene andere Kerk verbonden te worden. Daarom mag de Dienaar zich niet willekeurig begeven tot eenen anderen staat de levens, d.i. tot eenen anderen werkkring of levenspositie, ook al is die werkkring nauw verwant met dien van Dienaar des Woords. De Classe oordeelt in zulk een geval. Ko-

men haar de oorzaken groot en gewichtig genoeg voor, zoo behoudt de Dienaar zijn radicaal, en wordt hij volgens Artt. 13 en 14 emeritus. B.v. als hij zich gaat wijden aan Christelijke journalistiek, of collectant wordt voor Scholen of Inrichtingen van Barmhartigheid. Ingeval hij tegen het oordeel der Classe in, den band met zijne Kerk verbreekt, worden hem al zijne rechten ontnomen.

Artikel 13.

Zoo het geschiedt, dat eenige Dienaars door ouderdom, ziekte, of anderszins onbekwaam worden tot uitoefening huns Dienstes, zoo zullen zij nochtans desniettemin de eere en den naam eens Dienaars behouden en uit een fonds van de gezamenlijke Kerken door de Kerk die zij gediend hebben, naar de generale kerkelijke ordonnantiën daarvan zijnde, eerlijk in hunne nooddrift (gelijk ook de weduwen en weezen der Dienaren in 't gemeen) verzorgd worden.

In Artt. 10, 11 en 12 is de zaak der losmaking afgehandeld. Voor Emeriti geldt het beginsel neergelegd in Art. 12 dat een Dienaar, eens wettiglijk beroepen zijnde, zijn leven lang aan den dienst der Kerk, die hem riep, verbonden blijft. Daarom behoudt hij, schoon door ouderdom, enz., onbekwaam tot uitoefening zijns Dienstes, nochtans desniettemin de eere en den naam eens Dienaars, zoodat hij, schoon ontslagen van zijn werk, nog wel recht heeft te dienen, zooveel hij kan. Hij blijft ambtelijk verbonden met zijne Kerk, ook al mocht hij elders gaan wonen.

Daar hier sprake is van Dienaren van wie men verwacht, dat ze nooit meer den geheelen Dienst kunnen verrichten, wordt meteen provisie gemaakt voor hun onderhoud, en voor dat van de weduwen en weezen der Dienaren in 't algemeen. Waar de aard van den dienst meebrengt, dat ze den geheelen mensch eischt, is deze verzorging alleszins billijk, en boven-

dien gegrond in den eisch van Gods Woord, en niet zaak der barmhartigheid, doch recht der genoemde personen, en plicht der betrokkene Kerken. Natuurlijk is de Kerk, die zij gediend hebben, allereerst verantwoordelijk. Dat behoort uit te komen in de regeling voor de verzorging der Dienaren, enz. De betrokken Kerk behoorde steun aan te vragen bij Deputaten voor het fonds der gezamenlijke Kerken, en zou dit kunnen doen door den toestand bloot te leggen voor de Classe of hare Deputaten, welke het verzoek doorzenden en toelichten. De verleende steun behoorde door de betrokken Kerk aan den Dienaar, enz., te worden uitgekeerd, en ook versta deze Kerk, dat ze hebbe toe te zien op de behoeften van den Dienaar, enz., en ingeval de toelage uit het algemeene fonds ontoereikend is, pogingen in 't werk heeft te stellen om alleen, of met hulp der Classe, het ontbrekende bij te passen. Het ware te wenschen, dat de tegenwoordige regeling (zie Bijlagen) meer in harmonie met het **bovenstaande** werd gebracht, en ook dat ter voorkoming van misbruik de wijze van Emeritus-verklaring nader werd geregeld. Deze verklaring geschiedt in Nederland op aanvraag van belanghebbenden. (hetzij Predikant of Kerkeraad) door de Classe, gesteund door de Deputaten ad examina, genoemd Art. 4, terwijl nauwkeurig is bepaald waarvan genoemde Deputaten zich hebben te overtuigen. Zie Acta, Dordtrecht, 1893, Artt. 179 en 180, en Arnhem, 1902, Art. 144. Het Reglement voor den Emeritus Board bevat onderscheiden bepalingen, die in strijd zijn met Art. 13, zoo b.v. Art. 9 van dit Reglement. De Emeritus is uit den aard der zaak beroepbaar, en behoeft zich niet beroepbaar te stellen. Dit Reglement bepaalt te veel, en het is beter korte instructies te geven aan Deputaten tot beheer van dit fonds, en vervolgens algemeene regelingen te maken voor Kerkeraden en Classen. Dat Deputaten voor dit fonds benoemd worden voor 4 jaar is onzes inziens in

strijd met het Gereformeerd beginsel. Zie over Deputaten echter onder Art. 5.

Artikel 14.

Zoo eenige Dienaars om de voorschreven of eenige andere oorzaken hunnen dienst voor een tijd onderlaten moesten, 't welk zonder advies des Kerkeraad niet geschieden zal, zoo zullen zij nochtans ten alle tijde de beroeping der Gemeente onderworpen zijn en blijven.

Ingeval een Dienaar zijn dienst tijdelijk niet kan vervullen wegens vervolging, zooals vroeger, of ziekte, of omdat hij tijdelijk iets anders deed, b.v. verder studeeren, blijft hij niet slechts aan zijne Gemeente verbonden, wat Art. 12 in 't algemeen reeds uitsprak, en Art. 13 veronderstelt, doch blijft hij ook ten allen tijde de beroeping der Gemeente onderworpen, d.w.z. kan de Kerk, met welke hij verbonden is, hem terugroepen, als ze meent zijnen dienst noodig te hebben. De positie van Dienaren, die verder studeeren, is in dit Art. geregeld, en derhalve is de bepaling van de Synode van 1904, Acta, p. 46, overbodig.

Artikel 15.

Het zal niemand geoorloofd zijn, den Dienst zijner Kerk onderlatende, of in geenen vasten Dienst zijnde, hier en daar te gaan prediken buiten consent en autoriteit der Synode of Classe. Gelijk ook niemand in eene andere Kerk eenige predicatie zal mogen doen of Sacramenten bedienen, zonder bewilliging des Kerkeraad van die Kerk.

Dit Artikel gaat uit van het beginsel, reeds besproken bij Art. 7, dat tot het optreden in den Dienst des Woords vereischt wordt het verbonden zijn aan en gesteld zijn in eene bepaalde plaatselijke Kerk. De Nat. Syn. van Dordtrecht, 1578, Art. 7, verklaarde: "En het betaamt niemand van de eene plaats naar de andere

te reizen om te prediken, dewijl het ambt der Apostelen en Evangelisten sinds langen tijd in de Gemeente Gods opgehouden is."

Toch mag iemand wel elders prediken, b.v. in een streek waar verstrooide geloovigen wonen. Doch dan moet hij consent en autoriteit der Synode of Classe hebben, opdat deze arbeid met orde geschiede. En als iemand in geen vasten Dienst is, b.v. omdat hij naar Art. 11 van zijne Kerk is losgemaakt, is dat consent mede noodig om kerkelijk toezicht te waarborgen. Eindelijk spreekt het Art. uit, dat geen Dienaar in eene andere Kerk mag optreden, zonder bewilliging van den Kerkeraad van die Kerk. Niet slechts niet in het kerkgebouw van die Kerk, maar ook niet in haar kring, want zulk optreden leidt tot verwarring, en een indringer in eens anders dienst. Aan deze bepaling ligt het beginsel ten grondslag dat een Dienaar door eene bepaalde Kerk is geroepen en niet door heel de Kerken-groep, en dat het kerkverband de zelfstandigheid en vrijheid der plaatselijke Kerk onaangetast laat en handhaaft. Niet Classe of Synode maar de Kerkeraad beslist ten slotte wie in den Dienst des Woords en der Sacramenten in eigen Gemeente mag optreden.

Artikel 16.

Der Dienaren ambt is, in de gebeden en bediening des Woords aan te houden, de Sacramenten uit te reiken, op hunne Medebroeders, Ouderlingen en Diakenen, mitsgaders de Gemeente, goede acht te nemen en ten laatste met de Ouderlingen de kerkelijke discipline te oefenen en te bezorgen, dat alles eerlijk en met orde geschiede.

Zie van het woord "ambt" onder het opschrift "Van de Diensten." "Eerlijk" aan het slot van dit Art. beteekent: betamelijk, met eere, eerzaam, decent. De hoofdzak van der Dienaren arbeid wordt hier slechts genoemd. De Poimeniek wijdt hier nader over uit, en toont wel aan dat en waarom Catechiseeren, en kran-

ken- en huisbezoek, valt onder den Dienst des Woords. Hier wordt niet gezegd, dat de Dienaren dit alles uitsluitend alleen hebben te doen. Het huisbezoek behoort naar Art. 23 zelfs bijzonder tot de taak der Ouderlingen.

Artikel 17.

Onder de Dienaren des Woords zal gelijkheid gehouden worden, aangaande de lasten huns dienstes, mitsgaders ook in andere dingen, zooveel mogelijk is, volgens het oordeel des Kerkerads, en (dies van noode zijnde) der Classe; hetwelk ook in Ouderlingen en Diakenen te onderhouden is.

Waar er dusver onder ons geen enkele Kerk is met meerdere Dienaren voor den arbeid in eigen kring, heeft dit Art. voor ons alleen practische beteekenis voorzover het den arbeid van Ouderlingen en Diakenen betreft. Er kan slechts waarlijk gelijkheid zijn, als gerekend wordt met gaven, tijd, kracht, enz. Aan dit Art. ligt het beginsel ten grondslag, uitgesproken in Art. 84, dat geen Dienaar over andere Dienaren, enz., eenige heerschappij mag voeren.

Artikel 18.

Het ambt der Doctoren of Professoren in de Theologie is, de Heilige Schriftuur uit te leggen, en de zui-vere leer tegen de ketterijen en dolingen voor te staan.

Over dezen Dienst, in verband met Art. 30, Ned. Gel., zie onder Art. 2. "Ambt" komt hier weer voor in den zin van te presteeren dienst.

Calvijn's opvattingen van het ambt der Doctoren hebben grooten invloed gehad op de Gereformeerde Kerken. Zijn gevoelen, dat langzamerhand meer belijnd door hem werd uitgedrukt, is dat de herders (pastores) ook doctoren moeten zijn, maar dat er in specia-len zin een ambt van doctor is, hetwelk bestaat in het uitleggen en verdedigen van Gods Woord, en de oplei-

ding van Dienaren des Woords. Zie de Institutie, in welke hij er van spreekt sinds de uitgave van 1543, IV., 3, 4. . . , en zijne commentaren, o.a. op Rom. 12: 7, 1 Cor. 12, Efeze 4: 11 en Hand. 13: 1. Dr. H. Bavink (Het Doctorenambt, pp. 59 en 60) zegt: In strikten zin is het onbewijsbaar, dat het doctorenambt op dezelfde wijze als dat van Ouderlingen en Diakenen door de Apostelen onder leiding des Heiligen Geestes ingesteld is; de doctoren hebben geen ambt in den engeren zin des woords." De Ned. Synoden hebben zich nimmer duidelijk over de Doctoren uitgesproken, en vereenzelvigden spoedig de Doctoren met de Professoren van Gereformeerde belijdenis aan de publieke Universiteiten, en poogden tusschen hen en de Kerken een zeker verband te leggen. Behalve deze Professoren erkenden ze ook als zoodanig Professoren van allerlei andere Scholen, en predikanten, die door de Overheid in overleg met de Kerk tot Professor werden benoemd, en privaot onderwijs gaven, als er studenten waren. Deze allen vallen onder Art. 18. De oude Geref. Kerken hebben nooit pogingen aangewend om de benoeming der Professoren van de Kerk te doen uitgaan, wellicht omdat de overheid voor het traktement zorgde, en omdat de Kerk zich niet geroepen achtte onderwijs te geven. De titel Doctor in de Theologie heeft onder ons slechts eene wetenschappelijke en geene kerkelijke beteekenis. Op dergelijke Doctoren ziet het artikel dus niet, terwijl het blijkens historie en inhoud (er is b.v. geen sprake in het Art. van opleiding tot den Dienst des Woords) ook niet is bedoeld voor kerkelijke Professoren in de Theologie, gelijk die op onze Synoden worden benoemd. Toch heeft het Art. onder ons op 't oogenblik alleen betrekking op die Professoren.

Zoolang er in de Kerken niet genoegzame helderheid en eenstemmigheid is aangaande de verhouding van Kerk en Theologie is het zeker raadzaam geen na-

dere regeling van dezen dienst der Doctoren of Professoren in de Theologie te geven.

Artikel 19.

De Gemeenten zullen, voor zooveel noodig, arbeiden, dat er studenten zijn, die door haar onderhouden worden, om tot den Dienst des Woords te worden opgeleid.

Oorspronkelijk onderhield de enkele Kerk zulke Studenten, op voorwaarde dat ze later die Kerk dienden, en dat, zoo ze met toestemming dier Kerk zich aan eene andere Kerk verbonden, laatstgenoemde Kerk aan eerstgenoemde Kerk de gemaakte onkosten restitueerde. (Embden, 1571, Art. 37). Dordt, 1578, Art. 48 wilde echter reeds dat de Gemeenten steun voor dergelijke studenten zullen zoeken bij Overheid of particuliere personen, terwijl Middelburg, 1581, Art. 14, spreekt van een onderhouden Ex Bonis Publicis; dat is uit fondsen, die staan onder beheer der Overheid. Wij hebben Classicale fondsen, hoewel natuurlijk elke Gemeente, mits ze ook aan hare verplichtingen krachtens het kerkverband voldoe, vrij is zelve een student te onderhouden. Van terugbetaling door den student was oudtijds nimmer sprake. In het Art. ligt ook de wenk om zulke studenten op te sporen en aan te moedigen om zich voor den Dienst des Woords te geven.

Artikel 20.

Studenten, die naar den regel daarvoor zijnde, hiertoe vrijheid ontvangen, en personen, die volgens Art. 8 bekwaam zijn geoordeeld, om tot den Dienst des Woords te worden voorbereid, zullen tot hunne oefening en om bekend te worden bij de Gemeenten, in de godsdienstoefeningen een stichtelijk woord mogen spreken.

Studenten en Candidaten kunnen nog niet optreden in den Dienst des Woords. Oudtijds had men particu-

liere proposities, waar ze werden gecritiseerd. Onder ons is de neiging te sterk om van hen gebruik te maken tot stichting der Gemeente, wat schadelijk is voor den student, daar hij nog in den tijd der voorbereiding is. In het Artikel valt de nadruk op de beteekenis van dit optreden voor den student. Synode en Curatorium bepalen wanneer en hoe dikwijls Theologische studenten mogen optreden.

Artikel 21.

De Kerkeraden zullen alomme toezien, dat er goede Christelijke Scholen zijn, waar de ouders hunne kinderen doen onderwijzen naar eisch des Verbonds.

Het maatschappelijke onderwijs behoort tot het terrein der gemeene gratie, en dient niet van Staat of Kerk doch van de ouders uit te gaan. Toch heeft de Kerk, evenals ook de Staat, groot belang bij dit onderwijs, en heeft ze er daarom voor te waken, dat de School rekent met den eisch des Verbonds, opdat het onderwijs in de School dat in de Kerk niet afbreke. Ook heeft ze er voor te waken, dat de ouders hunne roeping nakomen in het stichten van dergelijke Scholen, en in het zenden van hunne kinderen.

Artikel 22.

De Ouderlingen zullen door het oordeel des Kerkerads en der Diakenen verkozen worden, volgens de regeling, die daarvoor door den Kerkeraad vastgesteld is; bij welke regeling het naar de gelegenheid van iedere Kerk vrij zal zijn, van te voren de gemeenteleden in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen om voorts of voor de verkiezing zelve zooveel Ouderlingen als er van noode zijn aan de Gemeente voor te stellen, om, van diezelfde, (tenware, dat er eenig beletsel voorviel) geapprobeerd en goedgekeurd zijnde, met openbare gebeden en stipulatiën bevestigd te worden, of een dubbel getal aan de Gemeente voor te stellen, om het door haar gekozen halve deel

op dezelfde wijze in den dienst te bevestigen, volgens het Formulier daarvan zijnde.

Behalve de examinatie is voor de roeping der Ouderlingen hetzelfde noodig als voor die der Predikanten, n.l. wettige verkiezing, approbatie en bevestiging. Geen examinatie, daar deze niet noodig is (beschcheidenheid, gezond verstand en godzaligheid brengt verder dan halve geleerdheid), en bezwaarlijk is (bijna niemand zou zich als candidaat-ouderling aanbieden, en als 't examen iets zou beteekenen zou 't niet zoo gemakkelijk zijn). Toch dient de Kerkeraad wel te onderzoeken of iemand geschikt is, doch zulks geschiedt niet door een formeel examen. Bij de verkiezing van Ouderlingen is het oordeel der Classe niet noodig, omdat ze niet gelijk Predikanten voor andere Kerken beroepbaar zijn. De dienstdtijd komt ter sprake bij Art. 27, en de verkiezing bij organisatie eener nieuwe gemeente bij Art. 38. Een nieuw element in dit Art. is, dat de gemeenteleden vooraf in staat worden gesteld, om op geschikte personen de aandacht te vestigen, als de Kerkeraad oordeelt, dat hiervoor regeling moet gemaakt. De Kerkeraad bindt zich natuurlijk zooveel mogelijk aan deze personen, doch oordeelt zelfstandig. Alleen in zeer kleine Gemeenten, waar bezwaarlijk een dubbel getal kan worden gevonden, verdient het aanbeveling, dat de Kerkeraad terstond zooveel personen als er noodig zijn aan de Gemeente ter approbatie voorstelt. Zeer gewenscht is het in dit geval de gemeenteleden vooraf in staat te stellen op geschikte personen de aandacht te vestigen. Zoo kan vrije stemming, welke af te keuren is, omdat ze de regeering van den Kerkeraad naar de Gemeente verlegt, worden voorkomen. Voor 't overige is de laatste methode, het stellen van een dubbel getal, de meest algemeene, en ook de verkieselijkste. De Gemeente worde altijd, als men de laatste methode volgt, in staat gesteld hare approbatie en goedkeuring te geven aan de verkozenen.

Daartoe worden hunne namen twee achtereenvolgende Zondagen der Gemeente meegedeeld, opdat mogelijke bezwaren kunnen worden ingebracht. Deze bezwaren mogen door alle leden, ook de vrouwen, worden ingebracht, terwijl alleen de manslidmaten bij de verkiezing meewerken. Wie onder censuur staat heeft geen rechten, wijl hij tijdelijk geëxcommuniceerd is, d.i. buiten de communie, de gemeenschap, staat. Gedeeltelijke excommunicatie kennen de Gereformeerden niet. De persoon, die bij het indienen der bezwaren door den Kerkeraad in het ongelijk wordt gesteld, hetzij de benoemde of de bezwaarde, kan zich op de Classe beroepen.

Voor de Concept-Regeling zie men de Bijlagen. Men lette op bepalingen, als in Art. 6 aldaar (informatie bij de betrokken broeders vóór de bekendmaking van het dubbel getal), waardoor tijd kan uitgespaard, en moeite kan voorkomen.

Artikel 23.

Der Ouderlingen ambt is, behalve hetgene dat boven, in Art. 16, gezegd is hun met den Dienaar des Woords gemeen te zijn, opzicht te hebben, dat de Dieneren, mitsgaders hunne andere Medehelpers en Diakenen hun ambt getrouwelijk bedienen, en de bezoeeking te doen naardat de gelegenheid des tijds en der plaats tot stichting der Gemeente, zoo vóór als na het Nachtmaal, kan lijden, om bijzonder de lidmaten der Gemeente te vertroosten en te onderwijzen en ook anderen tot de Christelijke Religie te vermanen.

Alles wat de Ouderlingen hebben te verrichten behoort tot het ambt der regeering, ook huisbezoek, enz. Ze hebben zoo te regeeren, dat Gods Woord in de Gemeente heersche, mede tot vertroosting en onderwijzing. Voorgaan in de Gemeente, mede door preeklezen, wordt noch hier noch in het Formulier genoemd. Als de Dienst des Woords ontbreekt, wijst de

Kerkeraad één of meer personen aan om voor te gaan, doch deze doen dat niet in hun qualiteit van Ouderling maar uit kracht van hun tijdelijk mandaat. Zeer wenschelijk zou het zijn als de Ouderlingen meer rekenden met het in dit Art. aangegeven verband tusschen huisbezoek en Avondmaal, ook door het afleggen van korte bezoeken. Dat anderen tot de Christelijke Religie moeten vermaand wijst er op, dat de Ouderlingen in het omvangrijke werk der "Evangelisatie" in eigen omgeving moeten voorgaan, en leiding hebben te geven.

Artikel 24.

Dezelfde wijze, die van de Ouderlingen gezegd is, zal men ook onderhouden in de verkiezing, approbatie en bevestiging der Diakenen.

Zie onder Art. 22.

Artikel 25.

Der Diakenen eigen ambt is, de aalmoezen en andere armengoederen naarstiglijk te verzamelen, en die getrouwelijk en vlijtiglijk, naar den eisch der behoeftigen, beide der ingezetenen en vreemden, met gemeen advies uit te deelen, de benauwden te bezoeken en te vertroosten, en wel toe te zien, dat de aalmoezen niet misbruikt worden; waarvan zij rekening zullen doen in den Kerkeraad, en ook (zoo iemand daar bij wil zijn) voor de gemeente, op zulken tijd als de Kerkeraad het goedvinden zal.

Tot het verzamelen der aalmoezen dient vooral de Christelijke Handreiking; welke volgens Zondag 38, Heidelb. Catech.; een wezenlijk deel vormt van den Openbaren Eeredienst. De collecte voor de Kerk raakt voldoening van schulden, geen liefdegaven, en ware beter afgeschafft. Men kon kerkelijke uitgaven door inschrijving dekken. Ook bij invoering van het "Budget System," blijve echter de collecte voor de armen. Mede door opwekking van meergeroeden kun-

nen Diakenen armengoederen verzamelen. In den regel hebben ze zich daarbij echter te beperken tot de leden der Gemeente, daar ze geen burgerlijke armenverzoorgers zijn, doch den dienst der Barmhartigheid hebben om Christus' wil.

De uitdeeling geschiedt naar de nood der behoeftigen dit eischt, en naar den staat der kas. "Vreemdelingen" in tegenstelling van "ingezetenen" doelt op leden, die van elders komen, en tijdelijk ter plaatse vertoeven. Ook anderen mogen geholpen, schoon de huisgenooten des geloofs voorgaan. Het is af te keuren aan het geestelijk tucht middel een stoffelijk tucht middel toe te voegen door ingeval van consuur de ondersteuning te doen ophouden. "Gemeen advies" wil zeggen: onderling overleg van Diakenen om willekeur te voorkomen. Zie Art. 40.

Het bezoeken van benauwden geschiedt, in onderscheiding van dergelijk bezoek door de Ouderlingen, met het oog op de stoffelijke omstandigheden. De giften moeten aan het doel beantwoorden, en daarop toe te zien vraagt levenswijsheid. Rekening moet gedaan in den Kerkeraad, omdat de Gemeente de rekening niet kan controleeren door post voor post te vergelijken, enz. Daarbij moeten de namen van hen, die ondersteund worden, worden genoemd. De Gemeente heeft echter recht om van de uitgaven, inkomsten, en gewone manier van handelen, inzage te ontvangen. Darbij verantwoorde men in rubrieken, b.v. aan weduwen, aan gezinnen, aan geregelden steun, aan steun in eens, enz., en noem geen namen, tenzij zulks op goede gronden wordt gevraagd, en dan geve men die namen slechts aan den persoon of de personen, die met recht daarnaar informeerden. De teederheid van het werk der armenverzorging eischt, dat Diakenen zoo handelen, en ongepaste nieuwsgierigheid behoeft niet bevredigd te worden.

Als iemand nog wel iets heeft, doch niet genoeg,

brengt de dienst der Barmhartigheid mee, dat men hem het zijne laat, en in het ontbrekende voorziet. Als regel helpe men niet door voorschot, doch bij uitzondering wel. Omstandigheden verschillen zoozeer, en er is geen regel zonder uitzondering.

Artikel 26.

De Diakenen zullen ter plaatse waar anderen zich aan de armenverzorging wijden, van dezen begeeren goede correspondentie met hen te willen houden, ten einde de aalmoezen te beter uitgedeeld mogen worden onder degenen, die meest gebrek hebben. Ook zullen zij toezien, dat de armen gebruik kunnen maken van stichtingen van barmhartigheid, en daartoe van de besturen dier inrichtingen begeeren goede correspondentie met hen te willen houden, terwijl het wenschelijk is, dat de Diakoniën, met name bij het verzorgen van armen in deze stichtingen, elkander bijstaan en in onderling overleg treden.

De correspondentie met andere armenverzoorgers zou overbodig zijn, als men de grenzen in de practijk altijd scherp kon trekken, zoodat de Kerk b.v. zorgde voor de armen der Kerk, en de Overheid (County) voor de armen, die tot geene Kerk behooren. Zoo gaat het echter niet, en kan het niet gaan, omdat bij de Overheid geen sprake is van dienst der barmhartigheid, en ze slechts zorgt bij wijze van politie maatregel, opdat niemand van gebrek omkome; en omdat omgekeerd de Kerk, wyl bezig in den dienst der barmhartigheid, niet als de Overheid "tax" kan heffen ter verzorging der armen, en daardoor geen zekerheid heeft, dat hare inkomsten voldoende zullen zijn. Een en ander kan er toe leiden, dat de armen twee onderscheiden verzoorgers hebben, of dat onderscheiden verzoorgers ten minste in onderling overleg moeten treden. In zulk geval nemen de Diakenen blijkens dit Art. het initiatief om zich met andere verzoorgers in contact te stellen.

Dergelijke correspondentie is tevens gewenscht met stichtingen van barmhartigheid, welke uitgaan van particulier initiatief (vereenigingen). De beste methode is dat dergelijke vereenigingen zorgen voor de stichtingen, terwijl de Diakonien de armen, welke aldaar verpleging behoeven, steunen.

En waar de eene Diakonie soms over veel ruimer middelen beschikt dan de andere, is het eisch, dat de sterkere de zwakkere bijsta. "Draagt elkanders lasten." En vooral kan zulks noodig zijn bij de vaak dure verzorging van ellendigen in stichtingen als bovengenoemd, b.v. krankzinnigen en teringlijders. Goede regeling is in dezen echter verre van gemakkelijk. Er ontsta niet een soort opperdiakonaat, hetwelk Kerkeraad en plaatselijke Diakonie ondergeschikt maakt. Men bedenke, dat alle regelingen voor de Kerken moeten uitgaan van de Kerkeraden, en verder van Classen en Synoden. Zij maken ook de verordeningen voor den dienst der Barmhartigheid, en voor de onderlinge samenwerking, en als de Diakenen regelen vaststellen, die de uitvoering betreffen, moet dit steeds geschieden in aansluiting aan de vastgestelde verordening.

Artikel 27.

De Ouderlingen en Diakenen zullen naar plaatselijke regeling twee of meer jaren dienen, en alle jaar zal een evenredig deel aftreden. De aftredenden zullen door anderen vervangen worden, ten ware, dat de gelegenheid en het profijt van eenige Kerk, bij de uitvoering van Artt. 22 en 24, eene herkiezing raadzaam maken.

Dit artikel wil vaste aftreding, tenzij de gelegenheid en het profijt van eenige Kerk eene herkiezing raadzaam maken. Aftreding zij dus regel, herkiezing uitzondering. Deze aftreding raakt geen beginsel doch werd noodig geacht oorspronkelijk, omdat men niet te veel van Ouderlingen en Diakenen durfde vergen, daar

hun zaken, enz., vaak leden onder den velen en drukken kerkelijken arbeid, en later mede om kerkelijke tyrannie te voorkomen, welke licht insluipt als dezelfde personen altijd in het ambt blijven. Ook kan de Kerk er gemakkelijk onder lijden als herbenoeming regel is. Wie dan niet herkozen wordt, voelt zich uit den aard der zaak licht gekrenkt, en daarom herkiest men, om dat te voorkomen, menigmaal minder geschikten. Een diensttijd van twee jaar is in den regel te kort. Beter is het vier of vijf jaar te stellen. Waar men voor een zeker aantal jaren is benoemd, verbindt men zich bij de bevestiging ook slechts om dien termijn te dienen. Daarom is, in geval van herbenoeming, nieuwe bevestiging noodig, om dezelfde reden waarom een predikant, die aan eene bepaalde plaats is verbonden, opnieuw moet worden bevestigd, als hij naar elders vertrekt. Het karakter dat de bevestiging draagt — zie onder Art. 4 — brengt zulks mede.

Artikel 28.

De Kerkeraden zullen zorg dragen, dat de Kerken voor het bezit harer goederen, en de rust en orde harer samenkomsten, aanspraak kunnen maken op de bescherming der Overheid; welverstaande, dat ze terwille van de rust en het stoffelijk bezit nimmer in het minste te kort mogen doen aan het koninklijk regiment van Christus over Zijne Gemeente.

Dit artikel is aanmerkelijk gewijzigd. Het oude Art. bevatte een soort contract tusschen Overheid en Kerk, wat moest leiden tot goedkeuring der Kerkenorde door de Overheid. De Kerken hebben met de Overheid te rekenen, en moeten langs wettigen weg hare bescherming zoeken, doch altijd zóo dat Christus als Koning der Kerk Zijne Kerk blijve regeeren. Als de Overheid hare bescherming slechts wil geven op voorwaarde dat de Kerk iets prijs geeft van hare door Christus geschonken rechten, of door Hem voor-

geschreven plichten, mag ze niet tot incorporatie overgaan. Ze neme dan het kruis op en volge Christus, en zoeke op andere wijze zekerheid voor het stoffelijk bezit.

Van de Kerkelijke Samenkomsten.

Artikel 29.

Vierderlei kerkelijke samenkomsten zullen onderhouden worden: de Kerkeraad, de Classicale vergaderingen, (de particuliere Synode), en de Generale Synode.

De Synode van 1914 (Art. 60, punt 23b), besloot: "althans voorloopig niet tot het institueeren van Particuliere Synoden over te gaan," en tevens om alles wat in de vroegere redactie der K. O. op deze Synoden betrekking heeft zooveel mogelijk tusschen haakjes te laten staan. Zie ook Artt. 47, 48 en 49.

Men zou nog kunnen spreken van een vijfde kerkelijke samenkomst, n.l. eene Oekumenische Synode, doch de Gereformeerde Kerken hebben het ideaal, dat hun in zulk eene Synode wenkt, nimmer kunnen grijpen. Taalverschil, groote kosten, enz., staan hier in den weg. Door correspondentie met andere Kerken tracht ook onze Kerkengroep het ideaal echter eenigszins te benaderen. Zie over die correspondentie de Bijlagen, waar meegedeeld wordt wat onze Synode van 1900 uitsprak aangaande het karakter dat deze correspondentie heeft te dragen, en waar tevens de regeling voorkomt, door de Gereformeerde Kerken van Nederland ontworpen op de Synode van Dordrecht, 1893.

Vergaderingen van de manslidmaten der plaatselijke Kerk, z.g. gemeente-vergaderingen, worden onder de kerkelijke samenkomsten niet genoemd, omdat dergelijke vergaderingen geen bestuursmacht bezitten. Zulke samenkomsten kunnen zeer nuttig, noodig, en zelfs onontbeerlijk zijn. De Kerkeraad mag de Gemeente niet overheerschen, en heeft te rekenen met

hare meening. De leden bezitten in het ambt der geloovigen de kerkelijke bestuursmacht. Doch even vast staat, dat Christus in de ambten de organen heeft gegeven voor de uitoefening dezer bestuursmacht, en dat daarom de Kerkeraad het eenige bestuur is in de Gemeente. De Kerkeraad raadplege de leden in zulke gemeentelijke samenkomsten, doch zorge dat hij de leiding houde, en de eindbeslissing neme. Zie over verhouding van Kerkeraad en Gemeente tevens onder Art. 4.

Van de samenkomsten der Diakenen, zie onder Art. 40, waar aangegeven wordt waarom ook deze samenkomsten in Art. 29 niet worden genoemd.

Heel het hoofdstuk, dat handelt van de Kerkelijke samenkomsten gaat uit van het beginsel, dat er een vast kerkverband heeft te zijn. Eenerzijds belijden de Gereformeerden, dat het lichaam van Christus zich plaatselijk openbaart, en alszoodanig een volkomen Kerk is. Christus als de Koning der Kerk gebruikt in die Kerk Zijne dienaars bij de regeering. Doch aan den anderen kant gaan de Gereformeerden uit van het beginsel, dat de plaatselijke Kerk zooveel mogelijk de innerlijke eenheid van alle geloovigen in Christus tot openbaring heeft te brengen door zich met andere Kerken te vereenigen. Vandaar het kerkverband met zijne Classen en Synoden.

Dit kerkverband heeft volgens Voetius onderscheiden vereischten. Het moet zijn eene onderlinge correspondentie van Kerken, welke eigener beweging door die Kerken moet worden aangegaan. Om aan zijn doel te kunnen beantwoorden moet dit kerkverband in groepen van Kerken en in trappen geoefend worden. Slechts Kerken, die in Belijdenis en in de substantieele stukken der Kerkenorde overeenstemmen, kunnen in dit verband worden opgenomen. Door het kerkverband moet eene combinatie of foederatie van Kerken ontstaan. Nooit mag het kerkverband lei-

den tot het stichten van eene afzonderlijke Kerk, zooals dit geschiedt in het Collegiale stelsel. Deze combinatie of foederatie van Kerken moet dienen om de vrijheid en de macht der Kerken te bewaren, te bevorderen, en te besturen, en mag nimmer dienen om die te verkorten, te besnoeien, of op te heffen. In dit kerkverband moet het bestuur bij den Kerkeraad blijven, en geen nieuwe soort van bestuursmacht mag dus aan het kerkverband (Classen, Synoden) worden toegekend. Het karakter van het kerkverband brengt mee, dat de regeling der zaken geschiedt door broederlijke bespreking en overeenkomsten, en niet door magistrale voorschriften. Waar het kerkverband uit den aard der zaak altijd zekere afhankelijkheid meebrengt, moet die afhankelijkheid immer wederkeerig en gelijk zijn. Het kerkverband mag nimmer er toe leiden, dat eene plaatselijke Kerk verhindert wordt in de opbouw en reformatie van de Kerk zelve. In het kerkverband mogen de gezamenlijke Kerken alleen onderwerpen behandelen, die de gemeenschappelijke stichting en opbouwing betreffen. En de meerdere vergaderingen mogen niets behandelen, dat in kleineren kring kan worden afgehandeld. Zij toch hebben geen arbeid, die hun per se is opgedragen, maar behandelen iets altijd per accidens.

Op deze kostelijke beginselen, van welke ook onze Kerkenorde uitgaat, hopen we bij de onderscheiden artikelen telkens terug te komen.

Artikel 30.

In deze samenkomsten zullen geen andere dan kerkelijke zaken, en dezelve op kerkelijke wijze verhandeld worden. In meerdere vergaderingen zal men niet handelen, dan 't gene dat in mindere niet heeft afgehandeld kunnen worden, of dat tot de Kerken der meerdere vergadering in 't gemeen behoort.

“Kerkelijke zaken” zijn zaken die de Kerk als instituut raken. Het spreekt eigenlijk vanzelf dat in kerke-

lijke samenkomsten slechts kerkelijke zaken worden behandeld, doch de drang der omstandigheden heeft de Kerken wel eens van het goede spoor afgelokt, zoodat ze zich b.v. met politieke zaken bemoeiden.

“Op kerkelijke wijze.” Dus niet op politieke of parlementaire wijze. Parlementaire “rules of order” passen niet in kerkelijke samenkomsten. Alle besluiten moeten gemotiveerd worden, en altijd op Gods Woord steunen. Men moet pogen te overtuigen, en bij tegenstand immer geduld oefenen. Overheerschen, bevelen, dwingen, of met geweld opleggen, komt hier niet te pas. Van daar dat de kerkelijke terminologie eene geheel andere is dan de parlementaire of politieke.

Onder Art. 29 merkten we reeds op hoe het karakter van het kerkverband meebrengt, dat men in meerdere vergaderingen niet zal handelen dan 't gene in mindere vergaderingen niet heeft afgehandeld kunnen worden. De meerdere vergaderingen hebben een beperkter terrein van actie dan de mindere, omdat ze eene samenroeping van Kerken zijn, en geen bestuurscolleges. De plaatselijke Kerken brengen er hun macht bijeen, en daarom kan de macht van de meerdere vergaderingen in geen geval ruimer zijn dan die van de Kerkeraden, en ze moet beperkter zijn, omdat de Kerken er niet al hunne macht samenbrengen. De Kerkeraad toch brengt op de meerdere vergaderingen alleen die macht, welke dient om de andere Kerken te helpen. Alleen die zaken worden er behandeld, waarbij de macht van éene Kerk te kort schiet.

Dit artikel laat reeds gevoelen dat de Kerkeraad en de meerdere vergaderingen geen gelijksoortige samenkomsten zijn. In volgende artikelen komt dit nog duidelijker uit. De Kerkeraad is toch, blijkens Art. 37, eene samenkomst, die bestaat uit personen, n.l. de Dienaren des Woords, de Ouderlingen, en de Diakenen. Deze personen werken niet op zichzelf maar in verbinding met elkaar, en brengen hunne macht in den Ker-

keraad samen. Elk heeft zijn eigen werk, zijn bepaald ambt, en in den Kerkeraad worden ze tot eene vergadering samengevoegd. Classen, zie Art. 41, en evenzoo Synoden, zijn daarentegen geen vergaderingen van personen maar van Kerken, die saamkomen door middel van representatie of afvaardiging. Hieruit volgt dat de Kerkeraden de oorspronkelijke, de altijd blijvende, de algemeene bestuursmacht in de Kerken zijn, terwijl de meerdere vergaderingen slechts eene afgeleide, tijdelijke, en beperkte macht hebben. Volgens Voetius heeft een Kerkeraad autoriteit uit kracht van zijn wezen, terwijl de meerdere vergaderingen alleen accidentaliter (toevalligerwijze) macht hebben. De plaatselijke Kerken bestaan niet ter wille van de Classen en Synoden, doch omgekeerd. Classen en Synoden ontleenen hunne macht aan de Kerkeraden. Als men de plaatselijke Kerk wegneemt, vallen ook de Classen en Synoden, maar het omgekeerde geschiedt niet. Zonder den Kerkeraad kan de plaatselijke Kerk niet als instituut optreden, wel zonder Classen en Synoden.

Artikel 31.

Zoo iemand zich beklaagt door de uitspraak der mindere vergadering verongelijkt te zijn, dezelve zal zich op eene meerdere kerkelijke vergadering beroepen mogen; en 't gene door de meeste stemmen goedgevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden. Tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de Artikelen dezer Kerkenorde, zoolang als dezelve door geene Generale Synode veranderd zijn.

Hier is sprake van de bindende kracht van kerkelijke besluiten. Eerst wordt vastgesteld, dat er van ieder kerkelijk besluit beroep is op de meerdere vergaderingen, omdat in die samenkomsten meer waarborg ligt voor een goed en onpartijdig oordeel onder de leiding des Heiligen Geestes, en niet omdat de meerdere vergaderingen wegens hun karakter hooger staan dan de mindere, dus een soort hoogere besturen vormen. De

mogelijkheid, dat men zich kan beroepen op meerdere vergaderingen, maakt de kerkelijke vergaderingen voorzigtiger, en voorkomt dikwijls verdeling en scheuring in de Kerken. Het ware wenschelijk, dat we eene nadere regeling bezaten met het oog op de wijze waarop men in hooger beroep kan gaan. Zie de Bijlagen. Wie appelleert moet hiervan natuurlijk kennis geven aan de vergadering, door welker besluit hij zich bezwaard gevoelt, opdat deze zich bij de meerdere vergadering kan verdedigen. Is die kennisgeving niet gedaan, zoo moet het beroep voorloopig worden afgewezen. Het is wel gewenscht dat den bezwaarde wordt toegestaan iemand aan te wijzen, die zijne zaak voorstelt en toelicht. Zoo iemand treedt dan echter niet op als advocaat, doch, zooals men het vroeger uitdrukte, als de "mond" van den bezwaarde. In 't algemeen is het bij besluiten van Kerkeraden niet geraden ze uit te voeren, als er bezwaar tegen komt. Maar men raadplege dan eerst b.v. de kerkvisitatoren of de Classe, als deze spoedig vergadert. Een vaste regel is hier echter niet te geven, omdat besluit en bezwaar beide zoo onderscheiden karakter kunnen dragen.

In de kerkelijke vergaderingen geldt het besluit van de meerderheid. Niet natuurlijk als zou de meerderheid over de minderheid mogen heerschen, maar omdat aangenomen moet worden, dat in de meerderheid de meeste waarborg ligt voor een goed besluit. De minderheid legt zich, zoo er geen overwegend bezwaar is, stilzwijgend bij de meerderheid neer, zoodat de besluiten feitelijk genomen worden met gemeen accoord (zie Art. 86). Stelt men, dat er voor een besluit of stemming over personen eene meerderheid van $\frac{2}{3}$ of $\frac{4}{5}$ wordt vereischt, zoo gaat men van het valsche beginsel uit, dat de meerderheid alszoodanig heeft te heerschen (eene revolutionaire gedachte op kerkelijk erf), en valt het kostelijk beginsel, dat de besluiten met gemeen accoord worden genomen. Alleen in geval men bij stem-

gen over personen niet uit de moeilijkheid kan gen, kan het noodig zijn den persoon verkozen te ach die $\frac{1}{2}$ of $\frac{2}{3}$ van de stemmen op zich vereenigde.

(Zie de regeling voor de verkiezing van Kerkeraad en bij Artt. 22 en 24.)

Nimmer is men op kerkelijk gebied echter absoluut plicht zich aan de meerderheid, hoe groot deze ook ge wezen, te onderwerpen. Niet de meerderheid scht, doch Christus als Koning der Kerk. Vandaar aatste zinsnede in Art. 31. Boven alle macht van kerkelijke vergaderingen staat, en blijft staan, het ord Gods. Is iemand dus in zijn geweten verzeeld, is het voor hem bewezen, dat het genomen be t in klaarblijkelijken strijd is met Gods Woord, zoo g hij er zich niet aan onderwerpen. Zóo alleen kan het recht der reformatoren worden gehandhaafd. tertusschen behoeft het nauwelijks opgemerkt, dat waarden uiterst voorzichtig en biddend werkzaam ten zijn, waar ze op grond van deze kostelijke uitak zich verzetten. De booze natuur kan gaan spreken. Men bedenke wel dat scheurmakerij te zonde is.

Artikel 32.

De handelingen aller samenkomsten zullen met aan roeping van den Naam Gods aangevangen, en met eene kzegging besloten worden.

In de liturgische geschriften kan men een tweetal nuliergebeden hiervoor vinden. Deze dienden niet chts voor de kerkeraadsvergaderingen doch tevens r Classen en Synoden.

Artikel 33.

Die tot samenkomsten afgezonden worden, zul hunne credentiebrieven en instructiën, onderteed zijnde van degenen, die ze zenden, medebrengen, ze zullen keurstemmen hebben, ten ware in zaken,

die hunne personen of Kerken in het bijzonder aangaan.

Uit de verplichting om credentiebrieven en instructiën mede te brengen blijkt, dat de leden op de meerdere vergadering geen zitting hebben voor zichzelve, als kerkbestuurders, maar als representanten voor hunne Kerken. Meerdere vergaderingen zijn samenkomsten van Kerken. Uit den credentiebrief (geloofsbrief) blijkt, dat iemand gecommiteerd is door zijn Kerkeraad of Classe. De instructie is een last om uit naam van de zendende Kerk iets aan de orde te stellen, en houdt in gravamina of vragen, bezwaren, en voorstellen. De instructie bedoelt geenszins voor te schrijven hoe men moet stemmen. Daardoor toch zou alle deliberatie worden afgesneden, en zouden de afgevaardigden verlaagd worden tot stemmachines. Formeel heeft de Kerkeraad als lastgever echter wel het recht voor te schrijven hoe zijne afgevaardigden hebben te stemmen, en in zeer bijzondere gevallen, als de zaak in de Kerken genoegzaam is besproken, eene vaste overtuiging is gerijpt, en het zeer duidelijk is wat Gods Woord eischt, zou hij van dit recht gebruik kunnen en moeten maken. In den credentiebrief — voor welken we in de Bijlagen een model geven — moet bepaald vermeld, dat de Kerkeraad zich houden zal aan de besluiten van de Classe, wanneer deze genomen zijn overeenkomstig Art. 31 der K. O.

De laatste alinea van dit Art. bevat den grondregel, dat niemand (in gevallen van geschillen en tucht) rechter kan zijn in zijn eigen zaak. Eigenlijk spreekt dit ook vanzelf.

Artikel 34.

In alle samenkomsten zal bij den praeses een scriba gevoegd worden, om naarstiglijk op te schrijven, 't gene waardig is opgeteekend te zijn.

Van een assessor is hier geen sprake, wijl praeses en scriba in den regel voor vergaderingen van Kerke-

raad en Classe voldoende zijn. In eene Synode is dit anders. De scriba geve de **acta**, d.i. de handelingen of besluiten, niet de discussiën, enz. De **acta** worden voorgelezen, verbeterd, en vastgesteld vóór de vergadering uiteengaat. Oudtijds werden ook te schrijven brieven bij voorkeur tijdens de vergadering door daarvoor aangewezen leden opgesteld en der vergadering ter goedkeuring voorgelegd, en waar dit niet kon, werd het overblijvende aan heel het moderamen opgedragen, en niet aan een enkel persoon. Officieele persverslagen behoorren ook door de vergadering, of ten minste door het moderamen, te worden goedgekeurd.

Artikel 35.

Het ambt van den praeses is, voor te stellen en te verklaren 't gene te verhandelen is; toe te zien dat een iegelijk zijn orde houde in 't spreken; den knibbelachtigen en die te heftig zijn in 't spreken, te bevelen dat zij zwijgen; en over dezelve, geen gehoor gevende, de behoorlijke censuur te laten gaan. Voorts zal zijn ambt uitgaan, wanneer de samenkomst scheidt.

“Ambt” beteekent hier werkzaamheid. “Censuur” wordt toegepast door vermaning of bestraffing met woorden. Het spreekt eigenlijk vanzelf dat de praeses slechts dient tot het einde der vergadering. Het reeds besproken karakter der kerkelijke samenkomsten eischt zulks. Met het oog op verkeerde beschouwingen dienaangaande moest dit echter wel worden opgemerkt. Om hierarchie te voorkomen merkt Art. 41 uitdrukkelijk op, dat op Classicale vergaderingen niemand tweemaal achtereen zal presideeren. Voor Synoden wordt deze regel ook gevolgd, hoewel dienaangaande geen bepaling is. Het bezwaar is hier, omdat de vergaderingen der Synode zeldzamer worden gehouden, minder groot, en daar eene groote samenkomst als de Synode moeilijker te leiden is, kon het in sommige gevallen wenschelijk wezen, dat dezelfde persoon tweemaal achtereen als praeses fungeerde.

Alle functiën houden bij het scheiden der vergadering op. Toch moet er een adres van de vergadering zijn, en daarom is het noodig dat de vergadering eene Kerk aanwijst, die de stukken ontvangt, de volgende vergadering uitschrijft, en het “agendum” opmaakt. Artt. 45 en 50 spreken van zulk eene Kerk. Dusver wordt onder ons deze arbeid, wat de Classen betreft, verricht door een z.g. “Stated Clerk,” terwijl voor de Synode de Synodale “Stated Clerk” feitelijk den arbeid verricht, en de Kerk, waar de Synode staat samen te komen, meer de rol van gastvrouw vervult.

Artikel 36.

't Zelfde zeggen heeft de Classe over den Kerkeraad, 't welk de Particuliere Synode heeft over de Classe, en de Generale Synode over de Particuliere.

Dit artikel is van beteekenis. Classen en Synoden hebben “zeggen,” dat is, gezag, autoriteit, omdat het samenkomsten van Kerken zijn, die van Christuswege gezag hebben ontvangen, dat zij door de aangewezen organen oefenen. Nu is de Synode de breedste vergadering. Daar komen alle Kerken samen, en daar is dus de meeste waarborg voor goede beslissingen, en de leiding des Heiligen Geestes, en vervolgens in Particuliere Synoden, en Classen. Allen saam hebben meer gezag dan het vierde of vijftiende deel van die allen, of dan één alleen.

Het gezag van de Synode over eene Classe, en van eene Classe over den Kerkeraad is echter niet te vergelijken met dat van een Kerkeraad over de Gemeente. Daarom wordt dit laatste in het artikel ook niet genoemd. Zie over de verhouding van Kerkeraad en Gemeente, onder Art. 29, en onder Art. 4.

Waren Classen en Synoden hogere bestuurs-colleges, zooals de hierarchische stelsels willen, zoo zou dit artikel van boven af moeten beginnen, en eerst moeten spreken van het gezag van de Generale Synode over de Particuliere, om zoo af te dalen tot het gezag van de

Classe over den Kerkeraad. Met opzet wordt echter de omgekeerde orde gevolgd. De Kerkenorde noemt altijd eerst den Kerkeraad, omdat in het kerkverband het bestuur altijd bij den Kerkeraad moet blijven. Zie verder onder Artt. 29 en 30.

Artikel 37.

In alle Kerken zal een Kerkeraad zijn, bestaande uit de Dienaren des Woords en de Ouderlingen, dewelke, althans in grootere gemeenten, in den regel alle weken eens te zamen komen zullen, alwaar de Dienaar des Woords (of de Dienaren, zoo daar meerdere zijn, bij beurte) presideeren en de actie regeeren zal. En waar het getal van de Ouderlingen klein is, zullen de Diakenen door plaatselijke regeling mede tot den Kerkeraad kunnen genomen worden; hetgeen altijd geschieden zal, waar dit getal op minder dan drie is bepaald.

De Kerk kan niet als instituut optreden zoolang er geen Kerkeraad is, want dan ontbreken de organen, waardoor zij zich kan uiten. Zonder Kerkeraad vormen de geloovigen plaatselijk slechts een beginsel van een Kerk.

Zie over de verhouding van de Diakenen tot den Kerkeraad, onder Art. 4.

De Kerkeraden vergaderen in den regel niet vaak genoeg. Het is beter meermalen samen te komen, en dan wat korter te vergaderen. Vaste commissies uit den Kerkeraad, die over sommige zaken besluiten en handelen, kunnen wel heel wat werk uitsparen, doch strijden met het Gereformeerd Kerkrecht. Commissies mogen slechts voorbereiden en uitvoeren. De Kerkeraad beslisse zelf in alle zaken. Alleen in het uiterste geval behandelde de Kerkeraad des Zondags zaken, als hij vóór of na den dienst samenkomt. Men vergadere gedurende de week meer dan in vele plaatsen gebruikelijk is. Maakt de Kerkeraad zich den arbeid te gemakkelijk, zoo loopt dit uit op geestelijke schade, voor de kerkeraadsliden en voor de Gemeente.

Artikel 38.

In de plaatsen, waar de Kerkeraad voor het eerst of opnieuw is op te richten, zal 't zelve niet geschieden, dan met advies van de Classe.

Het "oprichten" van den Kerkeraad geschiedt dus niet door de Classe, maar op haar advies.

Artikel 39.

Plaatsen, waar nog geen Kerkeraad zijn kan, zullen door de Classe onder de zorg van een genabuurden Kerkeraad gesteld worden.

De woorden "nog geen" geven te kennen dat zoo'n toestand niet langer mag duren dan strikt noodig is. De "genabuurde Kerkeraad" is het aangewezen lichaam om het verzoek van de geloovigen ter plaatse om te komen tot het instellen der ambten, der Classe voor te leggen. Is het advies der Classe gunstig, zoo handele deze Kerkeraad, in opdracht van de Classe, verder naar de Kerkenorde, Artt. 22 en 24, op de wijze welke in overleg met de leden ter plaatse geacht wordt meest verkieselijk te zijn. Natuurlijk kan de Classe door Deputaten op andere wijze bij het instellen der ambten leiding geven, zoo afstanden of andere redenen het minder wenschelijk maken, dat de Kerkeraad, genoemd in Art. 39, dit doe.

Artikel 40.

Desgelijks zullen de Diakenen samenkomen, waar zulks noodig is alle weken, om met aanroeping van den Naam Gods, van de zaken, hun ambt betreffende, te handelen, waartoe de Dienaren goed opzicht zullen nemen, en zoo noodig zich daarbij laten vinden

Diakenen mogen niet onafhankelijk van den Kerkeraad optreden en besluiten. Al wat op kerkelijk gebied gebeurt moet staan onder het bestuur van den Kerkeraad. Het ambt van Diaken is gelijksoortig aan dat van Dienaar des Woords en Ouderling, en daarom moe-

ten de Diakenen in hun dienst evenzeer onder opzicht van den Kerkeraad staan, als de andere Dienaren.

De beste toepassing van Art. 40, hetwelk van dit grondbeginsel uitgaat, is dat de Kerkeraad grondregelen geeft, en dat de Diakenen vervolgens uitvoeren, en de bijzonderheden regelen. De Kerkeraad houdt de controle, vooral door den Dienaar des Woords, of de Dienaren, zoo er meerdere zijn, en heeft het recht aanmerkingen te maken. Zie ook Art. 25 over het doen van rekening. Natuurlijk is het niet vereischt, dat de Dienaar des Woords bij elke vergadering der Diakenen tegenwoordig is. Er staat "zoo noodig."

De Diakenen worden te veel beschouwd als administrateurs der Kerken. 't Is echter minder gewenscht, dat ze dit zijn, daar alsdan licht niet genoeg wordt onderscheiden tusschen de liefdegaven voor de armen en kerkelijke bijdragen. In geen geval behoort de zaak van de administratie der Kerk op de vergaderingen der Diakenen behandeld te worden, daar Diakenen alleen samenkomen met het oog op armenzaken.

Artikel 41.

De Classicale vergaderingen zullen bestaan uit genabuurde Kerken, dewelke elk een Dienaar en een Ouderling, ter plaatse en tijd bij hen in het scheiden van elke vergadering goedgevonden (zoo nochtans, dat men het boven de drie maanden niet uitstelt, tenzij dat verre afstanden dit vereischen), daarhenen met behoorlijke credentie afvaardigen zullen; in welke samenkomsten de Dienaars bij beurte, of anderszins die van dezelve vergadering verkoren wordt, presideeren zullen, zoo nochtans, dat dezelfde tweemaal achtereen niet zal mogen verkoren worden.

Voorts zal de praeses onder anderen een iegelijk afvragen, of zij in hunne Kerken hunne kerkeraadsvergadering houden; of de kerkelijke discipline goeënd wordt; of de armen en Christelijke Scholen bezorgd worden; ten laatste, of er iets is, waarin zij het oordeel

en de hulp der Classe tot rechte instelling hunner Kerk behoeven. En eindelijk zullen in de voorlaatste of desnoods in de laatste vergadering vóór de (Particuliere) Synode verkoren worden, die op deze Synode gaan zullen.

Over het karakter der meerdere vergaderingen, Classen en Synoden, zie onder Artt. 30 en 36. Over credentiebrieven en instructiën zie onder Art. 33. De Classe benoeme geen Deputaten aan wie ze haar macht min of meer overdraagt. Daardoor toch zou een nieuw kerkelijk bestuur worden gecreëerd, en zouden de Kerken de verantwoordelijkheid, die van Godswege op hen rust, op een groep personen schuiven. Kan de Classe niet vaak genoeg vergaderen om de loopende zaken af te doen, als het approbeeren en afgeven van attesten, enz., zoo verrichte eene kleinere groep kerken binnen de Classe dezen arbeid. Zulk een z.g. Classis Contracta werd vroeger wel gehouden. De Classe bepaalde dan welke Kerken hiertoe hadden samen te komen, en welke zaken door deze Kerken zouden worden behandeld.

Ingeval eene Kerk vacant is, zendt ze twee Ouderlingen. Zijn de Ouderlingen wettig verhinderd, zoo kunnen ze door Diakenen worden vervangen. Dit volgt uit Art. 38, waar toegestaan wordt, dat de Diakenen als hulp-Ouderlingen optreden. Waar iedere plaatselijke Kerk eene zelfstandige openbaring van het lichaam van Christus is, en het kerkverband eene confederatie is van Kerken, hebben alle Kerken dezelfde rechten, en zendt elke Kerk derhalve een gelijk getal afgevaardigden. Waar groote afstanden en hooge kosten het echter bezwaarlijk maken twee afgevaardigden te zenden, heeft men hiermede altijd wijselijk gerekend, en bedacht dat er geen regels zonder uitzonderingen zijn. Natuurlijk dragen de gezamenlijke Kerken de kosten aan hunne Classicale vergadering verbonden.

In het Art. worden alleen de vaste werkzaamheden

genoemd. De z.g. "rondvraag naar Art. 41" dient evenals de kerkvisitatie, om onderling toezicht op elkaar als Kerken te houden. Oudtijds hadden de Kerken van regeeringswege het toezicht op de Scholen. Vandaar dat in de oudere redactie gesproken wordt van verzorging der Scholen, zonder eenige nadere bepaling. Onze redactie spreekt echter, met het oog op de veranderde omstandigheden, van "Christelijke Scholen." De "korte predicatie," welke diende om den prediker te beoordeelen, raakte reeds algemeen in onbruik en was, waar ze nog gehouden werd, geheel van karakter veranderd. Ze is daarom weggelaten, en ook overbodig nu alle Dienaren des Woords scherp worden onderzocht, aler ze worden toegelaten.

Het Synodale besluit aangaande de afschaffing van het z.g. Doopledenstelsel (zie Bijlagen) kan natuurlijk bij gezond kerkelijk leven als overgangs-maatregel slechts tijdelijke beteekenis hebben. Bovendien behoort alles wat op deze zaak betrekking heeft onder de kerkelijke discipline, van welke gesproken wordt. Desnoodig kan naar het Doopledenstelsel dus geïnformeerd worden, als de discipline aan de orde is. Het onderzoek naar verstrooide leden of doopleden (zie Bijlagen) behoort niet bij de rondvraag, en de Synode, die op dit onderzoek aandrong, heeft ook niet bedoeld, dat informatie aangaande namen en adressen van zulke verstrooiden alsdan zou worden ingewonnen. Zulk informeren bij de rondvraag leidt te veel af van de hoofdzaak, n.l. de rechte instelling der betrokken Kerk, tot welke de vragen worden gericht.

Het ligt in den aard der zaak dat de Synode beoordeelt of nieuwe Classen kunnen worden gevormd, en welke Kerken tot die Classen zullen behooren.

Over afwisseling bij de afvaardiging ter Synode, zie de Bijlagen. Het Synodaal besluit dienaangaande is voorzichtig gesteld. In de practijk schijnen vele Classen van de gedachte uit te gaan, dat dezelfde persoon

niet tweemaal achtereen ter Synode moet worden gedeputeerd. Men bedenke echter, dat al is afwisseling tot op zekere hoogte gewenscht, het evenzeer gewenscht is hen te zenden, die het bekwaamst zijn. Waar de Synodale vergadering zoo uiterst gewichtig is, is het onverantwoordelijk zich bij de stemming te laten influenceeren door de overweging, dat iemand wel eens zou willen reizen, of dat iemand van de discussies ter Synode zooveel zou kunnen leeren.

Omtrent eventueele financiële vergoeding aan afgevaardigden, zie de Bijlagen.

Artikel 42.

Waar in eene Kerk meer Predikanten zijn dan één, zullen ook zij, die niet volgens het voorgaande artikel afgevaardigd zijn, in de Classe mogen verschijnen en adviseerende stem hebben.

Dit Artikel kan toegepast als een roepende Kerk een tweeden Predikant heeft, b.v. op het veld der Inwendige Zending. Beide Predikanten kunnen dan om beurte worden afgevaardigd, en om beurte tegenwoordig zijn met adviseerende stem. Het is wenschelijk, vooral in Classen, waar de reiskosten groot zijn, dat in het contract tusschen roepende Kerk en Classe regelingen worden gemaakt met het oog op de vergoeding der reiskosten gemaakt door den Predikant, die als adviseerend lid verschijnt.

Artikel 43.

In 't einde van de Classicale, en andere meerdere samenkomsten, zal men Censuur houden over diegenen, die iets strafwaardigs in de vergadering gedaan, of de vermaning der mindere samenkomsten versmaad hebben.

Zie over deze Censuur onder Art. 35. Dit Artikel behoeft zelden te worden toegepast, daar iemand, die iets verkeers doet tijdens de vergadering, terstond tot

orde wordt geroepen, en de zaak van iemand, die aangeklaagd is, omdat hij de vermaning der mindere vergadering heeft versmaad, gewoonlijk vóór het einde der samenkomst wordt behandeld.

Artikel 44.

De Classe zal ook eenige harer Dienaren, ten minste twee, van de oudste, ervarendste en geschikste, autoriseeren, om in alle Kerken alle jaar visitatie te doen, en toe te zien, of de Leeraars en Kerkeraden hun ambt getrouwelijk waarnemen, bij de zuiverheid der leer verblijven, de aangenomene orde in alles onderhouden, en de stichting der Gemeente, mitsgaders der jonge jeugd, naar behooren, zooveel hun mogelijk is, met woorden en werken bevorderen; teneinde zij diegenen die nalatig in het een of ander bevonden worden, intijds mogen broederlijk vermanen, en met raad en daad alles tot vrede, opbouw, en het meeste profijt der Kerken helpen leiden. En iedere Classe zal deze visitatoren mogen continueeren in hunne bediening, zoolang het haar zal goeddunken, ten ware, dat de visitatoren zelve, om redenen, van welke de Classe oordeelen zal, verzochten ontslagen te worden.

Dit Art. komt niet voor in de oudere redactien der Kerkenorde. Eerst werd alle opzicht over de Kerken rechtstreeks door de Classicale vergaderingen gehouden naar Art. 41. En dit kon te beter, waar de Classen alle maanden samenkwamen.

Oorspronkelijk vreesde men dat deze Deputaten soort bisschoppen zouden worden. Hiervoor bestaat echter geen gevaar, als men zich strikt houdt aan Art. 44, want dan is de arbeid der visitatoren beperkt tot het opzicht houden, en het rapporteeren op de Classe. Besluiten mogen ze niet nemen.

Tot visitatoren worden uitsluitend Dienaren benoemd, omdat verondersteld wordt, dat ze over meer tijd beschikken dan de Ouderlingen, en ook meer ken-

nis en ervaring hebben. Bij voorkeur verkieze men de oudste, ervarendste, en geschikste. De Kerkenorde toch gaat van de gedachte uit, dat het niet gemakkelijk is dezen arbeid op de rechte wijze te verrichten. Opdat ze meer ervaring zullen krijgen, is het wenschelijk hen in hunne bediening te continueeren, doch om hiërarchie te voorkomen, worden ze slechts voor één jaar benoemd. Aan het einde van dien termijn treden ze af, tenzij ze worden gecontinueerd.

In de verkiezing dezer Deputaten houden de Classen zich gewoonlijk niet aan bovengenoemde regelen. Dit komt ten deele, omdat het karakter der kerk-visitatie is vervalscht, en ten deele, omdat afstanden eene andere regeling noodig maakten.

Art. 44 wil, dat de visitatoren niet maar een enkele keer officieel zullen komen, doch dat ze gedurende het geheele jaar opzicht zullen nemen over de Kerken, en dan is hun taak om misstanden uit de wereld te helpen, en om broederlijk raad te geven, te vermanen, en te waarschuwen. Veel van den arbeid, die thans in vacante Gemeenten door den Consulent wordt verricht, behoorde gedaan te worden door deze Deputaten. En het Art. gaat uit van de juiste gedachte, dat ook Kerken, welke een Predikant bezitten, aan dergelijk opzicht behoefte kunnen hebben. Zoo opgevat is het geen wonder, dat er op aangedrongen wordt de oudste, ervarendste, en geschikste Predikanten te verkiezen.

Het is niet noodig, dat de visitatoren al hunne bevindingen op de Classe rapporteeren. Gelukt het hun een smeulend vuur te dooven, dan is het menigmaal verre van gewenscht het geschil later op de Classe nog eens op te halen. Men bepale zich dan tot het doen van eene korte mededeeling. Het groote doel is niet om zaken op de Classe te brengen, maar om op officieuse wijze door raadgeving moeilijkheden uit den weg te ruimen, en dus te voorkomen, dat iets ter Classe wordt gebracht. Dit vereischt vaak veel tijd, geduld, en wijsheid.

De kerk-visitatie behoort aan de Gemeente te worden meedeeld. Is er onder de gemeenteleden ontevredenheid, zoo moeten de visitatoren dit weten, opdat ze of de ontevredenheid kunnen stillen, of als er wezenlijk reden tot beklag is, de zaak voor den Kerkeraad kunnen brengen.

In de Bijlagen vindt men het bekende Reglement op de Kerkvisitatie. Het is ons niet bekend, dat dit Reglement ooit door eene Synode onzer Kerken werd vastgesteld. Het ware te wenschen dat Synode of Classen het aan eene revisie onderwierpen. Hier en daar vindt men collegialistische inkruipsels, terwijl de vragen ook niet altijd in logische orde zijn gesteld. Het woord "reglement" past feitelijk niet meer op kerkelijk terrein, daar het tegenwoordig dezelfde beteekenis heeft als het woord "wet." Beter is het om te spreken van eene regeling of een formulier voor het houden der kerkvisitatie. Men vergelijke met ons Reglement de "Forme van de Inspectie" der Nat. Syn. van 's Hage, 1586, de "Ordre of Reglement" van de Part. Syn. van Gelderland, 1698, en het "Kerkelijk Visitatie-Reglement" der Part. Syn. van Delft, 1721. Zie Kerkelijk Handboekje, Biesterveld-Kuyper.

Benevens de visitatoren benoemen de Classen nog andere Deputaten. Waar ze Deputaten aanwijzen opdat deze straks door de Synode officieel mogen worden verkozen tot het verrichten van arbeid, die de Kerken in het gemeen betreft (Deputaten ad examina, Curatoren, en Deputaten voor de Heidenzending), hebben ze zich daarbij natuurlijk te houden aan de Synodale regelingen dienaangaande. Waar ze Deputaten benoemen met het oog op eigen huishoudelijke zaken, ligt het voor de hand, dat ze zelve het getal, en den diensttijd vaststellen, en aan elke groep Deputaten haar eigenaardige opdracht geven. Deputaten behooren slechts benoemd te worden voor werkzaamheden, die de vergadering als zoodanig niet kan doen. Ze moe-

ten wel de macht ontvangen om te adviseeren, te vermanen, te waarschuwen, voorbereidend te werken, en uit te voeren, wat door de vergadering is besloten, met verantwoording aan de committerende Kerken, doch nimmer mogen ze een soort bestuur vormen dat macht heeft om zelfstandig te handelen. Onder ons wordt aan sommige Deputaten te veel macht gegeven, vooral aan de Classicale Commissies, die in den regel te veel worden beschouwd als verlengstukken van de Classen. Ook dergelijke Deputaten behooeren een welomschreven opdracht te ontvangen. De Classen hebben de zaken zoo te regelen, dat ze zelve over alle voorkomende zaken kunnen besluiten. Zie ook onder Artt. 37 en 41.

Artikel 45.

De Kerk in dewelke de Classe, en desgelijks de [Particuliere of] Generale Synode samenkomt, zal zorg dragen, dat zij de Acten der voorgaande vergadering, op de naastkomende bestelle.

De Kerkenorde spreekt van Acten, welk woord insluit, dat alleen de besluiten worden vermeld. Notulen bevatten, volgens de beteekenis van het woord, alles wat op de vergadering is voorgevallen. Van ouds schreef men Acten, niet Notulen. Ook hier weer draagt de K. O. aan eene Kerk op wat velen liefst door Deputaten laten doen, of door een "Stated Clerk." Het is ook veel beter dat eene Kerk de verantwoordelijkheid draagt. Het is zoo natuurlijk dat eene Kerk zorgt voor wat noodig is op eene vergadering van Kerken. Zie ook Art. 35.

Artikel 46.

De instructiën der dingen, die in meerdere vergaderingen te behandelen zijn, zullen niet eerder geschreven worden, voordat over de daarin voorgestelde punten de besluiten der voorgaande Synoden gelezen zijn, opdat 't gene eens afgehandeld is, niet wederom voor-

gesteld worde, ten ware dat men het achttē veranderd te moeten zijn.

Dit Artikel was vooral van beteekenis toen de Acten nog niet werden gepubliceerd. Toch bevat het ook nu nog een goede wenk om zich op de hoogte te stellen van de besluiten van vroegere Synoden.

Artikel 47.

[Alle jaar (ten ware de nood een korteren tijd vereischt) zullen vier of vijf of meer genabuurde Classen samenkomen, tot welke Particuliere Synode uit iedere Classe twee Dienaars en twee Ouderlingen afgevaardigd zullen worden. In het scheiden zoowel der Particuliere als der Generale Synode zal eene Kerk verordend worden, die last hebben zal, om, met advies der Classe, den tijd en de plaats der naaste Synode te stellen.]

Dit Art. is nog niet in werking. Zie onder Art. 29. Zie verder het Rapport, Agendum, 1914, p. 35. Voor ons is thans slechts van beteekenis wat in dit Art. staat van het samenroepen der Synoden, daar dit ook betrekking heeft op de Generale Synode. Zie hierover Artt. 35 en 45.

Artikel 48.

[Het zal aan elke Synode vrijstaan, correspondentie te verzoeken en te houden met hare genabuurde Synode of Synoden, in zulken vorm, als zij meest profijtelijk zullen achten voor de algemeene stichting.]

Tusschen sommige Classen bestaat iets van dergelijke correspondentie, wat nuttig kan zijn, vooral zoolang we geene Particuliere Synoden hebben.

Artikel 49.

[Iedere Synode zal ook eenigen afvaardigen, om alles, wat de Synode geordonneerd heeft, te verrichten, zoowel bij de Hooge Overheid als bij de respectieve Classen, onder haar ressorteerende, alsmede om te zamen of in minder getal over alle examina der aankomende Predikanten te staan. En voorts in alle andere voorvallende zwaarigheden aan de Classen de hand te bieden, opdat goede eenigheid, orde en zuiverheid der leere behouden en bevestigd worden. Ook zullen deze van alle hunne handelingen goede notitie houden, om de Synode rapport daarvan te doen, en, zoo het geëischt wordt, redenen te geven. Ook zullen zij niet ontslagen wezen van hunnen dienst, vóór en aleeer de Synode zelve hen daarvan ontslaat.]

Zie over Deputaten onder Artt. 37, 41 en 44. Bij ons worden de Deputaten ad examina aangewezen door de Classen, en benoemd door de Synode. Zie Art. 4, en daaronder. Blijkens de laatste zin van Art. 49 dienen Deputaten van vergadering tot vergadering. Worden ze niet ontslagen, zoo worden ze stilzwijgend gecontinueerd. Ook Art. 44 spreekt van het continueeren der Deputaten door de Classe. Hiertegen is natuurlijk geen bezwaar, en dijkwijs is het noodig. Af te keuren is het echter, dat in het verkiezen der Deputaten, de vorige vergadering de volgende bindt. En dat geschiedt, als de Synode ze benoemt b.v. voor vier jaar, of de Classe voor één of twee jaar. Dat geeft aan Deputaten een zekere zelfstandigheid, en geeft den indruk dat Classen en Synoden vaste, blijvende lichamen zijn. Als de Classen Deputaten aanwijzen om door de Synode te worden benoemd, b.v. Curatoren, is er niets tegen om deze Deputaten voor twee jaar, van Synode tot Synode, te benoemen, daar ze feitelijk Synodale Deputaten zijn.

Artikel 50.

De Generale Synode zal ordinaarlijk alle twee jaren eens gehouden worden, ten ware dat er eenige dringende nood ware, om den tijd korter te nemen.

Tot deze zullen drie Dienaren en drie Ouderlingen uit elke Classe afgezonden worden. Voorts zal de Kerk, die last heeft om den tijd en de plaats der Generale Synode aan te wijzen, zoo dezelve naar het oor-

deel van ten minste drie Classen binnen de twee jaren te beroepen ware, van den tijd en de plaats besluiten.

In Nederland vaardigen de Particuliere Synoden af ter Generale Synode. Dit kan onder ons natuurlijk niet, zoolang geene Particuliere Synoden zijn ingesteld. 't Is echter de vraag of het gewenscht ware, zelfs al hadden we Particuliere Synoden. In het Rapport van de Comm. ter voorbereiding van Particuliere Synoden, Agendum 1914, p. 35, lezen we: "Dat niet de Particuliere Synoden, maar de Classen ter Generale Synode afvaardigen, is niet alleen principieel volkomen in den haak, maar verdient zelfs de voorkeur, wijl de Classen, die door alle schrijvers over Gereformeerd kerkrecht als de grondvorm onzer 'meerdere vergaderingen' beschouwd worden, het dichtst bij de Kerken staan, die in Synode saamvergaderen.' Evenals in Artt. 45 en 47 wordt hier gesproken van eene Kerk aan welke de voorbereidende arbeid wordt opgedragen. In den regel beslist de voorgaande Synode over de plaats, terwijl vast schijnt te staan, dat de Synode samenkomt, indien mogelijk, op den derden Woensdag in de maand Juni van de evene jaren. Over de bijzonderheden aangaande eene speciale samenroeping, zie de Bijlagen. De Professoren in de Theologie hooren niet ambts-halve op de Synode, doch het is van beteekenis, dat ze als adviseerende leden tegenwoordig zijn, en alzoodanig worden verzocht. Het bezwaar, dat ze door hunne tegenwoordigheid te veel invloed uitoefenen, rust op zekere anabaptistische geringschatting van wetenschap Deputaten van eene Synode benoemd om een last uit te voeren, hebben door één of meer rapporteurs ter Synode te verschijnen. Zie verder de Bijlagen. Publiciteit is bij de vergadering van Synoden en Classen gewenscht. Zij die zitting hebben zijn de lasthebbers, en de lastgevers hebben er recht op tegenwoordig te zijn, waar de lasthebbers vergaderen. Daarom sluite men in geen geval de deuren voor kerkleden, tenzij zaken in

comité moeten worden behandeld, b.v. tuchtzaken. In theorie is publiciteit van kerkeraad-vergaderingen evenzeer te verdedigen, doch waar de Kerkeraad zoo dikwijls in comité zou moeten gaan wegens het eigenaardig karakter der te behandelen zaken, is publiek vergaderen, vooral in kleinere Kerken, niet gewenscht. Toch zorgte ook een Kerkeraad zooveel mogelijk voor publicatie van de genomen besluiten. Het is zeker in den geest der Kerkenorde en in aansluiting aan Artt. 45, 47 en 50, zoo de roepende Kerk zorgt voor opstelling en verzending van de Agenda, voor het uitnoodigen der praeadviseurs, en voor de opening der Synode. En het is de natuurlijkste en veiligste weg dat het Moderamen zorgt voor de eindvaststelling der Acta met de Bijlagen, en voorts de publicatie en verzending der Acta doet geschieden. Zie ook Art. 34. De Openlijke Verklaring — zie Bijlagen — maakt den indruk van eene Synodale Geloofsbelijdenis te zijn. Onzes inziens behoorde het voorlezen dezer Verklaring te worden afgeschaft. Het is beter zoo de leden op verzoek van den praeses hunne instemming betuigen met de drie Formulieren van Eenigheid, daar het kerkverband rust op de eenheid in belijden. Zie de Inleiding.

Voor verschillende bepalingen, die betrekking hebben op de Synode, alsmede wat betrekking heeft op Curatorium en Theol. School met College, en "De Wachter" en "The Banner," zie de Bijlagen. Wat onder Art. 44 gezegd is van de Classicale Comm., geldt ook van de Synodale Commissie. Dat deze Commissie in haar arbeid aan een Reglement is gebonden, wijst wel uit, dat ze eene positie inneemt, welke in een Gereformeerd Kerkverband niet past. Een Reglement toch is gansch iets anders dan eene opdracht. Het is naar het tegenwoordig taalgebruik een wet, en wie onder de wet staat, heeft, mits hij zich aan de geboden houdt, vrijheid om te besluiten en zelfstandig te handelen. Zoo is het met onderdanen, en ook met de leden van het bestuur eener vereeniging, welke gebonden zijn

aan wet of reglement. Doch zoo mag het niet zijn bij Deputaten, die wel dienaren doch geen onderdanen van de Synode zijn, en evenmin een soort Synodaal bestuur vormen. Zie ook Art. 44. Voor dit Reglement, zie de Bijlagen. Als gehandeld wordt naar de lijnen in de Kerkenorde getrokken, kan de Synodale Commissie vervallen, en met haar de "Stated Clerk" der Synode. Zie ook Art. 35.

De Regels van Orde — zie Bijlagen — zijn onzes inziens en overbodig, daar ze of herhalen wat reeds in de Kerkenorde staat, of vaststellen, wat vanzelf spreekt, en niet gepast voor het kerkelijk leven, daar de zaken blijkens Art. 30 op kerkelijke wijze moeten worden behandeld, en niet op politieke of parlementaire wijze. Zie verder onder Art. 30.

Artikel 51.

De arbeid der kerkelijke Zending onder de heidenen en Joden wordt door de Generale Synode in eene Zendingssorde geregeld.

Zie hierover de Bijlagen.

Artikel 52.

Alzoo in de Kerken onderscheidene sprake gesproken wordt, zal in de kerkelijke samenkomsten en bij het publiceeren van adviezen, instructiën, en besluiten, gezorgd worden voor de noodige vertaling.

Zie over nadere regeling hiervan de Bijlagen.

Van de Leer, Sacramenten en andere Ceremoniën.

Artikel 53.

De Dienaren des Woords Gods, en desgelijks de Professoren in de Theologie, ('t welk ook den anderen Professoren en Schoolmeesters wel betaamt) zullen de drie Formulieren van Eenigheid, n.l. de Nederlandsche Belijdenis des Geloofs, den Heidelbergschen Catechismus en de Canones van Dordrecht, 1618-'19, ondertekenen, en de Dienaren des Woords, die zulks weige-

ren, zullen de facto (feitelijk) in hunnen dienst door den Kerkeraad of de Classe geschorst worden, tot ter tijd toe, dat zij zich daarin geheellijk verklaard zullen hebben, en indien zij hardnekkiglijk in weigering blijven, zullen zij van hunnen dienst geheellijk afgesteld worden.

Artikel 54.

Insgelijks zullen ook de Ouderlingen en Diakenen de genoemde Formulieren van Eenigheid ondertekenen.

De Belijdenisschriften zijn in de Gereformeerde Kerken altijd beschouwd als accoord van gemeenschap. Ze vormen de kerkelijke band. Zonder eenheid van leer en belijdenis is gezond kerkverband dan ook ondenkbaar. Daarom is met name voor de Dienaren des Woords van den beginne af onderteekening noodzakelijk geacht. Oorspronkelijk was de onderteekening simpliciter, d.i. men zette zijn naam onder de Belijdenisschriften. Op de Dordtsche Synode, 1619, is echter een Formulier vastgesteld, hetwelk moet worden onderteekend. Zie de Bijlagen. Dit Formulier is blijkbaar niet bedoeld voor Ouderlingen en Diakenen, doch kan gemakkelijk zoo worden ingericht, dat het ook voor hen past. Het Formulier gaat van de veronderstelling uit, dat men op een of ander punt wel een afwijkend gevoelen kan hebben, doch dat men dit niet mag verbreiden, en zich aan de Kerken heeft te onderwerpen. De Synode van Dordt, 1619, stelde ook een Formulier vast ter onderteekening voor de Schoolmeesters. Zie de Bijlagen. Met eenige wijziging is dit Formulier ook thans nog bruikbaar voor onderwijzers aan Christelijke Scholen, en voor Professoren aan hogere Scholen. De Kerkeraad fungeert niet meer, zooals vroeger, als School-commissie over de Publieke Scholen, en heeft slechts indirect te maken met de Christelijke Scholen. Zie Art. 21. Daarom verschilt de tegenwoordige redactie der K. O. op het punt van

onderteekening door Schoolmeesters, enz., van de vroegere. Op Synoden betuigen de leden hunne instemming mondeling. Zie onder Art. 50. Art. 53 sprak in de vroegere redactie alleen van onderteekening van de Nederl. Confessie. Op de Dordtsche Synode, 1619, had men dit artikel moeten wijzigen, doch men vergat dit te doen. Ook van Candidaten, die slaagden voor hun Classicaal (peremptoir) examen, vragen de Classen onderteekening. Wellicht ware het beter zulke onderteekening reeds te vragen van hen wien het toegestaan wordt in de Gemeenten een stichtelijk woord te spreken, en dan daarvoor een apart Formulier te gebruiken, daar het bekende Formulier voor Dienaren des Woords niet past voor wie nog niet in het ambt is gesteld, dus ook niet voor Candidaten, zelfs al hebben ze met gunstig gevolg peremptoir examen afgelegd.

Artikel 55.

Tot wering van de valsche leeringen en dwalingen, die door kettersche geschriften zeer toenemen, zullen de Dienaars en de Ouderlingen de middelen gebruiken van leering, van wederlegging, van waarschuwing en van vermaning, zoowel bij den dienst des Woords als bij de Christelijke onderwijzing en bij het huisbezoek.

Het oude artikel, dat Boekencensuur eischte, was reeds lang in de praktijk vervallen. Dit Art. gaat van de juiste gedachte uit, dat alleen zedelijke middelen helpen in den strijd tegen verpestende lectuur.

Artikel 56.

Het verbond Gods zal aan de kinderen der Christenen met den doop, zoo haast als men de bediening deszelfs hebben kan, verzegeld worden, en dat in openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt.

Bij deze en dergelijke artikelen wordt door de Kerkenorde verondersteld, wat in de Blijdenisschriften

wordt uitgesproken. Kerkrecht rust op de dogmatiek.

Grondgedachte in Art. 56 is, dat de doop bondzegel is, en dat dit bondzegel toekomt aan de kinderen des verbonds.

Welke zijn de **Christenen** wier kinderen men zal doopen? In 't algemeen kan geantwoord: Zij die door belijdenis en wandel zich als zoodanig openbaarden. Onze vaders waren op dit punt ruim van opvatting. Toen in de 16de eeuw, kort na de reformatie, de quaestie opkwam hoe te handelen met de kinderen der Roomschen, besloot de Synode van Embden, Particuliere vragen, Cap. 1, vraag 9, op advies van Predikanten en Professoren te Genève, om in den eersten tijd niet licht den doop te weigeren, uit vrees dat te doen voor een kind aan hetwelk de doop toekwam. Zie dit breede advies in het Kerkelijk Handboekje van Biesterveld-Kuyper, p. 50 v. Men ging daarbij echter uit van de stelling, dat het "het beste en allerzekerste is geen kinderen tot den doop toe te laten of te ontvangen dan van welke de vaders lidmaten van het lichaam der Kerken zijn, en dat dit de gewone regel is, die men in deze zaken behoort te gebruiken." Alleen met het oog op exceptioneele gevallen wilde men exceptioneele maatregelen nemen "om tot de Kerken wederom aan te nemen en te voegen, hetgeen daarvan vervreemd is geweest." Met dien verstande echter "dat Peters en Meters, of de getuigen des doops zich verplichten in dezen van hun ambt en plicht zich getrouwelijk te kwijten, en ook verzekeren en betoogen, dat zij van de ouders volle last en bewilliging hebben om zulks te doen." Andere Synoden oordeelden even ruim over het doopen van kinderen van onverschilligen, gecensuurden en geëxcommuniceerden. (Dordt, 1574 en Middeburg, 1581), en Voetius oordeelt, dat ook kinderen gedoopt moeten worden van ouders, die gedoopt zijn, maar zelf niet tot het H. Avondmaal zijn toegelaten. Hoofdzaak is dat de ouders kunnen gerekend worden

binnen het verbond te staan, en dat er waarborg bestaat voor de opvoeding der kinderen. De ouders hebben zelve daarom nog geen Kerkelijke rechten, doch hun kind heeft als kind des verbonds recht op den doop. Spoedig zag men echter in dat doopgetuigen de plaats der ouders bezwaarlijk konden innemen, en dat heel het stelsel van getuigen bij den doop eene menschelijke inzetting is, uit het Pausdom afkomstig. Het doopgetuigenstelsel werd in de praktijk dan ook afgeschaft, en de bepaling dienaangaande in Art. 57, schoon door de Synode van Utrecht, 1905, bij de revisie der K. O. gehandhaafd, is door onze Synode te Chicago, 1914, geschrapt. "De Heraut," No. 1846, noemt deze bepaling een anachronisme, dat in onze Kerkenorde niet meer thuis hoort. En de grondregel, reeds gegeven door Predikanten en Professoren van Genève, en overgenomen door de Synode van Embden, 1571, (zie boven) dient in ons kerkelijk leven te worden gevolgd. In dien geest besloot dan ook de Synode van 1892, Acta, Art. 49, en die van 1902, p. 66, en 1904, p. 57. Zie de Bijlagen.

Over den doop van kinderen, die buiten het verbond staan, doch geadopteerd zijn door Christelijke gezinnen, liepen van ouds de gevoelens uiteen. Reeds de Dordtsche Synode behandelde deze quaestie, en oordeelde, dat men zulke kinderen niet mocht doopen. Onze Synode sprak zich over dit punt uit, Acta 1910, Art. 67, VI. Zie Bijlagen.

Over den doop bediend door Papen, Mennisten, e.a. zie de Bijlagen. Dito over den doop van Genootschappen, enz., die formeel met het trinitarisch geloof gebroken hebben.

Waar de vader als hoofd des gezins macht heeft over het kind, mag men het kind niet doopen tegen zijn wil, ook al zou de moeder den doop voor het kind begeren. In zulk geval toch zou alle waarborg voor eene Christelijke opvoeding ontbreken.

De doop moet worden bediend door een Dienaar des Woords. Reeds in Art. 3 der K. O. wordt het uitgesproken dat Woord en Sacramenten samen hooren.

De doop moet worden bediend "zoo haast als men de bediening deszelven hebben kan," omdat rechte waardeering van het Sacrament meebrengt het zoo spoedig mogelijk voor het kind te zoeken. De doop als teeken en zegel van het verbond komt het kind toe, en uitstel teekent miskenning en geringschatting van den doop. De vroegere redactie der K. O. wilde daarom zelfs extra doopbeurten gedurende de week, doch onze redactie liet dit weg. Zulke speciale weekbeurten stempelen het Sacrament des doops licht tot een familiezaak. Kuyper, "Eeredienst," p. 38.

De doop moet worden bediend "in de openbare verzameling, wanneer Gods Woord gepredikt wordt." Bondzegelen worden altijd in het midden der gemeente bediend, en de doop is bovendien eene inlijving in de geïnstitueerde Kerk, wat ten overstaan van de Kerk moet gebeuren. Ook moet voorkomen, dat het Sacrament van het Woord wordt gescheiden, en eene ceremonie wordt, waaraan magische kracht wordt toegeschreven. Toch wordt een anders bediende doop daarom nog niet als ongeldig beschouwd, doch de oude Synoden stonden zulk een doop niet dan zeer noode toe. Zie de Bijlagen.

Artikel 57.

De Dienaars zullen hun best doen, en daartoe arbeiden, dat de vader zijn kind ten Doop presenteere.

Het "ten Doop presenteeren" is niet het ten Doop heffen, hoewel dit laatste er mee in het nauwste verband staat, en feitelijk de symbolische acte is, waardoor het eerste wordt uitgedrukt. De vader presenteert zijn kind ten doop door in de samenkomst der Gemeente te verschijnen om daar zijn kind ten Doop aan te bieden als een kind des verbonds. Als zoodanig ant-

woordt hij dan ook op de doopvragen. Het presenteren is dus ook niet de aangifte van den doop, maar is eene handeling, die op het moment van de doopsbediening zelve geschiedt. Zie "Heraut," No. 1846, en Kuyper, "Eeredienst," p. 372, v.

Dat de vader hier wordt genoemd (zie ook het Doopsformulier) is omdat waarborg voor de Christelijke opvoeding alleen te vinden is bij het hoofd des gezins, die macht heeft over het kind. De moeder wordt niet genoemd. Ze is trouwens in den regel niet tegenwoordig, als de doop bediend wordt zoodra zulks kan. Bedoeling is geenszins om de moeder te ignoreeren, daar de vader voor het huisgezin optreedt, en de moeder in hem is begrepen. Ondertusschen is er geen bezwaar tegen om ook de moeder te noemen, als ze tegenwoordig is. Oudtijds werden zelfs de getuigen genoemd, en de moeder staat het kind toch nader dan getuigen.

Artikel 58.

De Dienaars zullen in 't Doopen, zoo der jonge kinderen als der volwassen personen, de formulieren van de instelling en 't gebruik des Doops, welke tot dien einde onderscheidenlijk beschreven zijn, gebruiken.

In plaats van het verouderde "bejaarde" personen heeft deze redactie "volwassen" personen. Men is thans niet meer gewoon een kind, dat tot zijn jaren gekomen is, een bejaarde te noemen. Zie ook Art. 59.

De Formulieren dienen om verklaring te geven van het Sacrament. De Dienaar geve deze verklaring niet in eigen woorden, maar volge het Formulier. Dit is de veiligste weg, en tevens treedt de persoon van den Dienaar zoo op den achtergrond, en komt daardoor te beter uit, dat de Doop geen particuliere zaak is, maar zaak der Gemeente. Van een aparte toespraak door den Dienaar wisten onze vaders niet. Die toespraken dreigen den Doop van zijne beteekenis te beroo-

ven, omdat ze in den regel nadruk leggen op wat de menschen beloven, en daardoor wat God bij den Doop toezegt in de schaduw stellen. Te gevaarlijker zijn die toespraken, omdat de menschen er vaak veel aan hechten.

Artikel 59.

De volwassenen worden door den Doop de Christelijke Gemeente ingelijfd, en voor Lidmaten der Gemeente aangenomen, en zijn daarom schuldig het Avondmaal des Heeren ook te gebruiken, 't welk zij bij hunnen Doop zullen beloven te doen.

Dit Art, kwam in de K. O. op de Synode van 1619, Acta sessies 159 en 162. De Synode stelde dat met 15 jaar de leeftijd van onderscheid begon, zeker omdat in het Romeinsche en Germaansche recht dit de leeftijd was, waarop men als mondige zelf in rechten kon optreden. Naar aanleiding van een gravamen van de beide Hollandsche Synoden werd in dit Art. uitgesproken, dat zulke gedoopten moesten beloven ten Avondmaal te gaan. De Synode achtte zich geroepen zulks te verklaren, omdat er waren, die den Doop begeerden om burgerlijke rechten te krijgen, en sommige Kerken dezulken wel wilden doopen, om ze dan later toe te laten ten Avondmaal, als er geloof en bekeering bleek te zijn. Het Formulier voor den Doop der volwassenen werd door de Dordtsche Synode naar deze bepaling ingericht. Zie b.v. de vierde vraag aldaar. Publieke belijdenis des geloofs is natuurlijk afgelegd, als op deze vragen bevestigend is geantwoord in het midden der Gemeente. Daarna volgt de Doop. Een volwassene, die gedoopt staat te worden, antwoordt dus op meerdere en bredere vragen dan een gedoopte, die openbaar den naam des Heeren belijdt. Zijne verhouding tot den God des Verbonds en de Gemeente is eene andere dan die van den gedoopte. Maar zoodra hij is gedoopt, heeft hij dezelfde rechten en plichten als andere gedoopten, die belijdenis des geloofs afleg-

den; en hieruit kan men bij tegenstelling gemakkelijk afleiden, dat ook de in hun jeugd gedoopten geroepen zijn den dood des Heeren te verkondigen. Bij het doen van belijdenis vragen ze trouwens toegang tot het Heilige Avondmaal.

Artikel 60.

De namen der gedoopten, mitsgaders der Ouders, en desgelijks de tijd der geboorte en des Doops, zullen opgeteekend worden.

Van namen van getuigen is onder ons geen sprake meer. Zie onder Art. 56. Art. 60 is noodig, omdat de Kerk moet weten wie gedoopt zijn, daar zij op hen bij opvoeding en onderwijs moet toezien, en ook om te kunnen nagaan of zij, die toegang tot het Avondmaal vragen, gedoopt zijn.

Artikel 61.

Men zal niemand ten Avondmaal des Heeren toelaten, dan die naar de gewoonheid der Kerk, tot dewelke hij zich voegt, belijdenis der Gereformeerde Religie gedaan heeft, mitsgaders hebbende getuigenis eens vromen wandels, zonder welke ook degenen, die uit andere Kerken komen, niet zullen toegelaten worden.

In het eerste gedeelte van dit Art. is sprake van de eerste toelating; in het tweede deel van toelating dergenen, die uit andere plaatselijke Kerken overkomen. De K. O. spreekt zeer teekenend van toelaten ten Avondmaal nadat belijdenis der Gereformeerde Religie is gedaan. Er is geen sprake van "aanneming tot lidmaat" of van een zich voegen bij de Kerk (to join the Church), omdat men door den Doop reeds lidmaat van de geïnstitueerde Kerk is. Evenmin lezen we het woord bevestiging (confirmatie), dat uit de Roomsche Kerk tot ons kwam, en de belijdenis des geloofs vervalscht door ze tot een soort sacrament te stempelen.

Omdat de Kerk verantwoordelijk is voor de heiligheid des Avondmaals, moet ze vóór de toelating een

onderzoek instellen aangaande belijdenis en wandel, leer en leven. De Gereformeerden kennen geen "open communion," waarbij men elk, die in het kerkgebouw tijdens de Avondmaalsviering tegenwoordig is, maar noodigt om de heilige teekenen en zegelen te gebruiken. Is de Kerkeraad echter overtuigd, dat een bezoeker van elders aan de gestelde eischen voldoet, zoo kan een zoodanige op grond van dit Art. zeer wel worden toegelaten. En ook kunnen in exceptioneele gevallen leden uit andere Kerkengroepen worden toegelaten. Het komt er ten slotte op aan, dat gewerd wordt wie er krachtens belijdenis en wandel niet hoort.

Het onderzoek bij de belijdenis des geloofs mag niet ontaarden in een intellectueel examen. Men vergete nimmer, dat dit onderzoek wordt ingesteld met het oog op de toelating tot het Avondmaal, en daarom is het niet slechts noodig dat iemand de vereischte mate van kennis der waarheid heeft, doch moet hij ook verklaren het geloof te bezitten, en dient zijn wandel onbesproken te zijn. De meening, dat iemand van zijn geloof of verkiezing verzekerd moet zijn, leidt er echter toe, dat vele ware geloovigen worden afgeschrikt. Men lette op het beginsel des geloofs, daar het Avondmaal dient tot versterking des geloofs.

De K. O. laat de wijze waarop belijdenis des geloofs moet worden afgenomen aan de enkele Kerken over, en zwijgt van de openbare belijdenis in het midden der Gemeente.

Bij het onderzoek treedt de Kerkeraad leidend op, doch als orgaan der gemeente, die niet mag buiten gesloten worden. Oudtijds was het onderzoek vaak publiek. Onder ons worden de namen van hen, die voor den Kerkeraad belijdenis deden, in de godsdienstoefening op twee achtereenvolgende Zondagen der Gemeente meegedeeld, opdat mogelijke bezwaren kunnen worden ingebracht vóór de Naam des Heeren in het openbaar wordt beleden. Dit is echter niet de juiste orde. De namen behoorden vóór het onderzoek

aan de Gemeente te worden bekend gemaakt, opdat mogelijke bezwaren vóór het onderzoek kunnen worden ingebracht. De openbare belijdenis kan dan op den eerstvolgenden rustdag worden afgelegd. In kleine Gemeenten, waar men elkaar algemeen kent, is het niet noodig, dat er speciaal aangaande den wandel getuigenis wordt afgelegd. In groote Gemeenten is het echter wenschelijk, dat een paar leden voor den Kerkeraad dergelijk getuigenis aangaande het leven afleggen, aler men overgaat tot het onderzoek in de leer. Bij de openbare Belijdenis moeten vragen voorgesteld worden, die betrekking hebben op de leer, op het voornemen des harten om zich daaraan te houden, en op de kerkelijke tucht. Zie voor die vragen, alsmede voor het besluit der Synode van 1914 aangaande uitbreiding dezer vragen, de Bijlagen. Regel is om bij het onderzoek des Kerkerads het Kort Begrip als leidraad te gebruiken. De Synode van 1904, Art. 125, 1 verklaarde waarom zij, die Belijdenis doen, geroepen zijn het Avondmaal te vieren, en hoe gehandeld moet worden met degenen, die zich aan het Avondmaal onttrekken. Zie de Bijlagen.

Met Art. 61 staat in verband Art. 82, waar gesproken wordt van attestatie. Uit de attestatie blijkt of degenen, die uit andere Kerken (hierbij wordt gedacht aan Kerken uit dezelfde Kerkengroep) komen, krachtens belijdenis en wandel tot het Avondmaal kunnen worden toegelaten. In 't algemeen kunnen slechts attestatiën aangenomen worden, die afgegeven zijn door Kerken tot het kerkverband behoorende. Op grond van het vertrouwen, dat krachtens het kerkverband bestaat, worden dergelijke attestatiën in den regel zonder nader onderzoek aangenomen. Toch staat elke Kerkeraad vrij in de beoordeeling van zulk een kerkelijk getuigschrift, daar elke plaatselijke Kerk eene zelfstandige openbaring is van het lichaam van Christus, en niet eene afdeeling van het groote geheel (collegialisme).

Attestatiën uit Kerken buiten eigen kerkverband kunnen slechts aangenomen worden, zoo men weet, dat dergelijke Kerken in belijdenis het met ons eens zijn, en de tucht handhaven. De Synode van 1904, Art. 125, 6 sprak uit dat leden die tot ons overkomen uit met ons corresponderende Kerkengroepen, door den Kerkeraad moeten worden onderzocht, en dat de vorm van opneming wordt overgelaten aan de Kerkeraden, terwijl in elk geval aan de Gemeente gelegenheid moet worden gegeven om mogelijke bezwaren in te brengen. Blijkens deze bepaling staat het dus aan den Kerkeraad ter beoordeeling of dergelijke personen al of niet openbare belijdenis hebben af te leggen.

Zie nader over Attestaties onder Art. 82.

Artikel 62.

Een iedere Kerk zal zulke manier van bediening des Avondmaals houden, als zij oordeelt tot de meeste stichting te dienen. Welverstaande nochtans, dat de uitwendige ceremoniën, in Gods Woord voorgeschreven, niet veranderd en alle superstitie vermeden worde, en dat na de voleinding der predikatie en der gemeene gebeden het Formulier des Avondmaals, mitsgaders het gebed daartoe dienende, zal worden gelezen.

Toespraken bij de tafel waren oudtijds niet in gebruik, omdat men oordeelde, dat de persoonlijkheid van den Predikant bij de bediening der Sacramenten op den achtergrond moet staan. Het Avondmaalsformulier merkt op: "Terwijl men communiceert, zal men stichtelijk zingen, of sommige kapitelen lezen, ter gedachtenis des lijdens van Christus dienende, als Jesaja 53, Joh. 6, 13, 14, 15, 16, 17, 18, of dergelijke.

Artikel 63.

Het Avondmaal des Heeren zal tenminste alle twee of drie maanden gehouden worden.

De Synode van Dordrecht, 1574, Artt. 74 en 75

spreekt van een voorbereidings- en nabetrachtingspredikatie. De Synode van Dordrecht, 1578, cap. IV, Art. 16, wil dat de voorbereidingspredikatie gehouden worde, maar niet op den dag des Avondmaals zelve, terwijl men 's middags met de gewone predikatie of catechismus zal voortvaren. De Synode van den Haag, 1586, liet deze bepaling weg ter bekorting van de Kerkenorde. Onder ons is het gebruikelijk op den Zondag vóór het Avondmaal eene voorbereidingspredikatie te houden, en na de viering van het Avondmaal eene nabetrachtingspredikatie. Over Avondmaalsbediening aan zieken in hunne woning, zie de Bijlagen. De Synode van Middelburg, 1581, Particulaire vragen, 52, keurde zulke Avondmaalsbediening af, en ook Voetius betoogt, dat zulke bediening ongeoorloofd is, terwijl Prof. Rutgers met hem instemt. Tegen de oude regeling om het Avondmaal op de feestdagen (Paschen, Pinksteren en Kerstdag) te houden is altijd bezwaar geweest, eenerzijds omdat men feitelijk tegen het vieren van die dagen was, en anderzijds, omdat men dan op ongeregelde tijden Avondmaal vierde.

Artikel 64.

De bediening des Avondmaals zal alleen geschieden, waar toezicht is van Ouderlingen, volgens kerkelijke orde, en in eene openlijke samenkomst der Gemeente.

Dit is een nieuw artikel, doch dezelfde gedachte is van ouds door de Gereformeerde Kerken in de K. O. uitgesproken. Zie het laatste deel van Art. 63, oude redactie. Er moet een vorm van Kerk bestaan, daar er anders geen tucht kan worden geoefend, en het Avondmaal dus niet heilig kan worden gehouden.

Artikel 65.

Lijkpredikatiën of lijkdiensten zullen niet worden ingesteld.

Dit Art. gaat uit van de veronderstelling, dat er

onder ons geen lijkpredikatiën of lijkdiensten worden gehouden. Men onderscheide wel tusschen het houden van toespraken in sterfhuis of kerkgebouw en lijkpredikatiën. Het blijkte dat de toespraak geen Dienst des Woords is, en dat de samenkomst van familie en vrienden in huis of kerkgebouw geen samenkomst der Gemeente is. Over het brengen van lijken in de kerkgebouwen, zie de Bijlagen.

Artikel 66.

In tijden van oorlog, pestilentie, algemeene volksrampen en andere groote zwaarigheden, waarvan de druk overal in de Kerken gevoeld wordt, is het betaamelijk dat door de Classen bededagen uitgeschreven worden.

In de Ned. Geref. Kerken geschiedt deze uitschrijving "door de Classe, die daartoe door de laatste Generale Synode is aangewezen." In ons land met zijne onmetelijke afstanden en rijke verscheidenheid is het beter dat elke Classe voor eigen ressort optrede. In Classen, waar men slechts tweemaal per jaar vergadert, zou een Kerk kunnen worden aangewezen om desnoods zulke dagen namens de Classe uit te schrijven. De Kerken behoeven niet meer, zoals vroeger, het uitschrijven van Bededagen aan de Overheid over te laten. Toch blijft het wenschelijk, dat de Overheid het volk in 't algemeen oproepe om in bijzondere omstandigheden het aangezicht des Heeren te zoeken, zoals dat jaarlijks wordt gedaan voor den Nationalen Dankdag, en President Wilson dit deed in 1914 met het oog op den Europeeschen oorlog; en de Kerken kunnen zeker roeping hebben om de Overheid te verzoeken zulks te doen.

Artikel 67.

De Gemeenten zullen onderhouden, benevens den Zondag, ook den Kerstdag, Goeden Vrijdag, Paschen,

Hemelvaartsdag, Pinksteren, den Biddag, den Nationalen Dankdag, en Oud- en Nieuwjaarsdag.

De Gereformeerden waren van ouds tegen het vieren der z. g. Christelijke feestdagen, doch ze gaven langzamerhand meer toe aan den drang van Overheid en volk. De Synode van Dordrecht, 1574, Art. 53, wilde dat men met den Zondag tevreden zou zijn. Over de heiliging van den Rustdag en werken van noodzakelijkheid, zie de Bijlagen.

Artikel 68.

De Dienaars zullen alomme des Zondags de somma der Christelijke Leer in den Heidelbergschen Catechismus vervat, kortelijk uitleggen, alzoo dat dezelve zooveel mogelijk jaarlijks mag geëindigd worden, volgens de afdeeling van den Catechismus zelve daarop gemaakt.

Het nemen van een tekst bij de Catechismus-prediking is niet aan te raden. De Catechismus-prediking is bedoeld als onderwijzing in de Leer. "De somma der Christelijke Leer in den Heidelbergschen Catechismus vervat," zal men "kortelijk uitleggen." En waar de Catechismus een der Formulieren van Eenigheid is, en alszoodanig door de Gemeente wordt erkend, maakt het een zonderlingen indruk, dat men door aanvoering van een of meer teksten poogt te bewijzen, wat volgens de belijdenis der Gemeente niet meer behoeft bewezen te worden. We gaan uit van de veronderstelling dat de Catechismus Gods Woord getrouwelijk vertolkt. Een tekst mag niet dienen als een soort kapstok om den Catechismus aan te hangen. Wie een tekst neemt, preeke er uit, doch wie zulks doet, en de Catechismus-prediking op zij schuift, handelt tegen Art. 68, en loopt gevaar minder nadruk te leggen op de Leer. Zie de Bijlagen.

Artikel 69.

In de Kerken zullen alleen de 150 Psalmen Davids,

de Tien Geboden, het Onze Vader, de Twaalf Artikelen des Geloofs, de Lofzangen van Maria, Zacharias en Simeon, de Morgenzang en de Avondzang, en de Bedezang vóór de predikatie, gezongen worden.

De K. O. spreekt zich niet uit over de berijming. Waar de Synode van 1586 echter had gekozen voor de berijming van Marnix, wordt ook deze bedoeld in de redactie van 1618. Onze berijming is van 1773, en is ingevoerd met onderling overleg, doch niet op last van eene Generale Synode. Over het gebruik van gezangen bij den Eeredienst is veel verschil van gevoelen. Op de Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland, 1914, werden Deputaten benoemd om van deze zaak studie te maken. Zie over Zangkoor, de Bijlagen. Evenzoo over Engelsche Psalmen.

Artikel 70.

Alzoo behoorlijk is, dat de huwelijke staat voor Christus' Gemeente bevestigd worde, volgens het Formulier daarvan zijnde, zullen de Kerkeraden daarop toezien.

De Synoden in de 16de eeuw erkenden, dat het huwelijk deels politiek en deels kerkelijk is, en wel kerkelijk in zooverre de Kerk beginselen heeft aan te geven voor het huwelijk, waarop in den Naam des Heeren het zegel moet worden gezet. De Overheid bemoeide zich echter niet met het huwelijk, zoodat de Kerken wel allerlei bepalingen moesten maken. Van daar de redactie van 1618, welke hoopt op betere regeling door de Hooge Overheid. Thans wordt het huwelijk vaak als puur burgerlijk beschouwd. Tegen deze beschouwing komt Art. 70 op. Het huwelijk is eene Goddelijke instelling, en dient daarom voor Christus' Gemeente bevestigd te worden. Zulk eene huwelijksbevestiging is Dienst des Woords met toepassing op een bepaald geval. Het spreekt van zelf dat huwelijken met ongeloofigen of ongedoopten niet

voor Christus' Gemeente kunnen worden bevestigd, tenzij ze zich leerzaam betoonen, en er niet op tegen hebben, dat op het huisgezin een Christelijke stempel wordt gedrukt. Een van het bruidspaar moet dan echter bij de Gemeente behooren. Zie verder de Bijlagen over ongeoorloofde huwelijken, en over echtscheiding onder het Hoofdstuk van de Censuur.

Van de Censuur en Kerkelijke Vermaning.

Artikel 71.

Gelijkerwijs de Christelijke straf geestelijk is, en niemand van het Burgerlijke gericht of straf der Overheid bevrijdt, zoo worden ook, benevens de Burgerlijke straf, de Kerkelijke Censuren noodzakelijk vereischt, om den zondaar met de Kerk en zijnen naaste te verzoenen, en de ergernis uit de Gemeente Christi weg te nemen.

De kerkelijke tucht is in de Gereformeerde Kerk steeds als een hoofdpunt beschouwd en behandeld. Ook Art. 71 spreekt, in harmonie met de Nederl. Geloofsbelijdenis, Art. 32, en den Heidelb. Catechismus, Zondag 31, uit, dat "de Kerkelijke Censuren noodzakelijk vereischt worden." De Kerkenorde omschrijft in dit Artikel slechts het algemeen karakter en doel der tucht, terwijl in volgende artikelen van de uitoefening der tucht slechts summierlijk wordt gehandeld. We vinden geen definitie van de tucht, en evenmin beschouwingen er over, want de K. O. is geen handboek van kerkrecht, en evenmin eene dogmatiek. Toch valt uit de K. O. wel op te maken wat de definitie moet zijn. Ds. J. Jansen geeft in zijn boek, De Kerkelijke Tucht, p. 136, de voorkeur aan de wel wat breede doch zeer duidelijke omschrijving uit de Synopsis, welke aldus luidt: "De kerkelijke tucht is die geestelijke macht, waardoor degenen die broeders genaamd worden, wegens onzuiverheid in leer of leven, na verachting en verwerping der private en publieke kerkelijke

vermaningen, door de Dienaren des Woords, volgens besluit van den Kerkeraad en met toestemming der geheele gemeente, van de teekenen der Goddelijke genade worden afgeweerd; en indien zij in dezelfde wederspanningheid volharden, ten laatste in den naam des Heeren, door een publiek oordeel op aarde en bijgevolg in den hemel, voor de geheele Kerk worden afgekondigd, van de gemeenschap der Kerk uitgesloten te zijn, tot zoolang zij door een waarachtig en ernstig berouw met God en met de Kerk verzoend zullen worden."

De tucht draagt een geestelijk karakter. Art. 71 legt hier zelfs bijzonder nadruk op tegenover het burgerlijke gericht of straf der Overheid. Het Art. is opzettelijk zoo gesteld, omdat de Overheid vreesde, dat de Kerk ook op haar terrein zou optreden, waartoe de politieke toestand dier dagen alle aanleiding gaf.

Dit geestelijk karakter der tucht eischt, dat de K. O. slechts algemeene beginselen geeft. Er moet ruimte blijven voor bijzondere toepassing dier beginselen in elk speciaal geval, daar het de Kerk er om te doen is den zondaar te behouden. Op burgerlijk gebied oordeelt men slechts uitwendig, en daarom kan men daar voor de onderscheiden gevallen het strafwetboek opslaan, doch als men zoo in de Kerk gaat handelen, boet men het geestelijk karakter der tucht noodwendig in. Tucht is niet hetzelfde als straf. Straf is allereerst een rechterlijk begrip. Straf is herstel van het geschonden recht. Tucht is echter opvoedkundige kastijding. Ze dient tot verbetering en om te behouden. Nu wordt het woord straf ook in dien zin gebezigd. Een vader straft zijn kind, doch niet als rechter, maar als vader. Daarom kan het er ook wel bij door, dat de K. O. van straf spreekt in den zin van tucht, doch beter ware het als een ander woord ware gekozen.

Het doel van de tucht wordt in Art. 71 kort omschreven als dienende "om den zondaar met de Kerk

en zijnen naaste te verzoenen, en de ergernis uit de Gemeente Christi weg te nemen." Calvijn gaf zeer duidelijk het doel der tucht aan. Zie de Institutie, IV, 12, 5. Hij zegt dat de tucht moet worden geoeffend: (1) opdat God niet van Zijne eere beroofd worde; (2) opdat de gemeente niet verontreinigd worde; en (3) opdat de zondaar tot bekeering kome. De K. O. noemt het eerste punt, de eere Gods, niet opzettelijk, ofschoon het wel wordt verondersteld. Het Formulier van den Ban spreekt er echter wel van in de woorden: "opdat de naam Gods niet gelasterd worde."

Het voorwerp der tucht heet in Art. 71 de zondaar, en daarmee wordt bedoeld de zondaar die tot de Kerk behoort. De tucht gaat dus over personen en niet over een leerstelsel. Ds. Jansen, t. a. p., pg. 140, V, licht dit toe door aan te toonen, dat een algemeene uitspraak, dat alle Christen-Socialisten onder censuur moeten gesteld worden, zeer bedenkelijk zou zijn. Men beoordeele concrete gevallen, en onderscheide dan in de behandeling, b. v. tusschen eenvoudige gemeenteleden, die te goeder trouw dwalen en bereid zijn zich beter te laten inlichten, en leidende personen, die op den voorgrond treden, om propaganda voor het stelsel te maken. In denzelfden geest oordeelde ook onze Synode van 1912, Art. 47, III. Zie Bijlagen.

Met den zondaar wordt in Art. 71 bedoeld op belijdende leden. Van gedoopte leden spreekt de K. O. niet. Toch is van ouds de vraag beantwoord hoe de Kerk hare gedoopten, die nog niet door eigen belijdenis en verbintenis als complete leden der Kerk zijn opgetreden, heeft te beschouwen en te behandelen. Ook voor onze Kerken is dit eene gewichtige kwestie, en met het oog op toestanden onder ons, en in de Gereformeerde Kerken in het algemeen, moet dan tot recht verstand scherp onderscheiden tusschen gedoopte kinderen en gedoopte volwassenen.

Gedoopte kinderen moeten als leden der Kerk, waarin zij gedoopt zijn, worden aangemerkt. Zie Heidelb. Catech. Zondag 27, en Nederl. Geloofsbelijdenis, Art. 34. Daar ze echter nog niet tot onderscheid van jaren kwamen, en dus nog incomplete of onvolkomen leden zijn, kan de tucht over hen nog slechts incompleet zijn, en moet ze zich bepalen tot waarschuwing, vermaning, berisping, enz. Natuurlijk moet eerst met de ouders gesproken, en blijken zij schuldig te staan, zoo moeten zij het eerst en het meest vermaand, en in ernstige gevallen zelfs onder de tucht gesteld. Maar ook de kinderen zelve zijn rechtstreeks voorwerpen der tucht, Ef. 6: 1, vergeleken met Col. 3: 20. Het wegblijven uit kerk en catechisatie, en losbandigheid in het leven, kan tot die tucht dringen. Joh. à Lasco oordeelde, dat de kerkedienaren zulke kinderen voor zich hebben te roepen, en ze uit Gods Woord hebben te bestraffen. En men ga voort met zulke vermaning, tot deze kinderen dien leeftijd bereikt hebben, dat zij verantwoordelijk moeten gesteld worden voor eigen woorden en daden.

Doch hoe moet de Kerk dan verder handelen met de gedoopte volwassenen, die of wegens onervarenheid in de leer, of wegens een losbandig leven, of om welke reden dan ook, niet tot belijdenis des geloofs komen, 't zij dat zij zelve dit nalaten, 't zij omdat de Kerk bezwaar maakt hen toe te laten? In het bekende Advies inzake kerkelijk Opzicht en Tucht over zoogenaamde "doopleden," opgesteld door de Drs. H. Bavinck en F. L. Rutgers, en aan de Synode der Geref. Kerken in Nederland te Middelburg, 1896, aangeboden, wordt betoogd, dat het "zonder terzijdestelling van het Woord des Heeren eenvoudig onmogelijk is, aan zulke gedoopten als leden der Kerk eene ordelijke positie te geven." "Omdat zij niet belijden en zich ook niet verbinden, staan zij buiten het instituut, dat juist op belijdenis en verbintenis rust; een lidmaat-

schap van de kerk, in dien zin, kan hun niet worden toegekend." Dit is de beschouwing, die in de Gereformeerde Kerken van den beginne aan heeft gegolden, doch in de praktijk volgde men tweeërlei gedragslijn. De eene groep, waarvan Joh. à Lasco de vertegenwoordiger is, wilde zulke leden excommuniceren, terwijl de andere groep, met Voetius aan het hoofd, eenvoudig aanneemt, ook zonder dat er eene bepaalde formeele uitspraak gedaan wordt, dat zij feitelijk als leden zijn uitgevallen. Het Advies bovengenoemd schaaft zich het meest aan de zijde van à Lasco, en komt tot een drietal conclusiën (zie de Bijlagen), die met de hoofdstrekking van het advies door de Synode van Groningen, 1899, werden overgenomen.

Ook onze Synoden hebben allerlei uitspraken over de gedoopte volwassenen gedaan. In zeker opzicht zijn wij de Nederl. Kerken vóór, daar voor de z. g. "royeering van doopleden" het advies der Classe moet gevraagd, alsmede de medewerking en approbatie der Gemeente. Anderzijds getuigen de besluiten onzer Synoden niet van helder inzicht in dit stuk. Over de kerkelijke positie dezer gedoopte volwassenen wordt nergens uitspraak gedaan. Zelfs het anders krasse besluit der Synode van 1896 aangaande "tucht over de doopleden" doet heel niet uitkomen, dat ze als "volwassene onvolwassenen" geen kerkelijke positie kunnen en mogen hebben, en dat hun eigenlijke zonde is, dat ze niet-belijdende, aan het Hoofd der Kerk ongehoorzame leden zijn. Feitelijk regelt ook dit besluit hunne onkerkelijke positie. En dit geschiedt tevens in andere besluiten aangaande de "doopleden." Zie de Bijlagen. De Synode van 1914, Art. 64, 10, besloot dan ook, zeker mede met het oog hierop, "om de geheele zaak der doopleden kwestie nog verder in te denken, om de volgende Synode met Rapport te dienen," en "om in deze zaak met de Gereformeerde Kerken in Nederland te corresponderen." Voor een "Doopleden Attest" is

bij gezonde opvatting van de kerkelijke positie der gedoopte volwassenen geen ruimte. Men kan slechts van hen getuigen, dat ze ongehoorzame leden zijn, of zooals het Advies Bavinck-Rutgers het uitdrukt, dat ze "mislukte leden" zijn. Het onder ons gebruikelijke "Doopleden Attest" vindt men in de Bijlagen.

Artikel 72.

Wanneer dan iemand tegen de zuiverheid der leer, of vromigheid des wandels zondigt: zooverre als het heimelijk is, en gene openbare ergernis gegeven heeft, zoo zal de regel onderhouden worden, welken Christus duidelijk voorschrijft in Matth. 18.

De tucht gaat over leer en leven. Zoo wordt het ook op grond van Gods Woord beleden in de Nederl. Geloofsbelijdenis, Art. 30, en in den Heidelb. Catech., Zondag 31. Vervolgens wordt uitgesproken, dat voor zoover de zonde heimelijk is, ze moet behandeld worden naar den regel van Matth. 18: 15 vv. De onderscheiding tusschen verborgen en openbare zonden is zuiver schriftuurlijk. Dat blijkt uit Matth. 18, ook al laat men de uitdrukking, "zondigen tegen u" slechts slaan op persoonlijke beleediging, en verklaart men ze niet met Calvijn als beteekenende "zondigen met uw medeweten." De broederliefde in 't algemeen eischt, dat eene zaak, die niet publiek is, maar slechts aan enkelen bekend, niet publiek gemaakt wordt. 1 Cor. 13 en Jac. 5: 19, 20. En dan geldt zulks zoowel van zonden in leer als in leven. Als de zonde en de ergernis nog heimelijk is, tot één of enkele personen beperkt is, geldt de particuliere of broederlijke bestraffing; (wel te onderscheiden van de broederlijke vermaning in ruimeren zin, die ten alle tijde noodig is), en moet naar den regel van Matth. 18 worden gehandeld.

Opmerkelijk is het dat de K. O. in dit Art., en doorlopend, slechts in 't algemeen spreekt van een zondigen tegen de zuiverheid der leer en de vromigheid des

wandels. Ze noemt geene bijzondere gevallen, doch geeft alleen beginselen. Er moet zijn: (a) zonde, (b) zonde, die ergernis gaf, en (c) zonde, die hardnekkig wordt vastgehouden. Niet alle zonde is dus tuchtwaardig. Dan zou de geheele gemeente onder censuur moeten staan. Wel moet in den Dienst des Woords en in private vermaning tegen elke afwijking worden getuigd. Doch dat is nog geen tucht in den engeren zin des woords. Tucht is het uiterste middel. En daarom wordt de tuchtwaardige zonde gekarakteriseerd als eene die ergernis geeft, en waarin men onboetvaardig volhardt. Nergens vinden we echter een soort Catalogus van censurabele zonden. Alleen Art. 80 noemt enkele grove zonden, doch dan worden nog slechts de "voornaamste" opgesomd, en bovendien geldt het daar niet de eigenlijke censure, doch de schorsing of afzetting uit den dienst. We merken reeds onder Art. 71 op, dat de K. O. zich bepaalt tot het vaststellen van algemeene beginselen, en geen wetboek van strafrecht opstelt, omdat de tucht geestelijk is. De Kerkeraad moet naar geestelijken maatstaf oordeelen en handelen, en zou licht in het uitwendige verloopen, zoo hij er mee kon volstaan een kerkelijk wetboek op te slaan. Met het oog hierop is het niet zonder bedenking, indien de Synoden herhaaldelijk uitdrukkelijk bepalen, dat de Kerkeraden personen of groepen van personen, die aan speciale zonden schuldig staan, hebben te censurieren. Het gaat niet aan, dat eene Synode b.v. uitspreekt, dat ouders, die hunne minderjarige kinderen niet ter Catechisatie zenden, of dat drankverkoopers censurabel zijn. Wel heeft de Synode, als ze hiertoe geroepen wordt, de zonde **zonde** te noemen, en tegen die zonde ernstig te waarschuwen. Van verbloemen of wegmoffelen van beginselen mag geen sprake zijn. Uit de Schrift worde aangetoond waarom iets als zonde moet worden veroordeeld. Maar daarmee eindigt dan ook de taak der Synode. Roeping van de Gemeenteleden en van de Kerkeraden is

het vervolgens om te rekenen met het door de Synode ontstoken licht, en om met den bedrijver van de zonde te handelen naar de K. O. Den meesten waarborg voor gezonde tuchttoefening krijgen we trouwens niet door allerlei speciale besluiten, maar hierdoor, dat Kerkeraden en leden diep beseffen, dat ze verantwoordelijk staan voor het heilig houden van de erve des Heeren, en verder hierdoor, dat den zondaar niet maar een Synodaal besluit wordt voorgehouden, maar dat hem uit Gods Woord wordt aangetoond waarom zijne zonde censurabel is, zoo hij zich er niet van bekeert.

Artikel 73.

De hemelijke zonden, waarvan de zondaar door één, en in 't bijzonder, of voor twee of drie getuigen vermaand zijnde, berouw heeft, zullen voor den Kerkeraad niet gebracht worden.

Artikel 74.

Zoo iemand van eene hemelijke zonde van twee of drie personen in liefde vermaand zijnde, geen gehoor geeft, of anderszins eene openbare zonde bedreven heeft, zal zulks den Kerkeraad aangegeven worden.

Artikelen 72, 73 en 74 spreken van de roeping der Gemeenteleden. De tucht moet uit de Gemeente opkomen, en haar niet van buiten af worden opgelegd. Als de private vermaning geen plaats heeft, verslapt de ijver der opzieners, en vervalt de tucht. Waar bij een kerkeraadslid klachten inkomen, en het blijkt, dat de klager niet aan eigen roeping heeft voldaan, moet hij over zijne nalatigheid onderhouden worden. Men bedenke, dat de eigenlijke tucht bij de Gemeente thuis hoort, en dat de opzieners organen zijn, die namens de Gemeente de tucht handhaven.

In Matth. 18 beveelt Christus, dat éene vermaning onder vier oogen, en éene onder twee of drie getuigen, moet plaats hebben. Met minder kan het niet toe.

Maar daarmee is niet gezegd, dat men niet vaker mag vermanen vóór men den zondaar den Kerkeraad aangeeft. De artikelen van Wezel spreken zelfs van de zeer dikwijls herhaalde vermaningen.

Het is niet gemakkelijk te bepalen waarin het onderscheid tusschen eene heimelijke en eene openbare zonde bestaat. De Synode van Dordrecht, 1578, sprak uit, dat zonden openbaar zijn, als zij (a) in het openbaar voor een iegelijk begaan worden; (b) op eene plaats, die van nature publiek is, bedreven zijn; (c) door hardnekkigheid des zondaars uit het geheim tot openbaarheid komen; (d) door hare gruwelijkheid der openbare bestraffing waardig zijn. Men kan slechts eenige lijnen trekken, en elk concreet geval moet op zichzelf beoordeeld worden.

Uit Art. 74 blijkt, dat de vermaning "in liefde" moet zijn geschied aléer de zondaar den Kerkeraad wordt aangegeven. Het moet dus eene broederlijke vermaning zijn.

Eene openbare zonde moet aanstonds den Kerkeraad worden aangegeven, omdat ze direct heel de Kerk raakt, openbare ergernis geeft aan de geloovigen, en oorzaak is van smaad en laster van de zijde der wereld. Dat de zonde den Kerkeraad moet aangegeven, strijdt niet met wat Jezus gebiedt in Matth. 18:17, "zeg het der Gemeente." Jezus geeft de macht der tucht ongetwijfeld aan de Gemeente, maar deze moet die macht uitoefenen door het orgaan en onder leiding van de ambtsdragers. Wordt eene zonde den Kerkeraad aangegeven zoo moet eerst onderzocht of deze zonde valt onder den regel der heimelijke of der openbare zonden, en of in het eerste geval naar Matth. 18 is gehandeld. Natuurlijk behoeft eene zonde, die vanwege hare natuur openbaar is, niet altijd door aangifte den Kerkeraad bekend te worden. 't Is mogelijk, dat de Kerkeraad het weet vóór de zonde wordt aangegeven. Dan moet hij terstond handelend optreden. Maar Art. 74

doelt op zulk eene zonde, die aanstonds in hare omgeving ruchtbaar wordt en ergernis geeft, al is zij niet tegelijkertijd aan elk bekend. De Gemeente moet zulk een feit aanstonds aangeven bij den Kerkeraad, en aandringen op de tucht, hoewel ook in zoodanig geval de roeping op haar blijft rusten om door broederlijke vermaning op den gevallene in te werken.

Artikel 75.

Van al zulke zonden, die vanwege hare natuur, openbaar, of door verachting der kerkelijke vermaningen in het openbaar gekomen zijn, zal de verzoening (wanneer men genoegzame teekenen van boetvaardigheid ziet) in zulken vorm en manier geschieden, als tot stichting van iedere Kerk door den Kerkeraad bekwaam zal geoordeeld worden. Of zij in bepaalde gevallen openbaarlijk geschieden zal, wordt, wanneer daarover in den Kerkeraad verschil is, met advies van twee genabuurde Kerken of van de Classe beoordeeld.

De oude redactie van Art. 75 is vaak verkeerd verstaan, en is in de Nederlandsche revisie, en op haar voorbeeld door onze Synode te Chicago, 1914, verduidelijkt. Het blijkt nu, dat de openbare verzoening, d.i. verzoening voor heel de Gemeente, geen regel is. De K. O. laat het in elk voorkomend geval aan den Kerkeraad over om te beslissen in welken vorm en manier de verzoening zal geschieden. Alleen zoo er in den boezem van den Kerkeraad verschil is over de vraag of de verzoening openbaarlijk zal geschieden, moet het advies van twee genabuurde Kerken, of van de Classe, gevraagd. De Nederl. revisie spreekt niet van het advies der Classe, doch in onze redactie is dit ingevoegd met het oog op verafgelegene Kerken, die moeilijk het advies van genabuurde Kerken kunnen inwinnen. Dit advies is soms noodig, omdat sommige kerkeraadsliden gevaar loopén in dergelijke zaken zich door persoonlijke overwegingen te laten leiden.

"Met advies" beteekent niet, "met verlof," of "met

toestemming." Dan lag de beslissing aan de naburige Kerken. 't Beteekent ook niet "na advies," zoodat men maar even schriftelijk of mondeling advies kan inwinnen om dan naar goedvinden te oordeelen. De bedoeling is "in overleg met het advies," wat slechts kan als de drie Kerkeraden eene gemeenschappelijke vergadering houden. Komen de drie Kerkeraden niet tot overeenstemming dan moet de zaak aan de Classe ter beslissing worden voorgelegd. "Met advies der Classe" beteekent hetzelfde. De Kerkeraad is mede lid van de Classicale Vergadering, neemt aan de bespreking deel, en sluit zich, ook al mocht hij met het genomen besluit niet instemmen, naar den alouden regel, dat de minderheid zich aan het besluit der meerderheid conformeert, bij het oordeel der Classe aan. Natuurlijk heeft de Kerkeraad het recht van appèl op de Synode, maar van dat recht make hij niet lichtelijk gebruik.

De verzoening kan alleen geschieden na oprechte boetvaardigheid. Daarvan moeten de kenteekenen aanwezig zijn. Die kenteekenen moet de Kerkeraad zoeken in belijdenis en wandel van den gevallen. Als er twijfel rijst of de belijdenis wel oprecht is, stelle men een proeftijd, opdat het uit woord en daad nader blijke, of er waar berouw in het hart is.

De wijze waarop de verzoening moet plaats hebben is aan iederen Kerkeraad overgelaten. Een vast formulier kan hiervoor niet worden gegeven, daar de gevallen zoozeer verschillen. Bij belijdenis voor den Kerkeraad stelle men enkele vragen, en houde hiervan nauwkeurig aanteekening in de notulen. Bij belijdenis voor de Gemeente worde een kort formulier opgesteld, waarin het karakter der zonde wordt omschreven, en voorts op het berouw en de getroffen verzoening nadruk wordt gelegd. Doel is dat de Gemeente zich verootmoedige, en God danke voor de bekeering van den gevallen.

Bij de beantwoording van de vraag of de verzoening in het openbaar zal geschieden, rekene de Kerke-

raad met wat tot stichting van iedere Kerk dient. Allerlei dient daarbij overwogen, b. v. of spotters ook aanleiding kunnen vinden in de openbare verzoening om den Naam Gods te lasteren, of zulke verzoening het farizëisme in de Gemeente ook te zeer zou voeden, of de gevallen er ook te zeer door zou worden vernederd, enz.

Het geval laat zich denken, dat een boetvaardige, 't zij uit eigen beweging, maar dan in overleg met den Kerkeraad, 't zij bij besluit van den Kerkeraad, één of tweemaal van het Avondmaal wegblijft, om tijd te geven, dat de gegeven ergernis weggenomen worde. Dat is dan echter in strikten zin geen tucht meer, maar "eenvoudige afhouding," wel te onderscheiden van de afhouding, van welke Art. 76 spreekt.

Artikel 76.

Zoo wie hardnekkiglijk de vermaning des Kerkerads verwerpt, en desgelijks wie eene openbare of anderszins eene grove zonde gedaan heeft, zal van het Avondmaal des Heeren afgehouden worden. En indien hij, afgehouden zijnde, na verscheidene vermaningen geen teeken der boetvaardigheid bewijst, zoo zal men ten laatste tot de uiterste remedie, namelijk de afsnijding, komen, volgens de forme naar den Woorde Gods daartoe gesteld. Doch zal niemand afgesneden worden, dan met voorgaand advies der Classe.

De tucht wordt niet toegepast om afwijking van leer en leven op zichzelf, maar om de hardnekkigheid waarmede iemand, of bij de zonde blijft, of de vermaning verwerpt, of beide doet. Daaruit blijkt duidelijk het onderscheid tusschen de burgerlijke straf en de kerkelijke tucht. Als iemand berouw heeft, moet de Kerk gelooven dat de zonde vergeven is. Wel is de zondaar er op zichzelf niet mee klaar, als hij eenvoudig zegt, "ik heb berouw." Er moeten genoegzame teekenen zijn. Zie Art. 75. Doch waar die er zijn, is van

toepassing of voortzetting der tucht geen sprake meer.

Afhouding van het Avondmaal is het begin der excommunicatie. Ze is eene disciplinaire acte, gegrond op rechtspraak. Ze heet ook wel de kleine ban, stille censuur, of excommunicatie minor, en moet wel onderscheiden van de z.g. eerste trap der censuur, waarvan nader onder Art. 77. Deze schorsing van het Avondmaal is tuchtmiddel, en daarom iets anders dan de "eenvoudige afhouding," die, behalve om de reden genoemd onder Art. 75, ook soms kan worden vereischt als iemand berouw toont vlak voor het Avondmaal, als iemand onder verdenking ligt, en er nog geen voldoende onderzoek kon worden ingesteld, als er verwarring in de gemeente is, en het aangaan van deze of gene verstorend zou werken, enz.

De Kerkeraad behoeft het advies der Classe niet te vragen voor de kleine ban of afhouding van het Avondmaal. Wel mag hij dit doen, als hij wezenlijk licht behoeft. Het is echter zeer af te keuren als de Kerkeraad zulk advies vraagt louter, omdat hij achter de Classe wenscht te schuilen.

Personen, die van het Avondmaal worden gehouden naar Art. 76, staan tijdelijk buiten de gemeenschap (extra communionem), en hebben dus ook geen recht om b.v. te stemmen. Het gebruik van alle rechten is tijdelijk opgeheven.

Nadruk valt in dit artikel op de onderscheidene vermaningen. Overhaastig in de tuchttoefening is altijd af te keuren. Toch werke men met ernst door en deinze er niet voor terug om tenslotte tot de uiterste remedie over te gaan. Het "Haast u langzaam" geldt hier.

De K. O. geeft niet allerlei bijzondere regelen over de vorm van procedure, zooals een burgerlijk wetboek zulks doet. In het kerkelijke moet met veel en velerlei gerekend, en daarom kunnen slechts hoofdlijnen worden getrokken. Evenals bij de oefening der tucht in

huis en op school is hier veel vrijheid noodig. Natuurlijk wordt verondersteld dat men rekent met de algemeene rechtsbeginselen, als b.v. dat men niemand onverhoord mag veroordeelen, dat er een grondig onderzoek vooraf ga vóór men een oordeel velt, enz. Men onderzoekte in stilheid, en bepale zich bij het onderzoek niet uitsluitend, als in het burgerlijke, tot de inhoud der aanklacht. Als er andere zaken tijdens het onderzoek openbaar worden, rekene men ook daarmee. De eere der Kerk verbiedt om onwaardige personen, als b.v. een hoerewaard, als getuigen te hooren. Aan de andere zijde behoeft de Kerkeraad zich in de getuigen niet te beperken tot de leden der Kerk. Het woord van andere geloofswaardige personen kan ook gewicht in de schaal leggen. Het is tenslotte er om te doen om achter de waarheid te komen. Als de beschuldiging niet kan worden bewezen, en de beschuldigde blijft ontkennen, late men de zaak over aan de conscientie van den beklagde.

Het Formulier van den Ban worde gebruikt bij de afsnijding. In bijzondere gevallen zou men er echter wel iets aan toe kunnen voegen, zooals de Kerkeraad van Amsterdam in 1623 deed bij de afsnijding van eenige Arminianen. Van het beroep op meerdere vergaderingen, zie Art. 31.

Artikel 77.

Aleer men, na de afhouding van het Avondmaal en de daarop nog gevolgde onderscheidene vermaningen, tot de afsnijding komt, zal men de hardnekkigheid des zondaars der gemeente openlijk te kennen geven, de zonde verklarende, mitsgaders de naarstigheit aan hem bewezen, in het bestraffen, afhouden van het Avondmaal, en menigvuldige vermaningen, en zal de Gemeente vermaand worden hem aan te spreken, en voor hem te bidden. Zoodanige vermaningen zullen er drie geschieden. In de eerste zal de zondaar niet

genoemd worden, opdat hij eenigszins verschoond worde. In de tweede zal met advies der Classe zijn naam uitgedrukt worden. In de derde zal men de Gemeente te kennen geven, dat men hem (tenzij dat hij zich bekeere) van de gemeenschap der Kerk uitsluiten zal, opdat zijne afsnijding, zoo hij hardnekkig blijft, met stilzwijgende bewilliging der Kerk geschiede. De tijd tusschen de vermaningen zal aan het oordeel des Kerkerads staan.

In Art. 77 wordt gehandeld van de eigenlijke excommunicatie, wel te onderscheiden van de kleine ban, de onthouding van het Avondmaal. Om dit duidelijk te doen uitkomen heeft de Nederl. revisie, en op haar voorbeeld de Synode van Chicago, 1914, de aanhef van het artikel eenigszins gewijzigd. Hier is dus sprake van de z.g. drie trappen, waartoe de onthouding van het Avondmaal niet behoort. De eigenlijke excommunicatie, waarvan hier gesproken wordt, geschiedt alleen vóór of in tegenwoordigheid van heel de Gemeente.

Men spreekt gemeenlijk van drie "trappen," hoewel de K. O. het woord "vermaningen" bezigt. Het laatste is juister. De drie z.g. trappen zijn drie vermaningen, die den zondaar publiek van den kansel worden toegediend, om hem zoo mogelijk nog tot bekeering te dringen. Alle drie dragen ze hetzelfde karakter, en hebben ze dezelfde bedoeling, hoewel ze in graad en trap weer onderscheiden zijn, daar de eerste vermaning eene afkondiging is zonder naam; de tweede eene afkondiging met naam; en de derde eene mededeeling van de voorgenomen afsnijding, als er binnen den bepaalden tijd geen bekeering volgt.

In het artikel wordt het algemeen karakter dezer drie vermaningen duidelijk uitgedrukt. De tucht moet voortgaan wegens de hardnekkigheid des zondaars. Zie onder Art. 76. Van die hardnekkigheid wordt openlijk kennis gegeven. Dat is de reden waarom de

tucht moet worden verscherpt. Ten tweede wordt het recht der tucht verklaard. De Kerkeraad geeft eene verklaring van de zonde, natuurlijk in haar algemeen karakter, en niet in de wijze waarop ze bedreven is. Tevens wordt daarbij verklaard de bemoeienis aan den zondaar bewezen in het bestraffen vóór het Avondmaal hem werd onthouden, in het onthouden van het Avondmaal, en in de menigvuldige vermaningen daarop volgende. Dit alles bewijst het goed recht van de tucht. En eindelijk wordt de Gemeente zelve vermaand den zondaar aan te spreken, en voor hem te bidden, en alzoo met den Kerkeraad mede te werken. Dat is het eigenlijke doel der drie trappen. De Gemeente werke mede ten einde de tucht tot hare bestemming te doen komen. De drie vermaningen zijn ook drie vermaningen aan de Gemeente. Natuurlijk kan de Gemeente eerst vermaand worden om den zondaar aan te spreken, nadat de naam is bekend gemaakt.

Telkens vóór de afkondiging der censuur moet de gecensureerde persoonlijk hiervan kennis ontvangen, liefst schriftelijk, met duidelijke opgave van gronden. Dit is noodig om misverstand te voorkomen, en geschiede vooral vóór den derden trap van de voorgenomen excommunicatie. Ook is deze mededeeling noodig, opdat hij tijdig in appèl kan gaan. Zie Art. 31. De aard der zonde, de gronden der schuld, en het besluit van den Kerkeraad dienen èn in de notulen èn in de kennisgeving aan den betrokkene kerkrechtelijk juist omschreven te worden. Dat voorkomt vaak veel ellende. In den regel geve men de notulen niet aan den beklagde, doch wel desgevraagd een gewaarmerkt afschrift van de aanklacht, en van het besluit des Kerkerads, met de motieven, waarop het rust. Aan eene meerdere vergadering geve de mindere vergadering desgevraagd inzage van de notulen.

Het is van groot belang dat de vermaningen aan de Gemeente in de juiste bewoordingen geschieden,

en vooraf opgesteld, en door den Kerkeraad goedgekeurd worden.

Over de uitdrukking "met advies der Classe," zie men onder Art. 75.

De Classe stelt zich op de hoogte, niet door op eigen gelegenheid te onderzoeken, wat alleen noodig is, zoo de gecensureerde appelleert, maar door op de mededeelingen van den Kerkeraad af te gaan, uit welke moet blijken, dat de zonde censurabel is, er hardnekkigheid en onboetvaardigheid bij den zondaar aanwezig is, de afhouding van het Avondmaal en de daarna vereischte onderscheidene vermaningen hebben plaats gehad, en de zondaar na den eersten trap in zijne onboetvaardigheid volhardt.

De derde trap is de mededeeling van het besluit der voorgenomen afsnijding, niet de afsnijding zelve. De tijd, wanneer de afsnijding zal plaats hebben, zoo de zondaar niet tot bekeering komt, moet hierbij worden genoemd. Het tijdstip der afsnijding bepale men in verband met de bediening des H. Avondmaals, gelijk Art. 78 de wederopneming in verband met het H. Avondmaal brengt. "Ban en wederopneming staan rechtstreeks met het Sacrament in verband. Het maakt den meesten indruk als de Ban gelegd wordt bij het Avondmaal, en het is meest plechtig als de wederopneming plaats heeft als de Avondmaaldisch staat aangericht, en de eerst afgesnedene weder met de Gemeente communiceert."

Ds. Jansen t.a.p. p. 285 v. betoogt, met beroep op het slot van Art. 76, dat vóór de toepassing van den derden trap, ook het advies der Classe moet worden ingewonnen. Hij geeft voor dit gevoelen de volgende drie redenen: (1) De drie trappen zijn te beschouwen als drie afzonderlijke behandelingen, waarvan de laatste de mededeeling der excommunicatie bevat; (2) tusschen den tweeden en derden trap verloopt in den regel een geruimen tijd, en intusschen kan zooveel ver-

anderd zijn, dat men niet zoo maar kan aannemen, dat het vroeger gegeven advies der Classe ook nu nog van kracht is; (3) de Kerkeraad kan wel eens te haastig zijn, en in dat geval moet de Classe tot uitstel adviseeren.

De afsnijding geschiedt met stilzwijgende bewilliging der Kerk. De Latijnsche text zegt: met zwijgende stemming der Gemeente. Met gegrond beklag uit de Gemeente heeft de Kerkeraad te rekenen. Appelleert de klager, zoo wachte de Kerkeraad tot de meerdere vergadering uitspraak heeft gedaan.

De tijd tusschen de vermaningen staat aan het oordeel des Kerkerads. Daar de tucht geestelijk is, kan de K. O. geen wetboek zijn, dat voor alle gevallen eenzelfde regel voorschrijft. De K. O. spreekt echter van allerlei vermaningen, en maant daarmee zeker tot geduld en voorzichtigheid. De tijd tusschen elk der drie trappen (vermaningen) zij in den regel minstens een half jaar. In zeer ernstige gevallen kan men wel den tijd tusschen de vermaningen verkorten, doch in alle gevallen dient de door de K. O. voorgestelde orde te worden gevolgd.

Scheidt iemand zich van de Kerk af, hetzij als ongerept lid, of onder eene kerkelijke procedure, zoo kan geen tucht meer worden geoeffend. De tucht toch gaat niet over degenen, die buiten zijn. Waar geen officieel bericht van de afscheiding aan den Kerkeraad wordt gegeven, moet deze natuurlijk wel doorgaan. Scheidt men zich echter formeel af, zoo kan de Kerkeraad geen tucht meer oefenen. Doch dat beteekent niet, dat hij dat bericht maar eenvoudig voor kennisgeving moet aannemen, zonder zich verder met de zaak te bemoeien. Vooral late hij zich niet tot stilzitten verlokken, waar een lastig lid bedankt. De Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland, Middelburg, 1896, Art. 95, sprak zich duidelijk in dien geest uit over personen, die hun lidmaatschap opzeggen. Zie de Bijlagen. Volhardt

iemand bij zijn uitgedrukten wil om zijn lidmaatschap op te zeggen, zoo doe de Kerkeraad hiervan mededeeling aan de Gemeente, en doe daarbij goed uitkomen, dat de betrokken persoon zichzelf aan het opzicht en de tucht der Kerk onttrokken heeft. Hetzelfde geldt ook, als iemand, zonder te bedanken, zich klaarblijkelijk bij eene andere Kerkengroep of bij een Genootschap heeft gevoegd; en als iemand naar elders vertrekkende, weigert zijn attest aldaar af te geven. Zie hiervan nader onder Art. 82.

De Kerk kan een afgesnedene niet meer als een broeder erkennen. Over de vraag of hij in het verborgene van zijn hart nog een broeder is, spreekt de Kerk zich in een concreet geval niet uit. Afsnijding is de uiterste **remedie**, en daarin ligt opgesloten, dat ze ook kan worden toegepast op ware geloovigen, die door deze laatste remedie terug kunnen worden gebracht. Te veel worden zulke afgesnedenen, helaas! aan hun lot overgelaten. In kerkrechtelijken zin is een afgesnedene geen broeder meer, en daarom heeft hij geen deel meer aan de gemeenschap der Kerk en aan hare weldaden. Dit blijke in den omgang met den zoodanige. Men sta niet met hem in te vriendschappelijken omgang, vermijde intiem verkeer, en spreke niet met hem, alsof hij een broeder ware. In dien weg drijve men hem tot schaamte, opdat hij tot berouw kome.

Kinderen van geëxcommuniceerden, die na de excommunicatie geboren worden, behooren niet meer bij de Kerk, en mogen derhalve niet worden gedoopt. Dit geldt natuurlijk niet als een der ouders niet is geëxcommuniceerd, en dus lid der Kerk is en blijft. Kinderen, vóór de excommunicatie geboren, moeten bij de Kerk gerekend worden.

Artikel 78.

Wanneer iemand, die geëxcommuniceerd is, zich wederom wil verzoenen met de Gemeente door boet-

vaardigheid, zoo zal hetzelfde voor de handeling des Avondmaals, of anderszins naar gelegenheid, tevoren der Gemeente aangezegd worden, teneinde hij ten naastkomenden Avondmale (zooverre niemand iets weet voor te brengen ter contrarie) openbaarlijk met professie zijner bekeering weder opgenomen worde, volgens het Formulier daarvan zijnde.

De actie om tot verzoening met de Kerk te komen moet van den geëxcommuniceerde uitgaan. Hij moet zijne begeerte aan den Kerkeraad te kennen geven. Daarbij moet hij blijke geven van ware bekeering en oprechte boetvaardigheid. De diepste grond der excommunicatie toch ligt in de onboetvaardigheid. De zonde op zich zelve is niet de reden der uitsluiting, maar de onboetvaardigheid. De boetvaardigheid blijke duidelijk, uit woord en daad. De Kerkeraad overtuige zich hiervan ten volle.

Daar de excommunicatie heeft plaats gehad met medewerking der Gemeente, moet de wederopneming natuurlijk ook met hare medewerking geschieden. Zij ontvange gelegenheid hare bezwaren mede te deelen. Gedacht wordt aan de Gemeente binnen wier ressort de geëxcommuniceerde woont ten tijde, dat hij de wederopneming begeert. Hij begeert zich bij die Gemeente te voegen, en deze Gemeente kan het best oordeelen over zijn levensgedrag en zijne bekeering. Natuurlijk moet de Kerkeraad dier Gemeente in correspondentie treden met den Kerkeraad, die excommuniceerde. Verondersteld moet worden dat laatstgenoemde Kerkeraad aan eerstgenoemden Kerkeraad reeds bericht van zijne verhuizing heeft gezonden, en de noodige inlichting heeft verstrekt. Dit toch is noodig zal de Kerkeraad weten met welke personen hij te doen heeft, en verder om den afgesnedene te vermanen, en bedrog te voorkomen.

Waar de communie zich culmineert in het H. Avondmaal, moet de geëxcommuniceerde liefst weder

worden opgenomen bij de Avondmaalsviering. Zie onder Art. 78.

Wie door bedanking ophield lid der Gemeente te zijn, kan niet met het bekende Formulier weder worden opgenomen, daar dit slechts geldt voor de afgesnedenen. Ieder geval moet in dezen op zichzelf beoordeeld en behandeld worden. In ernstige gevallen stelle de Kerkeraad een "vorm van wederopneming" op, en leze deze der Gemeente in de publieke samenkomst voor. Ook moet voor de wederopneming van dergelijke personen een korte mededeeling door den Kerkeraad worden opgesteld, en aan de Gemeente worden voorgelezen, en moet er in den regel bij de wederopneming van degenen, die zichzelf aan de Kerk onttrokken, openbare schuldbelijdenis plaats hebben.

Artikel 79.

Wanneer Dienaars des Goddelijken Woords, Ouderlingen of Diakenen eene openbare grove zonde bedrijven, die der Kerk schandelijk, of ook bij de Overheid strafwaardig is, zullen wel de Ouderlingen en Diakenen terstond door voorgaand oordeel des Kerkerads derzelve en der naastgelegene Gemeente in hunnen dienst geschorst of daarvan afgezet worden, maar de Dienaars alleenlijk geschorst worden. Of deze geheel van den dienst af te zetten zijn, zal aan het oordeel der Classe staan, met advies van de in Art. 11 genoemde Deputaten der (Particuliere) Synode.

Artikel 80.

Voorts onder de grove zonden, die waardig zijn met opschorting of afstelling van den dienst gestraft te worden, zijn deze de voornaamste: valsche leer of ketterij, openbare scheurmaking, openlijke blasphemie, simonie, trouwelooze verlating zijns dienstes of indringing in eens anderen dienst, meenedigheid, echtbreuk, hoerij, dieverij, geweld, gewoonlyke dronkenschap, vechterij, vuil gewin; kortelijk, alle de zonden en grove

feiten, die den bedrijver voor de wereld eerloos maken, en in een ander gemeen lidmaat der Kerk der afsnijding waardig zouden gerekend worden.

De Kerkedienaren zijn in hun qualiteit van leden der Gemeente ook aan de gewone tucht onderworpen, maar deze censuur brengt tevens voor hen mee, dat zij hun ambt niet kunnen waarnemen. Daarom moest voor hen eene bijzondere bepaling worden gemaakt. De tucht over de ambtsdragers als gemeenteleden houdt niet altijd gelijken tred met de tucht over hen als ambtsdragers. Gewoonlijk gaat het laatste vooraf aan het eerste, zoodat het geval zich kan voordoen, dat een ambtsdrager wel geschorst wordt in zijne ambtelijke bediening, maar, waar hij zich boetvaardig be-toont, niet geschorst wordt van het Avondmaal.

Art. 79 maakt onderscheid tusschen Dienaren des Woords eenerzijds, en Ouderlingen en Diakenen anderzijds. Niet alsof de Dienaren een hooger rang hebben, maar omdat bij hen aan de afzetting zooveel verbonden is. Voor hen staat er zooveel op spel, daar ze levenslang aan de Kerk verbonden zijn. Ook geldt die afzetting niet slechts voor de betrokken Kerk, daar de Dienaren des Woords krachtens het kerkverband mede bij andere Kerken gequalificeerd zijn. Vervolgens kan de Kerkeraad licht bevooroordeeld zijn, waar het den Dienaar des Woords geldt, als men b.v. gaarne van hem af wil zijn. En eindelijk wordt de Naam des Heeren meer gelasterd in de wereld, waar Dienaren des Woords worden afgezet. Om alle deze redenen zal het aan het oordeel der Classe staan, met advies van de in Art. 11 genoemde Deputaten der Synode, of de Dienaars geheel van den dienst af te zetten zijn.

Als de K. O. zegt, dat de Ouderlingen en Diakenen "terstond" zullen worden geschorst of afgezet, beteekent dit krachtens het verband niet "op standen voet," maar zonder dat vooraf de Classe is geraadpleegd. Aan de schorsing of afzetting moet natuurlijk altijd een

nauwkeurig onderzoek voorafgaan. Ook mag het advies der Classe wel gevraagd, als deze b.v. zeer spoedig vergadert, of het wegens verren afstand schier onmogelijk is met den Kerkeraad eener genabuurde Gemeente saam te oordeelen.

Het oordeel des Kerkerads van de betrokkenen en van die der naastgelegene Gemeente moet uitgebracht worden op de wijze onder Art. 75 omschreven. Kunnen de gecombineerde Kerkeraden niet tot overeenstemming komen, zoo wordt de zaak voor de Classe gebracht.

De K. O. spreekt van schorsing en afzetting. Aan de eigenlijke schorsing kan eene voorloopige schorsing voorafgaan, als het onderzoek formeel nog niet geheel gereed is, maar het ernstige gevallen geldt, en de schuld voorloopig wel vaststaat. Is er echter wel publieke ergernis, doch zijn de gronden voor eene voorloopige vaststelling der schuld niet aanwezig, zoo adviseere de Kerkeraad, dat de betrokkene zichzelf zoo-lang schorse.

Alleen als de zonde eene openbare en eene grove zonde is, mag schorsing in den dienst of afzetting worden toegepast. Bij het woord "openbaar" geldt de bepaling in Art. 75 gegeven, n.l. dat de zonden vanwege hare natuur openbaar zijn of door verachting der kerkelijke vermaning in het openbaar gekomen zijn. Een ambtsdrager, die eene heimelijke tuchtwaardige zonde bedrijft, slechts aan één of enkelen bekend, moet eerst naar Matt. 18 vermaand, en als hij weigert te hooren, moet het der Gemeente, d.i. den Kerkeraad, worden gezegd. Deze oordeelt dan of de aangeklaagde eerst nog vermaand moet worden, dan wel of hij terstond te schorsen of af te zetten zij.

Grove zonden zijn zonden, die erg in 't oog loopen, en groote ergernis geven in de Gemeente. Art. 80 somt enkele der voornaamste als voorbeelden op, en karakteriseert ze ten slotte als zonden en grove feiten,

die den bedrijver voor de wereld eerloos maken, en in een ander gewoon lidmaat der Kerk der afsnijding waardig zouden gerekend worden.

Onder valsche leer of ketterij wordt verstaan dwaalleer, die tegen de aangenomen belijdenis ingaat, en met bewustheid en opzet wordt aangehangen en verdedigd. Openbare scheurmaking is verbreking van de gemeenschap der Kerk, om onderschikte punten van eeredienst of kerkeregeering. Zegt een scheurmaker het lidmaatschap der Kerk op, zoo houdt de tucht op, en moet hiervan aan de Gemeente, en zoo het een Dienaar des Woords is, ook aan de Classen mededeeling geschieden. Openlijke blasphemie is de hoogste graad van het misbruik van den Naam des Heeren. God zelf en Zijne deugden worden dan tot voorwerp van de vervloeking gemaakt. Simonie, zoo genaamd naar de poging van Simon den toovenaar, Hand. 8: 18-25, duidt aan elke poging om voor geld een ambt of geestelijke gave te verkrijgen. De eed tegen de Simonie, welke ook in onze Kerken vroeger werd afgenomen van degenen die beroepbaar werden gesteld, is terecht afgeschaff, omdat op kerkelijk terrein ja ja, en neen neen moet zijn. Over trouwelooze verlating des dienstes spreekt Art. 12 der K. O. Met meened is nauw verwant de eed door geheime genootschappen gevorderd. Bij gewoonlijke dronkenschap wordt gedacht aan het verslaafd zijn aan den drank, dat iemand tot een dronkaard maakt.

Als een ambtsdrager wel schuldig staat aan eene tuchtwaardige zonde, maar boetvaardigheid toont, kan het daarom toch wel zijn, dat men hem niet ongemeoid kan laten. De zonde kan van zoo ernstigen aard zijn, dat schorsing moet volgen.

Niet altijd behoeft aan de afzetting de schorsing vooraf te gaan. In de oorspronkelijke redactie van Art. 79 was zelfs van schorsing van Ouderlingen en Diakenen geen sprake, doch de revisie der Nederl.

Geref. Kerken, Utrecht, 1905, en op haar voorbeeld onze revisie van Chicago, 1914, spreekt van schorsing of afzetting. Let wel, niet schorsing **en** afzetting, maar schorsing **of** afzetting. Dat laat de mogelijkheid open, dat men terstond tot de afzetting overgaat. Dienaren des Woords moeten echter in alle gevallen eerst geschorst worden.

Van de schorsing van Dienaren des Woords moet ook aan de andere Kerken kennis worden gegeven. Dit geschiede echter nimmer publiek in de kerkelijke bladen, ook niet door de Classicale verslagen. Men geve in gesloten couvert, of rechtstreeks, of door de Classen, aan de Kerken kennis. Afzetting staat aan het oordeel der Classe, met advies van de Synodale Deputaten, genoemd in Art. 11. De Kerkeraad geve aan de Classe intijds bericht, opdat genoemde Deputaten uitgenoodigd kunnen worden. Ook moet de geschorste vanwege den Kerkeraad verwittigd worden, opdat hij bij de behandeling zijner zaak tegenwoordig kan zijn, en zich kan verdedigen.

Ingeval de geschorste, zelfs na oprechte belijdenis, niet meer met vrucht in zijne Gemeente zou kunnen dienen, wordt dikwijls de raad van Voetius gevolgd om hem geheel te ontzetten uit den dienst zijner Kerk, doch beroepbaar te verklaren in den dienst van andere Kerken. In de Ned. Geref. Kerken zegt men den zoodanige dan een wachtgeld toe. Zie over wachtgeld onder Art. 11.

Kunnen Classe en Synodale Deputaten aangaande de afzetting niet tot overeenstemming komen, zoo moet de zaak ter beslissing aan de Synode worden voorgelegd.

Voor de afzetting is er geen bijzonder formulier. De Classe moet voor elk bijzonder geval een opstellen, en dit aan de Gemeente doen voorlezen. Van de afzetting moet aan den betrokken persoon, en aan de Classen, kennis worden gegeven, en zelfs is het wen-

schelijk, dat er in de kerkelijke bladen publiciteit aan gegeven worde, opdat ook de wereld wete, dat zulke oneerbare Dienaren door de tucht uit hun ambt ontzet worden.

Bij de schorsing geldt als regel, dat het traktement blijft doorloopen. De tucht is trouwens geestelijk, en mag niet met uitwendige straffen in geld, enz., worden toegediend. Bij de ontzetting uit het ambt vervalt uit den aard der zaak alle finantieele verplichting.

De K. O. spreekt niet van herstelling in het ambt. Toch is ze mogelijk, ook na de afzetting. Oorspronkelijk stond hiervoor zelfs een Artikel in de K. O., Embden, 1571, Art. 34. Sinds de Synode van 's Gravenhage, 1586, is dit Artikel weggelaten, waarschijnlijk, omdat men vergat het uit de particuliere vragen, waarheen het te Middelburg, 1581, Vr. 41, was verhuisd, naar de K. O. over te brengen. Het blijkt toch uit de geschiedenis, dat men het wel met het uitgevallen Art. eens was, en er in de practijk herhaaldelijk naar handelde. Zie dit Art. in de Bijlagen.

Is iemand uit den Dienst des Woords ontzet wegens zeer ergerlijke zonde, zoo mag hij uit misplaatste barmhartigheid niet weer in het ambt hersteld worden. Men kan hem wel barmhartigheid bewijzen, b.v. door hem als de Emeriti een zekere toelage te geven, zonder het welzijn en de eere der Kerk in gevaar te brengen. Groote voorzichtigheid is geraden inzake de herstelling in het ambt van ontslagen ambtsdragers, doch in vele gevallen kan ze geschieden, ook bij een Dienaar des Woords. Natuurlijk moet het bewijs geleverd worden, dat hij zich geruimen tijd onberispelijk heeft gedragen, zoowel in leer als in leven.

Ingeval van opheffing der schorsing van Ouderlingen en Diakenen, moet de plaatselijke Kerkeraad weer besluiten met de hulp van den naburigen Kerkeraad, die tegenwoordig was, toen men tot schorsing overging. Herstelling in het ambt bij vroeger afgezette

Ouderlingen en Diakenen is feitelijk ondenkbaar. Wel kunnen vroegere afgezetten opnieuw verkozen worden naar Artt. 22 en 24 der K. O. Doch dit zal wel zeldzaam gebeuren. Bij de opheffing der schorsing van Dienaren des Woords geldt, wat we boven zeiden van Ouderlingen en Diakenen. Herstelling van een afgezetten Dienaar des Woords staat "aan het oordeel der Classe, met advies van de in Art. 11 genoemde Deputaten der Synode." Tot zulk eene herstelling is noodig: (a) dat hij van de censuur is ontslagen; (b) een getuigschrift aangaande leer en leven van den Kerkeraad, onder welken hij ressorteert; (c) beroepbaar-verklaring van de Classe, onder welke hij ressorteert; (d) eene roeping, welke hij opvolgt. De betrokken persoon wende zich met verzoek om beroepbaar-stelling tot de Classe, waaronder hij ressorteert. Ingeval het niet dezelfde Classe is, die hem afzette, treedt zij met deze in correspondentie. Deputaten der Synode hebben zooals boven gezegd, tegenwoordig te zijn bij het onderzoek door de Classe. Het verzoek tot herstelling kan ook uitgaan van de Kerk, die den ontslagen Dienaar mocht begeeren. Zij trede daarbij echter in overleg met de Classe, onder welke zij ressorteert, en vervoege zich, na gunstig advies, bij de Classe, onder welke de Dienaar ressorteert.

Ook aan een proponent kan wegens eene tuchtwaardige zonde zijne beroepbaar-verklaring ontnomen, en na boetvaardigheid en schuldbelijdenis weer uitgereikt worden. Waar het Curatorium onder ons beroepbaar stelt, zou dit lichaam hierin zeker moeten worden gekend. Toch kan het Curatorium bezwaarlijk kerkelijke tucht oefenen, en zou de Classe onder welke de proponent ressorteert, handelend moeten optreden.

Artikel 81.

De Dienaren des Woords, Ouderlingen en Diakenen, zullen vóór het houden des Avondmaals onder

elkander de Christelijke censuur oefenen en malkander van de bediening huns ambts vriendelijk vermanen.

Hier is sprake van de z.g. "censura morum." Zooals het Artikel duidelijk zegt raakt deze onderlinge censuur de bediening des ambts. Oorspronkelijk spraken men in dit Art. van de censuur op leer en wandel. Dordt, 1578, Art. 14. Te 's Gravenhage, 1586, is het Art. in zooverre gewijzigd, dat inplaats van "leer en leven," kwam "bediening," terwijl werd weggelaten het thans weer ingelaschte "vóór het houden des Avondmaals." Dat censuur ging over leer en leven sprak vanzelf, maar niet dat ze ging over de bediening van het ambt. Vandaar de eerstgenoemde wijziging. Het blijkt nog telkens hoe moeilijk het is voor vele Kerkeradsleden om te verstaan, dat men elkaar ook van de bediening des ambts heeft te vermanen.

Deze censuur kan zoo geschieden dat ieder lid beurtelings de vergadering verlaat, en de voorzitter vraagt of iemand op leer, leven, en ambtsbediening van den buitenstaande iets heeft aan te merken. Dit is de beste manier. Ook kan deze vraag in tegenwoordigheid van allen gesteld worden, en dan of aan ieder lid persoonlijk, of in het algemeen, gedaan worden. Deze "censura morum" beteekent niet te onderzoeken of iemand met het oog op het te houden Avondmaal ook iets heeft te zeggen of bezwaren heeft. Opmerkingen en bezwaren met het oog op het Avondmaal kunnen bovendien wel worden opgebracht.

Artikel 82.

Dengenen, die uit de Gemeente vertrekken, zal eene attestatie of getuigenis aangaande hun belijdenis en wandel door den Kerkeraad medegegeven worden, door twee onderteekend, of bij attestatiën, die onder het zegel der Kerk gegeven worden, met éene onderteekening.

Duidelijk zegt dit Art. dat de attestatie moet meegegeven worden aan den vertrekkende. Algemeen

week men dusver in onze Kerken van deze bepaling af. Hieruit was verklaarbaar eene instructie van Classe Muskegon op de Synode te Chicago, 1912, luidende: "De Synode spreke uit of geattesteerden naar zuster-gemeenten, leden der gemeente zijn die attest zendt, of dan reeds behooren tot de gemeente, waaraan zij gezonden zijn, zolang er nog geen kennisgeving geschiedde, dat het attest aangenomen werd." Deze instructie werd gesteld in handen van eene commissie, en naar haar advies besloot de Synode van 1914, Art. 63, 2: "Dat volgens Art. 82 der K. O. attestatie aan den vertrekkende medegegeven moet worden, en dat hij niet als lid eener andere Kerk kan worden toegelaten, aler hij aldaar zijne attestatie heeft ingediend, terwijl zijn lidmaatschap op den duur zou vervallen, als hij zijne attestatie niet indiende."

Dezelfde Synode, Art. 60, 32 ging niet in op eene instructie van Classe Orange City om aan Art. 82 in een noot toe te voegen: "Het is aan de vrijheid der Kerkeraden gelaten, attesten per brief te verzenden of ze aan de desbetreffende personen persoonlijk af te geven." De Synode besloot "het Art. ongewijzigd te laten, wegens het karakter dat een attest behoort te dragen." Hiermede verviel natuurlijk het besluit der Synode van 1880, Art. 31, dat bepaalde, dat als regel attestaties door de Kerkeraden zullen worden verzonden, en al wat uit deze bepaling bij consequentie voortvloeit.

Een lid is lid van de plaatselijke Kerk, en niet van alle Kerken gezamenlijk, zooals de collegialistische opvatting is. Daarom kan een lid niet naar eene andere Kerk worden "overgedragen." Eene attestatie is geen verhuisbiljet maar eene verklaring van den Kerkeraad aangaande belijdenis en wandel.

De Kerkeraad geeft als orgaan der Gemeente aan den vertrekkende attestatie. De Gemeente moet in dezen meewerken. Daarom is het niet voldoende, dat

eenvoudig aan de Gemeente megedeeld wordt, dat N. N. met attestatie is vertrokken, doch moet de **aanvraag** om attestatie aan de Gemeente bekend gemaakt worden, opdat ze bezwaren kunne inbrengen, en anders stilzwijgend toestemme. Zoo alleen kan, vooral in grootere Gemeenten, de Kerkeraad genoegzame waarborg ontvangen, dat eene juiste attestatie afgegeven wordt.

Het meegeven van de attestatie verhindert niet, dat de Kerkeraad bericht kan zenden aan den Kerkeraad der Gemeente, waarheen het lid vertrekt, dat attestatie is afgegeven. De Synode der Geref. Kerken in Nederland, Middelburg, 1896, Art. 54, acht dit zelfs zeer gewenscht, ook bij vertrek van hen, die slechts door den doop alleen lid zijn. Zoo mogelijk worde daarbij het juiste adres vermeld. De Synode van Utrecht, 1905, Art. 12, herhaalde deze wensch. Verzuimt iemand zijne attestatie in te dienen, zoo kan de Kerkeraad, onder wiens ressort hij woont, hem bezoeken en vermanen. Dient iemand de meegegeven attestatie niet in, zoo wordt het gevolg ten slotte, dat hij zich aan het opzicht van den Kerkeraad onttrekt en ophoudt lid der Kerk te zijn. En vraagt iemand geen attestatie op, zoo wordt toch bericht van verhuizing gezonden, opdat de Kerkeraad zijner nieuwe woonplaats hem kan vermanen attestatie op te vragen.

Na verloop van enkele maanden heeft de attestatie natuurlijk hare beteekenis verloren, en kan ze niet zonder meer worden aangenomen. Men onderzoekte dan naar de oorzaken van het verzuim, en waar geen gegronde redenen worden aangevoerd, dient instemming gevraagd met de belijdenis der Kerk, en kan iemand, na bevredigend onderzoek, of zoo de Kerkeraad niet geheel tevreden is, na proeftijd, worden toegelaten tot het Heilige Avondmaal.

Een vaste vorm van attestatie hebben de Gereformeerde Kerken voorheen niet gekend. Alleen de Sy-

node van 1578 gaf in het algemeen den inhoud weer. Dat men zoo handelde lag voor de hand. Het hangt van de omstandigheden af, wat getuigd zal worden. Een kerkelijk getuigschrift moet **waar** zijn. Toch kan men slechts over het uitwendige getuigen, en daarom gebruikt men gewoonlijk eene uitdrukking, die voldoende is, om een anderen Kerkeraad vrijmoedigheid te geven het betrokken lid tot het Avondmaal toe te laten. Zie voor een Model Attestatie, de Bijlagen.

Eene attestatie behoeft niet altijd gunstig te zijn ook al valt iemand niet in de termen van censuur. Als de Kerkeraad moeilijk een goed getuigenis kan geven, schrijve hij zulks op de attestatie, en schrijve meteen een brief ter toelichting aan den betrokken Kerkeraad. Ook als iemand onder censure staat, schrijve men dit op zijne attestatie, en lichte dan verder den betrokken Kerkeraad per brief voor.

Van volwassen "doopleden" kan feitelijk niets goeds getuigd, omdat ze dusver ongehoorzaam bleven. Eene eigenlijke attestatie kan hun niet worden meegegeven. Men geve hun een doopsbewijs, en vermeldde daarop, dat ze dusver in ongehoorzaamheid wandelden, en zende aan den Kerkeraad hunner nieuwe woonplaats een dergelijk bewijs met de noodige inlichtingen.

Wil iemand zich aansluiten bij eene Kerk, die niet zuiver is, zoo kan men hem geen goede attestatie geven, omdat uit zijne begeerte blijkt, dat hij zelf niet zuiver is. Strikt genomen kan men slechts attestatie geven naar Kerken met welke men in kerkverband leeft. Toch moet op dezen regel soms uitzondering worden gemaakt, b. v. bij vertrek naar Kerken, die met ons één zijn in Belijdenis en Kerkenorde, doch met welke we niet in één kerkverband kunnen leven, als de Nederl. Geref. Kerken, of bij vertrek naar Kerken, die met ons in correspondentie staan. Zelfs kan eene attestatie worden gegeven zonder dat de naam

der Kerk, waarbij de vertrekkende zich zou kunnen aansluiten, is ingevuld, wanneer iemand verhuist naar eene plaats, waar geen instituut bestaat dat in verband leeft of in correspondentie staat met de Kerk, bij welke attestatie gevraagd wordt.

Artikel 83.

Voorts zal den armen, om genoegzame oorzaken vertrekkende, door de Diakenen reisgeld gegeven worden, naar hetgeen zij oordeelen behoorlijk te zijn. De Kerkeraad en de Diakenen zullen echter toezien, dat zij niet te zeer genegen zijn om hunne Kerken van de armen te ontlasten, met welke zij andere Kerken zonder eenigen nood zouden bezwaren.

Dit Art. gaat uit van de gedachte, dat men moet pogen den arme te behouden, doch blijkt het, dat hij om "genoegzame oorzaken" vertrekt, zoo late men hem niet ledig heengaan. De Kerk, bij welke de arme zich voegt, moet nu vervolgens voor hem zorgen. Alleen als de Diakonie zelve den arme zendt naar een andere plaats (weezen, kranken, enz.) blijft zij verantwoordelijk voor zijn onderhoud. De Diakonie, welke zendt, verzorgt dan door de Diakonie, die het opzicht krijgt, of liever geeft aan deze Diakonie restitutie. Zie verder Art. 26.

De Kerkeraad moet in geval van verhuizing van een arme hem aanbevelen, en aanwijzing doen van de verstrekte hulp.

De redenen van vertrek zijn niet genoegzaam als armen willen weggaan omdat ze elders meer hopen te krijgen, of als ze zonder uitzicht op ondersteuning vertrekken. Is er kans op werk of ondersteuning door familie, zoo is de reden van vertrek gegrond.

Artikel 84.

Geene Kerk zal over andere Kerken, geen Dienaar over andere Dienaren, geen Ouderling of Diaken over andere Ouderlingen of Diakenen eenige heerschappij voeren.

Dit is een grondbeginsel van de Geref. Kerkgeering. Het kerkverband ontstaat door vrijwillige toetreding. Alleen gebondenheid aan Gods Woord drong er toe de eenheid kerkelijk te openbaren. Iedere plaatselijke Kerk is eene volledige zelfstandige Kerk. Dat sluit echter niet uit, dat de Kerken met elkaar in kerkverband moeten treden, en daardoor wederkeerige verplichtingen op zich nemen. Het grondbeginsel, uitgesproken in Art. 84, is niet het eenige. Eenzijdige opvatting van Art. 84 leidt tot independentisme, en eenzijdige opvatting van het kerkverband tot hiërarchie en collegialisme. In Art. 84 wordt een grenslijn getrokken voor de bemoeiing van Classen en Synoden, en in de Artt. van de Kerkelijke Samenkomsten (29 v.v.) voor de bevoegdheid der plaatselijke Kerken. In 't algemeen zal Art. 84 herinnerd moeten worden aan Classen en Synoden, en de Art. 29 v.v. aan de plaatselijke Kerken. — In de Geref. Kerken is gelijkheid van Dienaren. De Dienaar des Woords staat b.v. niet op een hooger trap dan de Diaken. Wel is in zekeren zin het eene ambt meerder dan het andere, omdat het meerder werk en meerdere macht en meerdere verantwoordelijkheid geeft. De ambten zijn onderscheiden. De Ouderling heeft b.v. geen macht om Woord en Sacramenten te bedienen, en de Diaken heeft geen macht om de Kerk te regeeren. De meeste beteekenis heeft de Dienst des Woords. Doch al is er onderscheid, en al is er in zekeren zin een meerder en een minder ambt, er is onder de ambten geen meerder of hooger in hiërarchischen zin.

Artikel 85.

In middelmatige dingen, zal men Kerken, die een ander gebruik hebben dan wij, niet verwerpen.

Het Art. spreekt niet meer van "Buitenlandsche" Kerken, omdat we in ons land met zijne vele schakeeringen ook met Kerken in aanraking komen, op welke

dit Art. van toepassing is. Onder "middelmatige dingen" moet blijkens de historie van dit Art. gedacht aan datgene wat door Gods Woord niet is voorgeschreven, maar volgens Gods Woord en de Apostolische gewoonte aan de Kerk zelve ter bepaling is overgelaten. "Gebruik" is in de Latijnsche vertaling van 1581 overgezet door "ritus," en ziet dus niet op de leer, maar op ceremoniën en kerkelijke diensten. In de leer kan men, althans in de hoofdzaken, geen middelmatige dingen erkennen. Middelmatige dingen zijn dingen waaromtrent geen algemeene, voor altijd geldende, regel te vinden is.

"Niet verwerpen" is "niet veroordeelen," dat is: niet zeggen dat zulk eene Kerk gedeformeerd is, dus geen goede, Christelijke Kerk is. Het Art. gaat in tegen kerkelijke bekrompenheid en sectarisme.

Uit het Art. volgt, dat er een band ligt tusschen de Kerken in 't algemeen. Men mag niet willen optreden als eene geïsoleerde groep van Kerken. In den bloeitijd der Gereformeerde Kerken werd dit diep gevoeld, zoodat er zelfs een tijd is geweest, dat men er naar streefde om tot kerkverband te komen met alle Geref. Kerken op de geheele wereld. De Synode van Middelburg, 1581, nam een besluit om te komen tot eene oecumenische Synode. Dat ideaal is echter nog nimmer gegrepen.

Onze Kerken staan in correspondentie met andere Geref. Kerken in en buiten ons land. Over die correspondentie, zie de Bijlagen. Eene regeling, zooals de Ned. Geref. Kerken die hebben, is o. i. zeer gewenscht. (Zie de Bijlagen). De onderscheiding tusschen Zusterkerken en Kerken met welke correspondentie wordt gevoerd, brengt licht tot min gewenschte vergelijking.

Voor correspondentie is, evenals voor kerkverband, noodig overeenstemming in belijdenis. Correspondentie kan dus niet gevoerd met Kerken die de Belij-

denis ter zijde stellen, en enkel op den vorm van kerk-inrichting zijn gegrond. Daarom kunnen we niet mee doen met de Presbyterian Alliance, welke alleen vraagt of de Kerken Ouderlingen hebben, en zich aan de Belijdenis minder stoort; en nog minder met de Evangelische Alliantie, voor welke de kerkinrichting onverschillig is, en die de Belijdenis niet zuiver handhaaft. Wel rekene men met verschillende omstandigheden, zooals ook de Dordtsche Synode deed, die zelfs de Engelsch Episcopaausche Kerk niet uitsloot; waarbij echter moet bedacht, dat die Kerk toen ter tijd goed Calvinistisch was, en dat de Deputaten ter Synode hun Episcopaausch karakter tijdelijk aflegden.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat men nimmer als middelmatig mag beschouwen, wat het niet is. Door deel te nemen aan den Dienst van Kerken, die in belijdenis of kerkinrichting afwijken, geeft men b. v. den indruk, dat men dergelijke afwijking als middelmatig beschouwt.

Artikel 86.

Deze Artikelen, de wettelijke ordening der Kerk aangaande, zijn alzoo gesteld en aangenomen met gemeen accoord, dat zij (zoo het profijt der Kerken anders vereischte) veranderd, vermeerderd of verminderd mogen en behooren te worden. Het zal nochtans geene bijzondere Gemeente, Classe [of Synode] vrijstaan zulks te doen, maar zij zullen naarstigheid doen om die te onderhouden, totdat anders van de Generale Synode verordend worde.

In de uitdrukking "wettelijke ordening der Kerk" ziet het woord Kerk op de vergadering der geloovigen, de Gemeente, die door deze artikelen geïnstitueerd of geordend wordt als Kerken. Als er sprake is van "het profijt der Kerken" wordt daarentegen gedacht aan de geïnstitueerde Kerken. "Gemeen accoord" ziet er niet op, dat er over deze artikelen bij de vaststelling

geen verschil van gevoelen was, maar beteekent, dat de minderheid zich krachtens het kerkverband had verbonden om zich aan de meerderheid te onderwerpen. Deze artikelen werden dus niet aan de Kerken opgelegd, maar men aanvaardde ze vrijwillig. Als het in het profijt der Kerken is; mag en moet de Kerkenorde worden veranderd. Wat conform Gods Woord in de K. O. staat mag echter nimmer worden veranderd, wel datgene wat door de omstandigheden veranderlijk is. Alleen de Synode mag veranderingen aanbrengen, en ze doet verstandig zulks niet te spoedig te doen.

Men zal "naarstigheid doen om die te onderhouden." Dit beteekent niet dat plaatselijke Kerken of Classen tegen dit artikel ingaan, als ze een artikel niet nakomen. Er staat niet "verplicht" zijn. Zie verder de Inleiding.

Eene Kerk kan zich aan het kerkverband ónttrekken, gelijk een lid zich kan onttrekken aan de plaatselijke Kerk. Men kan hier niets aan doen, hoewel het diep zondig is, als er geen goede grond is voor dergelijke onttrekking. Eene plaatselijke Kerk moet zich echter onttrekken, als het kerkverband in beginsel tegen Gods Woord ingaat.

BIJLAGEN.

BIJLAGE 1, (behoorende bij Art. 4.)

Synodale Besluiten, enz.*

1. "Gecensureerde lidmaten hebben het recht niet, hunne stem uit te brengen bij het verkiezen van kerkeraadsliden," enz. (Acta 1892, Art. 47a, 48a.)
2. Voor vacante gemeenten wijst de Classe een consulent aan om den Kerkeraad bij beroepingen en in moeilijkheden tot raadsman te zijn.
3. Voor het examen (peremptoir) gelden de volgende regelen:
 - a. Dat het wordt afgenomen door de Classe, tot welke de roepende Kerk behoort;
 - b. Dat vóór het examen ter Classicale tafel moet zijn: de beroepsbrief en de verklaring van aanneming; attestatie van de Kerk of Kerken tot welke de candidaat sedert het praeparatoir examen behoorde; en de diploma's ten bewijze, dat de candidaat wettiglijk beroepbaar is.
 - c. Dat het zal loopen over de volgende vakken:
 1. Uitlegging van de Heilige Schrift volgens den grondtekst, waartoe minstens drie weken van te voren den beroepene een hoofdstuk uit het Oude- en een uit het Nieuwe Testament worden opgegeven;

* Onder dezen titel zijn opgenomen niet alleen besluiten onzer Synoden, maar ook enkele besluiten van Synoden der Gereformeerde Kerken in Nederland, alsmede sommige tot vasten regel geworden gebruiken in onze Kerken, die dienden vermeld te worden.

2. kennis van den inhoud der Heilige Schrift;
 3. de Dogmatiek;
 4. kennis der voornaamste Christelijke, inzonderheid der Geref. Belijdenisschriften;
 5. Geschiedenis der Geref. Kerken, inzonderheid in Nederland en in Amerika;
 6. Christelijke Zedekunde;
 7. de ambtelijke vakken, n.l. Liturgiek, Catechietiek, Poimeniek en Kerkregeering.
- d. dat de beroepene na gunstigen afloop de verklaring onderteekene, die voor de Dienaren des Woords in 1619 is vastgesteld;
- e. dat bij gunstigen uitslag van het examen den beroepene door de Classe hiervan schriftelijk bewijs wordt verstrekt; (Zie hiervoor het model, Bladz. 123.)
4. "Indien het examen van den candidaat niet voldoende mocht zijn, en de Gemeente hem blijft begeeren, zal hem op de volgende classicale vergadering gelegenheid worden gegeven tot een herexamen, voornamelijk in die vakken, waarin hij onvoldoende bleek te zijn." Acta 1894, Art. 64.)
5. Het Curatorium neemt als regel het praeparatoir examen af op tijd en wijze door de Reglementen voor Theol. School en Curatorium aangegeven. Deze regel is toepasselijk op allen, die niet vallen onder de rubriek omschreven in Art. VIII, K. O.

"Studenten, die aan niet-beslist Geref. inrichtingen gestudeerd hebben, moeten minstens één jaar de lessen in de Theologie aan onze eigene inrichting hebben bijgewoond vóór ze praeparatoir geëxamineerd kunnen worden." (Acta 1898, p. 31.)

Voorts gelden met het oog op hen, die door het Curatorium beroepbaar worden gesteld, de volgende bepalingen:

- a. Ze moeten na gunstigen afloop van het praeparatoir examen beloven, bij hun optreden voor de Gemeente niets te zullen leeren, dat niet in overeenstemming is met de belijdenis onzer Geref. Kerken;
- b. de Kerken mogen eerst een maand na hunne beroepbaarstelling op hen een beroep uitbrengen.
- c. "Een candidaat staat als lidmaat onder toezicht van den Kerkeraad der gemeente waartoe hij behoort, maar wat zijn arbeid als candidaat aangaat, deze staat onder toezicht van de Classis waaronder hij ressorteert." (Acta 1904, p. 42.)
6. "Indien iemand, beroepbaar gesteld zijnde, binnen drie jaren geen beroep ontvangt en toch begeert dat deze verhouding bestendig worde, wende de zoodanige zich tot de Classis, waaronder hij ressorteert, opdat deze besluite of zijne beroepbaarstelling zal verlengd worden." (Acta 1910, Art. 67, XI.)

BIJLAGE 2, (behoorende bij Art. 4 en 5.) Concept-Regeling voor de verkiezing en beroeping van Dienaren des Woords.

Artikel 1. De verkiezing en beroeping van Dienaren des Woords zal overeenkomstig Art. 4 en 5 der Kerkenordening geschieden door den Kerkeraad en de Diakenen, d. w. z. met medewerking van de Gemeente, en volgens onderstaande plaatselijke regeling.

Art. 2. Ingeval van een predikants-vacature houdt de Kerkeraad (met de Diakenen) eene vergadering, teneinde eene nominatie op te maken. (Het is hierbij in zijne vrijheid, van te voren de gemeenteleden in staat te stellen, op geschikte predikanten of candidaten in de Heilige Godgeleerdheid de aandacht te vesti-

gen.) Hij stelt voor de vacature twee of drie personen, om de Gemeente in de gelegenheid te stellen uit dit twee- of drietal eene keuze te doen.

Art. 3. Nadat de namen der op de nominatie geplaatsten een en andermaal ter kennis van de Gemeente zijn gebracht, roept de Kerkeraad de mansleden samen. Op deze vergadering, onder leiding van den consulent of van zijn plaatsvervanger gehouden, worden de namen van al de opgekomen stemgerechtigde leden geteld en zoo noodig opgeteekend, terwijl van alle niet-stemgerechtigden geëischt wordt, dat zij zich van alle inmenging in de stemming onthouden.

Art. 4. Aler men tot stemmen overgaat, leest de voorzitter nog eenmaal de nominatie voor aan de vergadering. Hij zorgt voorts, dat nauwkeurig worde opgenomen het aantal stemmen, dat op elk der genomineerden is uitgebracht. De keuze geschiedt bij volstrekke meerderheid. Blanco stemmen worden niet medegeteld bij het aantal geldige stemmen, dat op elk der candidaten is uitgebracht.

Bij eene staking van stemmen wordt opnieuw gestemd tusschen hen, die een even groot aantal stemmen verkregen; blijven ook dan nog de stemmen staken, dan beslist het lot.

Art. 5. De bij meerderheid van stemmen aangewezen predikant (of candidaat) wordt door den Kerkeraad beroepen tot Herder en Leeraar der Gemeente, waarvan hem mededeeling wordt gedaan door middel van een beroepsbrief, onderteekend door al de Kerkeraadsliden, terwijl daaraan toegevoegd wordt opgave van tractement, enz.

Art. 6. Ingeval de beroepen Dienaar des Woords bericht doet inkomen, dat hij de beroeping wenscht op te volgen, en de approbatie der Classicale vergadering daartoe verkregen is, zal de openbare bevestiging, overeenkomstig de Kerkelijke bepalingen, geschieden

zoo spoedig mogelijk deze na overkomst van den beroepen predikant plaats hebben kan.

Art. 7. Bezwaren van formeelen aard tegen eene predikants verkiezing moeten op dezelfde vergadering, waarop de verkiezing plaats heeft, worden ingediend. Alleen in dit geval heeft de protestant, zoo zijne bezwaren niet opgelost worden, het recht, om zich op de meerdere vergaderingen te beroepen.

Art. 8. Bij al wat op de verkiezing en beroeping van een Dienaar des Woords betrekking heeft, dient altijd in het oog gehouden, wat het meest bevorderlijk is aan de verheerlijking Gods en aan den opbouw der Gemeente.

BIJLAGE 3, (behoorende bij Art. 4) Model voor Classicaal Diploma.

CLASSICAAL DIPLOMA.

L. S.

De Classevan de
Christelijke Gereformeerde Kerk, zitting houdende
te..... den
heeft den Broeder
beroepen door de Gemeente te.....
en candidaat van de Theologische School te Grand
Rapids, Mich., na inzage van de noodige attestatie en
diploma's en den beroepsbrief met den aannemings-
brief, onderzocht in de voorgeschreven vakken en ge-
oordeeld, dat de genoemde Broeder voldoende blijken
van bekwaamheid heeft gegeven om Gods Woord te
bedienen, weshalve wij in den naam van onzen Heere
Jezus Christus, volgens Gods Woord, de Formulieren
van Eenigheid en de aangenomen Kerkenorde, hem
met vrijmoedigheid toelaten om, na behoorlijke be-
vestiging, het Evangelie te prediken, de Sacramenten

te bedienen, en al datgene te verrichten wat tot het Herders- en Leeraarsambt behoort.

Daarom bidden wij ook, van ganscher harte, dat de Koning Zijner Kerk hem tot eenen uitgebreiden zegen stelle, opdat door middel van zijnen dienst het rijk der duisternis afgebroken, vele zondaren tot bekeering geleid, de Gemeente opgebouwd, en de verheerlijking van den Drieëenigen God bevorderd worde.

Namens de Classe voornoemd:

.....Praeses

.....Scriba

BIJLAGE 4, (behoorende bij Art. 4 en 5.)

MODEL VOOR EEN BEROEPSBRIEF.

Den WelEerw. Heer
te.....

WelEerw. Broeder in Christus, Heil!

De Kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk te....., heden wettig bijeengekomen ter zake van de beroeping van eenen Herder en Leeraar;

gezien den uitslag van de daarvoor gehouden stemming der bevoegde manslidmaten;

heeft goedgevonden te beroepen, gelijk hij beroept bij dezen, tot Herder en Leeraar dezer Gemeente, den WelEerw. Heer

Predikant te

en komt diensvolgens tot U met de dringende bede: "Kom over en help ons!"

De Kerkeraad, deze beroeping ter kennis van den WelEerw. Heerbrengende, vertrouwt, dat hij deze beroeping opvolgende, nadat de beroeping de noodige kerkelijke approbatie verkregen zal hebben, ten spoedigste tot de Gemeente zal

overkomen, om door leer en voorbeeld, bestuur en opzicht, alles te doen wat een Herder en Leeraar, overeenkomstig Gods Heilig Woord, en de daarop gegronde Belijdenisgeschriften en Ordeningen der Christelijke Gereformeerde Kerk, betaamt; inzonderheid door het verkondigen van het Evangelie en het bedienen der Heilige Sacramenten op de bij de Gemeente vastgestelde tijden; het vertroosten der zieken; het bezoeken der gemeenteleden aan hunne huizen, en door het onderwijzen der jeugdigen in de catechisatiën;

terwijl de Kerkeraad wederkeerig al die achting, liefde en medewerking belooft, welke den getrouwen Evangeliedienaar toekomt.

Overtuigd zijnde dat de arbeider zijn loon waardig is, beloven wij U een jaarlijksch salaris van \$..... (zegge.....dollars) met vrij gebruik van pastorie,

Daarbenevens beloven wij U vrije overkomst van U, de Uwe..... en het Uwe, onder beding van het door de Synoden van 1884 en 1890 bepaalde. (Acta 1884, Art. 52; Acta 1890, Art. 63.)

En nu, Eerw. Broeder, moge de Koning zijner Kerk U deze roeping op het hart binden en U licht geven tot het doen eener Hem welbehagelijke en kon het zijn ons wederzijds verblijdende keuze.

Gedaan in onze vergadering, den.....

De Kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te.....

Diakenen Ouderlingen

.....
.....
.....
.....

Consulent

BIJLAGE 5, (behoorende bij Art. 5.)**SYNODALE BESLUITEN, ENZ.**

1. “Daar de korte bediening eener kerk doorgaans tegen haar belang strijdt, wordt den kerkeraden ont-raden om leeraars, die nog slechts kort in hun stand-plaats werkzaam zijn, te beroepen.” (Acta 1914, Art. 64, 1.)

2. De Synode van 1898 sprak uit, dat het beroep-van predikanten uit het Buitenland, met het oog op de Theol. School, minder noodig is, en gaf daarom vacante gemeenten in ernstige overweging, zich daar-van te onthouden. (Acta, Art. 42, 13.)

3. Leeraars van de in Acta 1900, pag. 51, genoem-de Kerkengroepen zijn onder ons beroepbaar, en wor-den, mits voorzien van goede attesten, naar de rege-ling van Art. 5 toegelaten tot den Dienst des Woords.

Leeraars uit andere Kerkengroepen zijn eerst be-roepbaar, nadat Kerkeraad en Classe, na nauwkeurig onderzoek, bevredigd zijn geworden aangaande hun opleiding, dienst, belijdenis en wandel, en hebben zich aler ze tot den Dienst des Woords kunnen toe-gelaten worden, te onderwerpen aan een “colloquium doctum” voor de Classe tot welke de roepende kerk behoort, en ten overstaan van de deputaten ad exa-mina. (Zie Alg. Bep., Art. 81 en Dordt Acta, 1893, Artt. 166, 167, 168.)

4. Vertrekt een leeraar uit het Buitenland geroep-en, binnen het jaar, zoo zal de Gemeente naar welke hij vertrok aan de Gemeente, die hem uit het Buiten-land riep, de volle overkomstkosten terugbetalen; bij vertrek binnen de twee jaar moet $\frac{3}{4}$ terugbetaald; binnen de drie jaar $\frac{1}{2}$; en binnen de vier jaar $\frac{1}{4}$. (Acta 1884, Art. 52.) Dezelfde regel geldt voor de overkomstkosten binnen eigen Kerkengroep als deze de \$50 te boven gaan. (Acta 1890, Art. 63.)

Naar deze besluiten zal indien noodig in den Be-roepsbrief worden verwezen. Op de vraag of de roe-pende Gemeente ook aan de Gemeente van welke de leeraar vertrok, de door laatstgenoemde Gemeente verstrekte restitutie moet terugbetalen, antwoordde de Synode van 1908 ontkennend. (Acta, Art. 54, V.)

5. De Synode van 1906 besloot, dat het beroepen van denzelfden leeraar in dezelfde vacature niet mag geschieden binnen het jaar zonder advies van de Classe. (Acta, Art. 35, 3b.)

6. Bij het “advies der Classe,” in Art. 4 en 5 der Kerkenorde, komt ook in aanmerking de vraag, of de beroepende Kerk in staat is den leeraar naar eisch van Gods Woord te onderhouden.

BIJLAGE 6, (behoorende bij Art. 5 en 10.)**CONCEPT VOOR ONTSLAG EN ATTESTATIE
VOOR VERTREKKENDE DIENAREN.****L. S.**

De Kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te.....
gehoord hebbende de mededeeling van den WelEer-waarden Heer.....sedert.....
Dienaar des Woords alhier, dat hij de op hem uitge-brachte beroeping naar de Christ. Geref. Kerk te.....wenscht op te volgen;

en overwegende, dat er genoegzame redenen zijn aangevoerd, om den Kerkeraad in de aanneming van deze beroeping te doen bewilligen; heeft in zijne ver-gadering van.....besloten:

1. Ds.....van zijne verbin-tenis aan de Christ. Gereformeerde Kerk te.....op de meest eervolle wijze te ontslaan; welk ontslag zal ingaan op den nader te bepalen dag, waarop hij aan de kerk van.....zich ten volle verbinden zal;

2. omtrent Ds.....te verklaren, dat hij, al den tijd zijner werkzaamheid bij de kerk van.....trouw en ijverig in zijn dienstwerk, Christelijk en godzalig in zijne belijdenis en in zijn wandel, alleszins ongerlijk en onbesproken in het midden der gemeente verkeerd heeft;
3. Ds.....bij zijn aanstaand vertrek Gode en den Woorde zijner genade te bevelen; met oprechte dankbetuiging voor den trouwen dienst, dien hij omtrent.....jaren hier vervuld heeft, en die hier in dankbare herinnering zal blijven; en met de hartelijke bede, dat het den Heere behagen moge, de vrucht van dien arbeid te bestendigen, en hem in de Kerk en in de Classe, waar hij thans gaat dienen, ook tot zegen voor velen te doen werkzaam zijn.

Namens den Kerkeraad' voornoemd,

..... Praeses.

..... Scriba.

De Classe.....onder welke de Kerk te.....ressorteert, probeert bovenstaand ontslag en attest, en draagt hiermede onzen geliefden medebroeder in de Bediening over aan de Classe....., in wier midden ZEW. de Kerk te.....als Herder en Leeraar hoopt te bedienen.

Namens de Classe voornoemd,

.....

.....

.....

BIJLAGE 7, (behoorende bij Art. 7.)

Synodale Besluiten, enz.

1. Op elke Classicale vergadering vrage men, of er namen van verstrooide leden of doopleden zijn op te geven aan de Classe. (Acta 1902, blad. 15.)
2. Inzake voorkoming van verstrooiing van ons volk besloot de Synode van 1914 het volgende:
 - a. "Er worde alom in onze kerken gewaarschuwd tegen verhuizen uit zucht naar rijkdom, zonder goed op de hoogte te zijn en te rekenen met de vooruitzichten wat betreft kerkelijke en geestelijke bearbeiding.
 - b. Daar het verhuizen van ons volk **niet kan** en ook **niet moet gekeerd** worden, benoeme de Synode eene Comm. van drie personen, die belast wordt om te voorkomen—zooveel mogelijk—dat verhuizing op verstrooiing uitloopt.
 - c. Het werk van deze Comm. zij:
 1. Ons volk dat verhuizen wil kosteloos van **vertroubaar advies** te dienen betreffende geestelijke vooruitzichten in verschillende Westersche staten en Canada.
 2. Door correspondentie met vertrouwbare personen, inzonderheid met onze Zendeling-leeraars in 't Westen, of in gewichtige gevallen, door persoonlijk onderzoek door minstens twee leden der Comm. moet zij zich zoodanig met de zaken op de hoogte stellen, dat zij **vertroubaar advies** kan geven.
 3. In de bladen moet de Comm. den toestand der verstrooiden bespreken, om zodoende het volk tot meer bedachtzaamheid op te wekken wat betreft het kiezen van een nieuwe woonplaats.

4. Kerkeraden verzoeken, dat zij personen die verhuizen, willen aansporen om inlichtingen bij de Comm. te vragen. Tevens aan kerkeraden verzoeken den Secretaris der Comm. ten spoedigste kennis te geven van het verhuizen hunner leden, met opgave van naam en adres.
 5. De Classicale Inw. Zending's Comm. zooveel mogelijk op de hoogte te houden met naam en woonplaats van allen die verhuizen en van verstrooiden.
 6. Haar adres geregeld publiceeren in de bladen door ons volk gelezen, met verzoek aan belangstellenden om advies te vragen.
- d. De kosten aan dit werk verbonden te bestrijden uit de Alg. Kas der Inw. Zending." (Acta 1914, Art. 24, bladz. 19.)
3. In het verkrijgen en behouden van de noodige eigendommen worden zwakke Kerken geholpen uit het fonds "Kerkhulp."

Dit fonds wordt beheerd door een drietal Deputaten, telken Synode te benoemen. De Kerken collecteeren eens per jaar, zoo mogelijk in de maand September, uiterlijk October, voor dit fonds, terwijl ook giften en legaten door Deputaten dankbaar worden aanvaard. Aan Kerken, die volgens Deputaten steun behoeven, en zich door hare Classen tot hen wenden, worden door hen uit dit fonds renteloos gelden geleend, tegen overlegging van een wettig schuldbewijs, en onder voorwaarde dat jaarlijks, indien mogelijk, 5% op de geleende som wordt afbetaald. Onder approbatie der Synode kunnen uit dit fonds in bijzondere gevallen ook gelden aan hulpbehoevende Kerken door Deputaten worden geschonken. (Acta 1892, Art. 37b; Acta 1894, Art. 78; en Acta 1906, Art. 76.)

BIJLAGE 8, (behoorende bij Art. 7.)

REGELING VAN DE INWENDIGE ZENDING.

I. Roeping en Arbeid.

1. De roeping en uitzending van Missionaire leeraren zal geschieden door eene plaatselijke Kerk, doch indien de omstandigheden het eischen, dan geschiede de roeping en uitzending door de gecombineerde kerken op eene wijze door deze kerken zelve te bepalen, en in gebondenheid aan de Synodale en Classicale bepalingen. (Acta 1912, Art. 20.)

2. Voorzoover noodig zal dit plaats hebben in overleg met de Classis of hare Zending's-deputaten.

3. Elke Classis bepaalt zelf welke de roepende kerk zal zijn, en maakt voor haar terrein haar eigen regeling.

II. Finantiën.

1. Voor dezen arbeid heeft iedere Classis haar eigen Kas.

2. Bovendien zal er een Algemeene Kas zijn, waaruit steun zal worden geboden aan hulpbehoevende Classes.

3. De naam van deze Kas zal zijn: **De Algemeene Kas der Inwendige Zending.**

4. Elke Classis bepaalt de finantiën in eigen kring, en iedere kerk collecteere minstens twee (2) Zondagen voor de Algemeene Kas.

5. De Synode zal beschikken over de aanvragen om steun; en het beheer der Kas, alsmede de uitvoering harer besluiten, opdragen aan eene daartoe door haar te benoemen Commissie van drie personen met hunne secundi voor elk synodaal jaar.

III. Commissie voor de Algemeene Kas.

1. De Commissie voor de Algemeene Kas zal om de twee jaren in Juni vergaderen, daartoe tijdig door den Secretaris bijeengeroepen. (Zie Acta 1912, Art. 28, 3.)

- a. Om de ingekomen aanvragen te beoordeelen;
- b. Om haar advies dienaangaande, benevens een rapport van den arbeid der Inwendige Zending in de verschillende Classes, in gereedheid te brengen, om daarmee de Synode te dienen.

2. De Comm. heeft het recht in den loop des jaars den toegezegden steun te verminderen, zoo door het vertrek van een of meer Zending-leeraars de uitgaven eener Classis aanmerkelijk dalen.

3. De Comm. ontvangt van de Synode opdracht de gelden voor dit doel te ontvangen en uit te keeren. Bijaldien de Kas niet toelaat de opdracht der Synode inzake de Classicale toelage uit te keeren, zal zij procents-gewijs uitkeeren en het recht hebben eene speciale collecte uit te schrijven met duidelijke mededeeling van stand van zaken.

4. De Penningmeester der Alg. Kas zal een jaarlijksche gratificatie van 25 dollars.

IV. De Classis.

1. Alle aanvragen om steun moeten om de twee jaren door de Classis worden ingediend op de Junivergadering van de Comm. voor de Alg. Kas. (Acta 1912, Art. 28, 3.)

2. Behalve een verslag om de twee jaren aan de Comm. voor de Alg. Kas ten behoeve der Synode (III, 1b), geve iedere Classis tweemaal per jaar verslag van den arbeid in haren kring in "De Wachter." (Acta 1912, Art. 28, 3.)

BIJLAGE 9, (behoorende bij Art. 8.)

GENERALE REGELING BIJ DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, OM PERSONEN VOLGENS ART. 8 TOE TE LATEN TOT HET PREDIKAMBT.

De Gereformeerde Kerken erkennen geen anderen weg tot de Bediening des Woords dan die der Theologische studien behoudens alleen de **zeer zeldzame** gevallen, waarin bij hooge uitzondering de Heere naar zijn vrijmachtig welbehagen langs anderen weg de noodige gaven verleent.

Om dit te weten, zal de Provinciale Synode van hen, die zich hiertoe aanbieden, allereerst de noodige attesten van Kerkeraad en Classe onderzoeken ten aanzien van de in Art. 8 K. O. geëischte eigenschappen. Vervolgens zal zij zelve hen te dien aanzien nader onderzoeken. Alleen indien de aanwezigheid daarvan boven allen twijfel verheven blijkt, zal zij hem toelaten tot het praeparatoir-examen. Dit praeparatoir-examen zal den examinandus worden afgenomen door de Classe zijner woonplaats, die het overige deel van Art. 8 zal uitvoeren; en wanneer hij aan het einde van den oefeningstermijn voldoende zal zijn bevonden, hem beroepbaar zal stellen; waarna hem dan het peremptoir-examen wacht. Deze beide examina onderscheiden zich van die der Theologisch opgeleiden alleen door het niet-onderzoeken in de Oude Talen. (Acta van Dordrecht 1893, Art. 179.)

BIJLAGE 10, (behoorende bij Art. 11.)

REGELING VAN LOSMAKING VAN DIENAREN BIJ DE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND, DIE GEEN EMERITI KUNNEN WORDEN VERKLAARD.

In betrekking tot de voorstellen aangaande losmaking van predikanten is het de overtuiging der Synode, dat het vraagstuk van de losmaking van predikanten zeer moeilijk in de bijzonderheden tot oplossing te brengen is, zooals Calvijn ook reeds gezegd heeft.

Er mag van Art. 11 der Kerkenorde geen misbruik worden gemaakt. Ontslag uit den dienst naar Art. 11 is niet geoorloofd in gevallen, waarin de artikelen der kerkelijke censuur zouden moeten worden toegepast; en na de verkregen verzoening in zulk een geval moet de predikant in zijnen ambtelijken dienst worden hersteld.

Losmaking naar Art. 11 mag ook niet geschieden, als de schuld van de gespannen verhouding tusschen leeraar en gemeente ligt bij de laatstgenoemde en zij zonder wettige reden losmaking begeert.

Toch neemt dit niet weg, dat er wel degelijk misstanden kunnen voorkomen, zoodat predikant en gemeente niet meer kunnen samengaan, en losmaking door de Classe met behulp van de deputaten der Particuliere Synode noodzakelijk is; van welk geval ook reeds gehandeld is in Art. 11, van de particuliere vragen der Nationale Synode van Dordrecht in 1578.

Losmaking, of beter nog "ontslag uit den dienst," wil dan zeggen: den betrokken leeraar in eene positie te brengen, dat hij in geen vasten dienst is. Ten behoeve van dergelijke losmaking naar Art. 11 eenen algemeen regel voor de financieele verplichting der gemeente, wier Dienaar losgemaakt is, te geven, acht

(de Synode) niet wel mogelijk. Hoe groot de som van het wachtgeld van den ontslagen Dienaar zal zijn, en hoe lang het hem door de Kerk, welke hij diende, zal worden gegeven, dient aan den Kerkeraad en de Classe te worden overgelaten.

Bij de regeling van de wachtgeldten moet echter ook gerekend worden met de positie van de vrouw en de minderjarige kinderen van den predikant, die van zijn Kerk is losgemaakt, indien hij in den tijd, waarin het wachtgeld hem is toegezegd, mocht komen te overlijden.

Aanspraak op pensioen kan de weduwe van een losgemaakte Dienaar niet maken, aangezien deze door zijne losmaking of ontslag zijne aanspraak op emeritaats-gelden verloren heeft.

Van elke losmaking zal op discrete wijze aan de Classen der Gereformeerde Kerken in Nederland kennis worden gegeven, met volledige opgave van redenen. (Acta van Utrecht 1905, Art. 89.)

BIJLAGE 11, (behoorende bij Art. 13.)

REGLEMENT VOOR DEN EMERITUS BOARD.

Artikel 1.

De Chr. Geref. Kerk wenscht zich te gedragen naar de bepaling van Art. 13 der Dordtsche Kerkenorde van 1618-19, welke dus luidt: "Zoo het geschiedt, dat eenige Dienaren door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam worden tot uitoefening van hunnen dienst, zullen zij nochtans desniettemin de eer en den naam eens Dienaars behouden, en van de kerken, die zij gediend hebben, eerlijk in hunnen nooddrift, (gelijk ook de weduwen en weezen der Dienaren in 't algemeen), verzorgd worden."

Artikel 2.

Opdat aan deze bepaling op de ordelijke wijze worde voldaan, zal men zich gedragen naar de volgende bepalingen, ontworpen naar het besluit, Art. 93 van de Synode der Chr. Geref. Kerk, gehouden te Grand Rapids, den 13den Juni, 1888, en vervolgens.

Artikel 3.

Het bestuur dezer zaak is opgedragen aan een Board van vijf leden, twee leeraren en drie ouderlingen. Ieder lid des Boards behoort zijn secundus te hebben.

Artikel 4.

In iedere Classis zal een Correspondent zijn, met wien de Board over zaken, de persoon of de personen die ondersteuning aanvragen of ontvangen betreffende, kan raadplegen.

Artikel 5.

De Board wordt door de Synode verkozen, de eene maal drie, de volgende maal twee leden, zoodat op elke Synodale Vergadering verkiezing van leden plaats heeft. De leden die in functie zijn kunnen herkozen worden. De Board zelf verkiest uit haar midden Praeses, Secretaris en Penningmeester.

Artikel 6.

De Correspondenten der Classis worden door de Classis verkozen voor den tijd van twee jaren, en dezen zullen niet alleen bij voorkomende plaatselijke aangelegenheden, in overleg met de respectieve kerkeraden en consulenten, de noodige inlichtingen geven, maar ook letten op het geregeld houden der collecten, zooals bepaald wordt, en dat de gelden tijdig aan den Penningmeester worden toegezonden. Van al de gelden, die inkomen, wordt door den Secretaris contra-boek gehouden. (Acta 1896, Art. 92.)

Artikel 7.

Op geen aanvragen om ondersteuning zal ingegaan worden dan die vanwege den betrokken kerkeraad en de Classis, door den Correspondent ter kennis van den Board komt.

Artikel 8.

De ondersteuning van emeriti-predikanten, predikants-weduwen en weezen zal geschieden naar behoefte. De Board zal voorloopig, de Synode voor vast, het bedrag bepalen, na op de meest bescheiden wijze kennis genomen te hebben van den finantieëlen toestand en de krachten van hen die ondersteuning vragen. En alles na overleg met den Class. Correspondent, voorgelicht door den respectieven kerkeraad en de Classis.

Artikel 9.

Wanneer een Predikant uit hoofde van ziekte of zwakte Emeritus verklaard wordt en ondersteuning geniet, doch later, zij het ook in kleiner kring, eene gemeente kan dienen, zal hij verplicht zijn zich beroepbaar of ter beschikking te stellen der Kerk om, naar zijn krachten toelaten, in de gemeenten te arbeiden. Ingeval eenige door hem bediende gemeente hem behoorlijk bezoldigen kan of wil, zal de onderstand uit de kas vervallen.

Artikel 10.

Bijaldien hij ter oorzaak van leer of leven buiten de gemeenschap der Kerk wordt gesloten, of indien hij uit eigen beweging uit de gemeenschap uittreedt, houdt van dat oogenblik de ondersteuning op; ook heeft hij geen aanspraak op onderstand, al treedt hij later terug, tenzij de Synode anders mocht oordeelen.

Artikel 11.

Wanneer een emeritus predikant, weduwnaar zijnde, weer trouwt, heeft hij geen aanspraak op verhoor-

ging van toelage; en als hij sterft heeft zijn weduwe geen aanspraak op ondersteuning uit de Kas tenzij deze weduwe voor haar laatste huwelijk predikants-weduwe was en onderstand genoot.

Artikel 12.

Wanneer een predikants-weduwe weder in 't huwelijk treedt, of ook wanneer zij door de wettige besturen buiten de Kerk wordt gesloten, of zelve uittreedt, wordt de ondersteuning ingetrokken.

Artikel 13.

De weezen van predikanten genieten ondersteuning totdat hun opvoeding voor eene maatschappelijke betrekking zoover voltooid is, dat zij geacht worden in eigen behoefte te kunnen voorzien, mits zij zich gedragen gelijk kinderen der Gemeente betaamt.

Artikel 14.

Om de noodige ondersteuning te kunnen verstrekken, zullen de gemeenten verzocht worden minstens tweemaal ieder jaar voor de Kas te collecteeren. Particuliere giften en erflatingen zullen met dankbaarheid aanvaard en vermeld worden.

Artikel 15.

Ingeval van verschil over de bedeeing tusschen den Board en betrokken personen of besturen beslist de Synode. Toch zal er voor gezorgd worden dat de hulp-ontvangende door de oneenigheid der besturen, geen gebrek lijde. Het door de Synode geoordeelde te weinig of te veel zal met de belanghebbenden vereffend worden.

Artikel 16.

Jaarlijks geeft de Board verslag van zijn werkzaamheden, ontvangst, uitgaaf en staat der Kas, op den algemeenen rekendag aan de Synodale Commissie en andere besturen daarbij tegenwoordig, en bovendien

ieder Synodaal jaar aan de Synode, terwijl jaarlijks een afschrift van dat verslag in "De Wachter" zal geplaatst worden.

Artikel 17.

Ingeval van overlijden van een rustend predikant, of een predikants-weduwe of wees, in het begin van een kwartaal, zal het volle bedrag van de toegekende ondersteuning voor het loopende kwartaal aan de wettige erfgenamen of voogden uitbetaald worden.

Artikel 18.

Dit Reglement kan en mag door de Synode, telkens als dit noodig geacht wordt, vermeerderd, verminderd of gewijzigd worden.

BIJLAGE 12, (behoorende bij Art. 15.)

SYNODAAAL BESLUIT.

"Een Kerkeraad mag geen Predikant buiten onze Kerkgemeenschap laten optreden dan nadat hij zich wel overtuigd heeft dat de zoodanige zuiver staat in zijn Gereformeerd belijden." (Acta 1904, Art. 125, 5.)

BIJLAGE 13, (behoorende bij Art. 18.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. De Professoren der Theologische School worden, voorzoover mogelijk, benoemd voor bepaalde vakken. In die vakken waarin zij onderwijs geven, moeten zij voldoen aan de eischen die in andere inrichtingen in ons land van ongeveer denzelfden rang, aan Professoren die onderwijs geven in dezelfde vakken, doorgaans worden gesteld. (Acta 1910, Art. 56, VII, 3.)

2. Professoren der Theol. School worden met meerderheid van stemmen verkozen door de Synode. Bij de benoeming wordt ook rekening gehouden met de jaren dergenen die in aanmerking komen.

Tot voorziening in behoeften die vervulling vereischen vóór de e.k. Synode, heeft het Curatorium volmacht om voorloopige maatregelen te nemen.

3. Betreffende de methode van benoeming van Professoren in de Theologie, besloot de Synode van 1914: "dat zoo er zulk een Professor moet worden benoemd: (1) De Curatoren der verschillende Classes er nota van nemen, wie in hunne respectieve kringen genoemd worden als geschikt voor de positie, om die dan te noemen op de vergadering van het Curatorium. (2) Het gros, zoo verkregen, op eene vergadering van het Curatorium besproken worde, bij welke bespreking ook het advies der theologische professoren zal worden gevraagd. Na deze bespreking kieze het Curatorium uit genoemd gros een tal. (3) Uit het zoo vastgestelde tal kieze de Synode den professor." (Acta 1914, Art. 29, 2.)

4. De bevestiging van Professoren in de Theologie geschiedt volgens het Formulier daarvan zijnde (Acta 1906, Art. 35, 5a), na onderteekening van het Verbindings-Formulier.

5. Bij emeritaat of overlijden van Professoren der Theol. School wordt door de Kerk voor hen en der hunnen onderhoud gezorgd uit de Schoolkas. Het Curatorium bepaalt het bedrag der ondersteuning onder approbatie der Synode.

BIJLAGE 14, (behoorende bij Artt. 22 en 24.)

CONCEPT-REGELING VOOR DE VERKIEZING VAN OUDERLINGEN EN DIAKENEN.

Art. 1. De Ouderlingen en Diakenen zullen, overeenkomstig Artt. 22 en 24 der Kerkenordering,

door het oordeel des Kerkerads en der Diakenen verkozen worden, d.w.z. met medewerking van de gemeente, en volgens onderstaande plaatselijke regeling.

Art. 2. De Kerkerad (met de Diakenen) houdt in 't begin van de maand November van ieder jaar vergadering, ten einde eene nominatie op te maken. Hij stelt voor elke vacature twee personen, om de gemeente in de gelegenheid te stellen uit dat dubbel getal eene keuze te doen. [Wenschelijk is hierbij, dat vóór de bekendmaking van het dubbel getal aan de gemeente, bij de betrokken broeders geïnformeerd worde, of er ook wettige en gegronde bezwaren tegen eene eventueel verkiezing bij hen gevonden worden.]

Art. 3. In 't laatst van de maand November roept de Kerkerad de mansleden samen. Op deze vergadering worden de namen van al de opgekomen stemgerechtigde leden geteld en zoo noodig opgeteekend, terwijl van alle niet-stemgerechtigden geëischt wordt, dat zij zich van alle inmenging in de stemming onthouden.

Art. 4. Aler men tot stemming overgaat leest de praeses de namen van de candidaten vóór aan de vergadering. Hij zorgt voorts dat nauwkeurig worde opgenomen het aantal stemmen, dat op elk der candidaten is uitgebracht.

De keuze geschiedt bij volstreckte meerderheid. Blanco stemmen worden niet medegeteld bij het aantal geldige stemmen. De meerderheid wordt gevormd bij een even getal door de helft plus één; bij een oneven getal door één te tellen bij de helft van het geheel min één, b.v. van 15 is de meerderheid 8.

Ingeval meerdere personen dan noodig zijn voor de vervulling van de vacatures eene meerderheid van stemmen op zich vereenigen, dan worden zij gekozen geacht, die minstens $\frac{4}{5}$ van het aantal geldige stemmen hebben verkregen.

Tusschen de candidaten, die niet zulk eene sterke meerderheid op zich vereenigden, grijpt eene nieuwe stemming plaats. Bij eene staking van stemmen wordt eerst opnieuw gestemd tusschen hen, die een even groot aantal stemmen verkregen; blijven dan nog de stemmen staken, zoo wordt de oudste gekozen geacht.

Art. 5. De Kerkeraad geeft aan de gekozen broeders mondeling of schriftelijk kennis van hunne benoeming, en noodigt hen uit de benoeming te aanvaarden.

Art. 6. De openbare bevestiging in hun ambt geschiedt, nadat op twee achtereenvolgende Zondagen de namen der gekozenen aan de gemeente zijn bekend gemaakt, en er tegen hen geen wettige bezwaren zijn ingebracht. (Bij herkiezing is het raadzaam dat de gekozenen opnieuw worde bevestigd.)

Art. 7. De diensttijd duurt twee (of meer) jaren. De dienst vangt aan bij de openbare bevestiging, en neemt een einde, zoodra de opvolger in het ambt wordt gesteld.

Art. 8. Bij tusschentijds ontstane vacaturen draagt de Kerkeraad er zorg voor, dat de vacature binnen drie maanden na het ontstaan wordt vervuld. Ook bij deze verkiezingen houdt men zich aan de daarvoor vastgestelde regeling, behalve natuurlijk, wat de tijdsbepaling aangaat.

Art. 9. Bezwaren van formeelen aard tegen eene verkiezing van Kerkeraadsliden moeten op dezelfde vergadering, waarop de verkiezing plaats heeft, worden ingediend. Alleen in dit geval heeft de protestant, zoo zijne bezwaren niet opgelost worden, het recht, om zich op de meerdere vergaderingen te beroepen.

Art. 10. Bij al wat op de verkiezing van Kerkeraadsliden betrekking heeft, dient volgens de desbetreffende uitspraken der Heilige Schrift, altijd in het oog gehouden, wat het meest bevorderlijk is aan de verheerlijking Gods en aan de stichting der gemeente.

BIJLAGE 15, (behoorende bij Art. 27.)

SYNODAAL BESLUIT.

1. Wat betreft het aanblijven van de dienenden eer de nieuw verkozenen bevestigd zijn heeft de Synode van 1912, Acta, Art. 78 zich aldus uitgesproken naar aanleiding van het geding North Side, Passaic:—

- a. Dat de kerkeraad van de gemeente North Side, Passaic, N. J., het recht had, om, waar er bezwaren tegen de nieuw gekozenen Ouderlingen en Diakenen werden ingebracht, de bevestiging van deze broeders tot nader onderzoek uit te stellen.
- b. Dat terecht de diensttijd van de oude kerkeraadsliden verlengd werd, opdat zij gelegenheid hadden om een uitspraak te doen of de bezwaren tegen de nieuw-gekozenen wettig waren.
- c. Dat de aftredende kerkeraadsliden, door het op een onwettige wijze bevestigen van de nieuw-gekozenen door Ds. Van den Heuvel wettig in den kerkeraad zitting hielden, en door de Classis Hudson als wettige kerkeraadsliden en trustees terecht erkend werden.
- d. Dat de in het Agendum genoemde Artikelen der D. K. O. voorzoover zij op deze drie genoemde punten betrekking hebben door de Classis wettig zijn toegepast."

BIJLAGE 16, (behoorende bij Art. 28.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. De Kerkeraad zorge, dat bij incorporatie naar de wetten van den staat, deze geschiede met erkenning van onze Kerkenorde en van de uitspraken onzer Kerkelijke Vergaderingen.

BIJLAGE 17, (behoorende bij Art. 31.)**SYNODALE BESLUITEN, ENZ.**

1. Hooger beroep tegen eenige uitspraak eener Kerkelijke Vergadering moet vóór de eerstvolgende samenkomst der meerdere vergadering, waarop men zich beroept, geschieden met kennisgeving aan den Scriba der Vergadering door wier besluit men zich bezwaard acht. Bij elke uitspraak moet hiervan kennis gegeven aan de belanghebbenden. (Acta van Dordrecht 1893, Art. 186.)

BIJLAGE 18, (behoorende bij Art. 33.)

**MODEL VOOR EEN CREDENTIEBRIEF TEN
BEHOEVE VAN GEDEPUTEERDEN TER
CLASSICALE VERGADERING.**

Credentiebrieven.

Aan de Classe....., van Christelijke Gereformeerde Kerken, saamgekomen den....., 19..... te

Weleerw. en Eerw. Broeders in onzen Heere Jezus Christus,

De Kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk van..... heeft, in zijne samenkomst van19....., naar Uwe Eerw. vergadering gedeputeerd, nevens den Dienaar des Woords, den Weleerw. Heer.....bij wettige verhindering hunnerzijds te vervangen door hunne respectieve secundi de Broeders.....

..... met last en volmacht om, namens hem, in gebonden-

heid aan den eenigen en onfeilbaren regel van Gods heilig Woord, naar de Drie Formulieren van Eenigheid der Christelijke Gereformeerde Kerk: de Nederl. Geloofsbelijdenis, den Heidelbergschen Catechismus en de Dordtsche Leerregelen, in alle zaken, die Uwer Eerw. vergadering zullen voorkomen, alzóó te helpen oordeelen en besluiten, als meest kan strekken tot den bloei der Kerken, tot verbreiding van Gods Koninkrijk en tot verheerlijking van 's Heeren naam;

verbindende zich de Kerkeraad zijnerzijds, om alle besluiten Uwer vergadering, die met bovengenoemden regel niet strijdig zijn, voor bondig en vast te houden, en getrouwelijk te helpen naleven en uitvoeren.

Uwer vergadering, bij alle hare handelingen, de onmisbare leiding des Heiligen Geestes toebiddend, blijven we, met broedergroete,

De Kerkeraad der Chr. Geref. Kerk

te.....
..... Praeses
..... Scriba

BIJLAGE 19, (behoorende bij Art. 37.)**SYNODALE BESLUITEN, ENZ.**

1. "Met het oog op het gevaar om de catechisatie op den achtergrond te plaatsen of geheel te verwaarloozen, wekt de Synode al de Classes en kerkeraden ernstig en dringend op om hiertegen zooveel mogelijk te waken." (Acta 1908, Art. 54, XI.)

2. Naardien Gemeente-vergaderingen van den Kerkeraad uitgaan en onder zijne leiding staan, zullen de Praeses en Scriba van den Kerkeraad ook op die vergaderingen als zoodanig fungeeren.

Op Gemeente-vergaderingen zullen geen zaken be-

handeld worden, dan die door den Kerkeraad daar worden gebracht.

Wanneer lidmaten een zaak op een Gemeente-vergadering behandeld wenschen te hebben, moeten zij die vooraf bij den Kerkeraad indienen, opdat deze beoordeele of en in welken vorm zij voor de Gemeente zal gebracht worden.

BIJLAGE 20, (behoorende bij Art. 39.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Voor de rechten eener plaatselijke Kerk, ingeval binnen haren kring een nieuwe Kerk staat gesticht te worden, zie Acta 1908, Art. 54, II.
2. Inzake Sacraments-bediening waar nog geen Gemeente is, zie Acta 1908, Art. 54, VI.

BIJLAGE 21, (behoorende bij Art. 41.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Op elke Classicale vergadering zal er onderzoek gedaan worden, of men arbeidt tot afschaffing van het z.g. doopledenstelsel. (Acta 1902, bladz. 66; Vgl. 1904, bladz. 57.)
2. Kerkeraden zullen de namen en adressen hunner verstrooide leden en doopleden opgeven aan de Zending Comm. hunner Classe. Op elke Classicale vergadering bringe men dit in herinnering. (Acta 1902, bladz. 15.)
3. De Synode van 1902 (Acta, bladz. 55), achtte het wenschelijk, dat door afwisseling van afvaardiging ter Synode, meerdere Leeraren gelegenheid zouden

hebben, om in het kerkelijk leven mede te leven, doch heeft dienaangaande geen bepaling gemaakt, en deze zaak geheel in de vrijheid der Classen gelaten.

4. Omtrent eventueele finantieële vergoeding door de Classe aan ter Synode afgevaardigde Ouderlingen, zie Acta 1904, Art. 132, 6.

BIJLAGE 22, (behoorende bij Art. 44.)

REGLEMENT OP DE KERKVISITATIE.

Algemeene Bepalingen.

De kerkvisitatie, die volgens Art. 44 der Dordtsche Kerkerode, jaarlijks in de gemeente moet plaats hebben, vordert voor den goeden gang het volgende:

- a. Elke Classis benoemt uit haar midden twee leden en even zooveel secundi, met opdracht om naar den toestand der gemeenten binnen haar ressort onderzoek te doen.
- b. De visitatoren geven minstens acht dagen van te voren kennis aan den kerkeraad van den dag en het uur hunner komst.
- c. Alle leden des Kerkerads zorgen op de vergadering, voor de kerkvisitatie bestemd, tegenwoordig te zijn. Ieder lid dat absent blijft, is gehouden de reden van zijn absentie ter kennis van deze vergadering te brengen. Indien de helft der leden niet tegenwoordig is, kan de kerkvisitatie niet gehouden worden.
- d. De president des Kerkerads draagt zorg, dat alle boeken der gemeente ter inzage der visitatoren op de vergadering zijn.
- e. Van de visitatoren bekleedt op den Kerkeraad één de functie van praeses, de ander van scriba.

en in de gemeente, waartoe een hunner behoort, neemt deze plaats onder de leden des Kerkerads, en vervult de ander de functiën beide van praeses en scriba.

Het Onderzoek.

Vragen aan den vollen Kerkeraad.

- a. Wordt op den dag des Heeren in den regel tweemaal gepredikt, eens over eenen tekst uit den Bijbel, en eens uit den Heidelb. Catechismus, zoo dat er geene Zondagsafdeeling buiten behandeling blijft?
- b. Wordt het Avondmaal minstens viermaal 's jaars gevierd na gehouden voorbereidings-predikatie?
- c. Vindt het huis-, zieken- en armenbezoek geregeld door de leden des Kerkerads plaats naar eisch hunner roeping?
- d. Draagt de Kerkeraad zorg, dat de catechisatiën geregeld gehouden worden?
- e. Heeft de verkiezing van Kerkeradsleden naar Kerkenorde plaats, en waar aftreding plaats vindt, geschiedt dit naar de gestelde orde?
- f. Zijn de Formulieren van Eenigheid door al de leden van den Kerkeraad, predikanten, ouderlingen en diakenen onderteekend, en waar er eene gemeenteschool is, door den hoofdonderwijzer?
- g. Vergadert de Kerkeraad op bepaalde tijden naar de behoeften der gemeente, en wordt het verhandelde behoorlijk geboekt en bewaard?
- h. Worden alle voorkomende zaken behandeld naar de kerkelijke bepalingen?
- i. Wordt de kerkelijke tucht getrouw uitgeoefend naar Gods Woord en de kerkelijke bepalingen?
- j. Vindt censura morum vóór elk Avondmaal onder de leden des Kerkerads plaats?

k. Zorgen de ouders dat hunne kinderen zooveel mogelijk gebruik maken van de scholen, die met Christelijke Gereformeerde beginselen harmonieëren?

l. Worden de gelden en bewijzen van eigendom, zoowel van kerk- als van armen-administratie, op eene veilige plaats zoo bewaard, dat er geen aanleiding kan bestaan tot wantrouwen, noch moeilijkheden bij aftreden of overlijden zich kunnen voordoen?

m. Tracht de gemeente naar vermogen werkzaam te zijn tot uitbreiding van het Godsrijk binnen en buiten haren kring?

n. Is de geestelijke toestand der gemeente bevredigend? Is er eendracht, vrede en liefde?

o. Treden de kinderen der gemeente nog al als mondige leden op?

p. Worden de collecten voor de Theol. School, voor de Zending en voor de Emeritus Kas gehouden overeenkomstig de Synodale bepalingen; en die tot andere doeleinden zijn voorgeschreven overeenkomstig de bepalingen der verschillende kerkbesturen?

q. Is de Kerkeraad zich ook bewust, of er leden van geheime genootschappen in de gemeente zijn, en indien ze er zijn, worden ze kerkelijk behandeld?

r. Wordt er gearbeid, om het z.g. Doopledenstelsel af te schaffen?

Vragen aan de Ouderlingen en Diakenen, terwijl de Predikant of Predikanten afwezig zijn.

a. Gaat de Predikant bij de uitoefening van den predikdienst en bij de bediening der Sacramenten getrouw te werk volgens Gods Woord en de Kerkenorde?

b. Houdt hij geregeld de catechisatiën, bezoekt hij de zieken getrouw en zorgt hij dat het huisbezoek met behulp der Ouderlingen geschiedt?

c. Openbaart hij zich in zijn huiselijk en openbaar

leven als een godzalig mensch en studeert hij ijverig?

d. Gebruikt hij bij de uitoefening zijner bediening de Formulieren der Kerk en leidt hij de openbare godsdienstoefening met stichting?

e. Heeft hij een toereikend inkomen overeenkomstig de behoeften van een welingericht burgerlijk huisgezin?

Vragen aan den Predikant of de Predikanten en de Diakenen in afwezigheid der Ouderlingen.

a. Wonen de Ouderlingen geregeld de gemeentelijke samenkomsten en de Kerkerads-vergaderingen bij?

b. Staan zij den Predikant in alles getrouw ter zijde?

c. Bezoeken zij zooveel mogelijk de gemeente en trachten zij alle ergernis te voorkomen of weg te nemen?

d. Zijn zij van tijd tot tijd wel eens op de catechisiëren om te zien hoe zij gehouden en bezocht worden, en staan de Ouderlingen des gevorderd den Predikant in het catechiseeren bij?

e. Gedragen zij zich in hun huiselijk en openbaar leven als voorbeelden der gemeente?

Vragen in afwezigheid der Diakenen aan den Predikant of de Predikanten en de Ouderlingen.

a. Wonen de Diakenen geregeld de gemeentelijke samenkomsten en de Kerkerads-vergaderingen bij en waar dit plaats heeft ook de vergadering der Diakenen?

b. Vervullen zij getrouw hunne roeping jegens armen en weezen?

c. Worden de collecten in tegenwoordigheid van den Predikant of van een of meer der Ouderlingen geteld?

d. Administreeren zij de gelden in overleg met

den Predikant en Ouderlingen verstandig; houden zij van ontvangsten en uitgaven dubbel aanteekening en doen zij daarvan ten bepaalden tijde rekening en verantwoording?

e. Openbaren zij zich in hun huiselijk en openbaar leven als voorbeeldige Christenen?

Slotbepaling.

Na afloop der visitatie van alle gemeenten zullen de visitatoren een verslag van hunne bevinding en handelingen opmaken en dit op de eerstkomende Classis voorlezen.

BIJLAGE 23, (behoorende bij Art. 50.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. "Wanneer een Classis een vervroegde Synode begeert, wende zij zich tot de roepende kerk, die zich wendt tot de Classis waaronder zij ressorteert, en wanneer twee genabuurde Classes dat noodig oordeelen, worde eene vervroegde Synode samengeroepen." (Acta 1910, Art. 67, XIII.)

2. Alle stukken voor de Synode moeten vóór 1 Mei van 't Synodale jaar opgezonden worden aan den Synodalen Stated Clerk.

3. De (Generale) Synode vergadert als regel op den derden Woensdag in de maand Juni van de evene jaren.

4. De eindvaststelling van de Acta en wat in de Bijlagen opgenomen moet worden is aan het Moderamen opgedragen.

5. Alle correspondentie met andere Kerken is opgedragen aan een drietal deputaten, door de Synode daartoe gekozen. (Zie Reglement voor Syn. Commissie, Bijlage 26.)

6. De President der Synode benoemt de commissies voor de werkzaamheden staande de vergadering, terwijl de Synode de commissies verkiest voor zaken, die na de vergadering uitgevoerd moeten worden.

Rapporteurs van boards en commissies die niet ter Synode gedeputeerd zijn hebben nochtans zitting met adviseerende stem in de commissies die hunne zaken behandelen en ter Synode, zoolang hunne rapporten in bespreking zijn.

7. De persoon, die bij de benoeming eener commissie eerst genoemd wordt door den President, of die bij verkiezing der vergadering de meeste stemmen heeft, zal beschouwd worden als haar voorzitter. Op zijn weg ligt het dan ook de commissie tot den arbeid samen te roepen, en daarna van het verrichtte rapport uit te brengen. Wordt hij hierin verhinderd, dan treedt de op hem volgende, naar bovengenoemde bepaling, in zijne plaats.

8. "De vastgestelde regel is dat alle commissies, die zaken hebben te brengen op eene volgende Synode, zoo mogelijk minstens zes maanden vóór de samenkomst er van de kerken in kennis moeten stellen met hunne zaken." (Acta 1904, Art. 126.)

9. Aan den vooravond der Synode worde ter plaatse door de samenroepende Kerk bepaald, een Synodaal biduur gehouden, waarbij de praeses of vicepraeses der vorige Synode verzocht wordt, die bij die gelegenheid eene gepaste predikatie houdt.

En in iedere Kerk houde men op den rustdag vóór de Synode biduur om hare belangen den Heere op te dragen.

10. Op bepaalden tijd en plaats roept de Praeses der vorige Synode, of zijn plaatsvervanger, de opgekomen leden der Synode saam; hij opent, zoo een quorum ($\frac{2}{3}$ der afgevaardigden) aanwezig is, met gebed, Schriftlezing en toespraak, verzamelt de lastbrieven, en leidt de verkiezing van het Moderamen.

11. Nadat het gekozen Moderamen heeft plaats genomen, betuigen de leden staande hunne instemming met de drie Formulieren van Eenigheid door "ja" te antwoorden op de vraag hun door den praeses dien-aangaande gesteld. Deputaten later binnenkomend wordt ook instemming afgevraagd.

12. De Theol. Professoren worden verzocht, om als Praeadviseurs tegenwoordig te zijn.

13. De Synode benoemt een Synodaal Penningmeester voor den tijd van twee jaren, wien tevens opgedragen is de Synode te dienen met een ontwerp van de verdeeling van hare onkosten over de verschillende Classen.

14. De zorg voor het Archief is opgedragen aan den "Stated Clerk" onder supervisie van de Synodale Commissie.

15. Alle zaken die in Comité behandeld worden, zullen wel in het notulenboek worden ingeschreven, doch niet opgenomen worden in de gedrukte Acta Synodi. De schifting zal worden overgelaten aan het Moderamen.

16. De Acta der Synode worden gratis gezonden aan Ouderlingen en Diakenen, Leeraren en Em. Predikanten, Professoren der Theol. School en aan met ons corresponderende Kerken.

BIJLAGE 24, (behoorende bij Art. 50.)

OPENLIJKE VERKLARING BIJ HET HOUDEN VAN ELKE SYNODALE VERGADERING.

Van alle kenmerken, waardoor de Ware Kerk zich van alle menschenlijke genootschappen onderscheidt, mag de belijdenis der Waarheid in de eerste plaats genoemd worden. De Zaligmaker zeide daarom: "Indien gij in Mijn Woord blijft, zoo zijt gij waarlijk Mijne

discipelen.” Joh. 8:31. En wederom: “Een iegelijk dan, die Mij belijden zal voor de menschen, dien zal Ik ook belijden voor Mijnen Vader, die in de hemelen is.” Matth. 10:32. In gehoorzaamheid aan den Heere en tot onderrichting van een ieder, acht de Vergadering van Opzieners, afgevaardigd door de gemeenten der Chr. Geref. Kerk, het betamelijk, dat openlijk worde verklaard, welke de belijdenis van genoemde Kerk en van ieder harer gemeenten is.

Alle gemeenten dezer Kerk gelooven als Gods Woord al de boeken des Ouden en des Nieuwen Testaments, en erkennen als zuivere uitdrukking van haar geloof de 37 Artikelen van de Geloofsbelijdenis der Geref. Kerk in Nederland, vastgesteld in de Synode van 1618-'19, alsmede den Heidelbergschen Catechismus, en de Leerregels der Dordsche Synode tegen de Romonstranten.

In overeenstemming met het geloof van al deze gemeenten, betuigen wij, als leden harer Synode, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle artikelen en stukken der Leer, begrepen in de genoemde drie belijdenisschriften, of samengenoemd de Formulieren van Eenigheid, in alles met Gods Woord overeenkomen, waarom wij elke leering, daartegen strijdende, verwerpen, alle onze handelingen daarmede in overeenstemming wenschen te brengen, blijkens de door ons aangenomen Kerkenorde van Dordrecht 1618-'19, en ieder in onze kerkelijke gemeenschap wenschen op te nemen, die met deze Belijdenis instemt.

Moge de Koning der Kerk dit geloof in veler harten werken en vermeederen, en zij, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben, de genade, hun bezeugen, in gemeenschapsoefening betoonen, tot verheerlijking van Hem, die gebeden heeft, dat al de Zijnen één zullen zijn in Hem.

Ieder afgevaardigde, die zitting in de Synode verlangt, betuigt hiermede hartelijke instemming.

BIJLAGE 25, (behoorende bij Art. 50.)

REGELS VAN ORDE

Voor de Synode der Chr. Geref. Kerk.

Artikel 1.

De President.

De plichten van den President zijn:

a. Het voorlezen der “Openlijke Verklaring.” (Bijlage 24.)

b. In overleg met de vergadering den tijd der werkzaamheden bepalen. De zittingen der Synode, op de bepaalde uren te openen, of te doen openen, en evenzoo op den bestemden tijd te sluiten, of te doen sluiten.

c. De zaken, die in behandeling moeten komen, aan de vergadering voor te stellen.

d. De voorstellen, die behoorlijk ondersteund en in goede orde gedaan worden, te ontvangen, der vergadering voor te stellen, ook voor de vertaling in 't Engelsch zorg dragend, over de voorstellen te laten beslissen, en den uitslag mede te deelen.

e. Gedurende de beraadslagingen, de leden binnen de regels van orde te houden.

f. Commissies te benoemen, voor de werkzaamheden staande der vergadering, behalve in gevallen, waarover de Synode anders mocht besluiten.

g. In opzicht tot punten van orde, heeft de President het recht om eerst te spreken. Als algemeene regel moge echter gelden, dat hij in alles hetzelfde recht heeft, als eenig ander lid der vergadering. Doch zoo hij meent, zich in de discussie te moeten mengen, of ook voorstellen te doen, dan zal hij voor dien tijd, het praesidium aan den Vice-President moeten overdragen.

h. Begroeting van hen, die voor de eerste keer op de Synode zijn verschenen, of ook afgevaardigden van zusterkerken.

i. Bij 't einde der vergadering sluit hij die met toespraak en dankgebed.

Artikel 2.

De Scribae.

De arbeid van den eersten Scriba bestaat uit:

a. Het opteekenen der behandelde zaken. De afzonderlijke discussiën zal hij echter niet vermelden, tenzij de vergadering in eenige gevallen zulks mocht verkiezen.

b. Zooveel mogelijk leest hij, bij den aanvang van iedere zitting voor, het behandelde in de voorgaande.

De Adjunct Scriba houdt mede aanteekeningen van wat besloten wordt, opdat bij eenig verschil tusschen den Scriba en de opinie der vergadering, te meer zekerheid kan verkregen worden.

Artikel 3.

De "Stated Clerk."

Aan den "Stated Clerk" is opgedragen, in overleg met het Moderamen, de notulen in te boeken, te doen drukken en aan de amtsdragers toe te zenden. (Zie Acta 1902, Art. 142, I. A., en Acta 1904, Art. 132, 7.)

Artikel 4.

Werkzaamheden.

Alle zaken, die in behandeling zullen genomen worden, moeten rechtstreeks van de Classes zijn ingezonden en door haar zijn aanbevolen.

Hierop maken echter uitzondering:

a. Die Kerkeraden of lidmaten, welke zich met eenig classikaal besluit niet kunnen vereenigen, en dus op de Synode in hooger beroep komen.

b. Of ook andere lieden, tot de Kerk behorende, die de Synode in eenige aangelegenheden om raad wenschen te vragen.

c. Voorstellen van Kerkelijke Boards en Commissies.

Artikel 5.

Een voorstel, dat door eenig lid tot overweging wordt aangeboden, moet eerst ondersteund en daarna door den Voorzitter gerepeteerd worden, voor dat er discussie over gevoerd mag worden.

Artikel 6.

Na discussie zal een **besluit-voorstel**, wel ondersteund, door **meerderheid** van stemmen, aangenomen of verworpen worden.

In gewichtige aangelegenheden echter, vooral die de geheele Kerk aangaan, kan de Synode besluiten, dat er een twee-derde meerderheid van stemmen moet verkregen worden.

Artikel 7.

Een voorstel kan weer ingetrokken worden als ook hij die het ondersteund heeft, daaraan zijn toestemming geeft, en er nog geen discussie over gevoerd is. Ingeval dit wel is geschied, mag het niet ingetrokken worden dan met toestemming der vergadering.

Artikel 8.

Men zal, in den gewonen regel, de "Ja's" en de "Neen's," van een gehouden stemming, niet boeken.

Artikel 9.

Indien eenige of meerdere leden, met een genomen besluit zich niet vereenigen kunnen, hebben deze het recht om protest te doen aanteekenen. Dat protest moet staande de vergadering worden ingediend, of tenminste het voornemen daartoe, te kennen gegeven worden, als wanneer de Scriba verplicht is, het in de notulen op te nemen.

Artikel 10.

Ingeval eenig lid der vergadering meent, dat in een gehouden stemming misverstand in het spel was, dan heeft hij het recht om herziening van dat besluit te vragen, wat niet mag geweigerd worden.

Artikel 11.

Alle zaken, die in Comité behandeld worden, zullen wel in het notulen boek worden ingeschreven, doch niet opgenomen worden in de gedrukte Acta Synodi. De schifting zal worden overgelaten aan het Moderamen.

Artikel 12.**Orde onder het werk.**

Wanneer eenig voorstel voor de vergadering is, dan zal geen tweede ontvangen worden, tenzij het behelst een amendement van wat in behandeling is.

Een voorstel tot verdaging kan geacht worden steeds in orde te zijn.

Artikel 13.

Elk spreker richt zich in zijne rede tot den President, en niet tot eenig ander persoon in de vergadering; doch de Voorzitter behoeft met geen persoon in discussie te treden.

Artikel 14.

Ieder lid en spreker zal zijne medeleden, en bijzonder den President, vriendelijk en met waardeering bejegenen. Wie daartegen handelt zal eene ernstige berisping ontvangen.

Artikel 15.

Gedurende de werkzaamheden zal geen lid, noch iemand anders in de vergadering, zich inlaten met eenig privaat gesprek of bezigheid. Wie herhaaldelijk daartegen handelt, wordt verwijderd uit de vergadering.

Artikel 16.

Niemand, die wettig aan het woord is, mag in de rede gevallen worden, dan door den President, zoo de spreker n. l. buiten de orde gaat, of ingeval van misslagen, die men vriendelijk verbeteren wil.

Artikel 17.

Het staat geen spreker vrij persoonlijke aanvallen tegen iemand te richten.

Artikel 18.

Als eenig lid iets te zeggen heeft, dan dient hij steeds op te staan. De President zal die orde strikt handhaven. Ingeval er echter meer dan één tegelijk opstaan, dan kan de President den verst verwijderden eerst het woord geven.

Artikel 19.

Zoo er tegen de goede orde gehandeld wordt, zal het ieder lid vrijstaan, den President daaraan te herinneren, en deze is verplicht tot de orde te roepen.

Artikel 20.

Niemand zal de vergadering mogen verlaten, zonder verlof van den President; ook mag geen lid der Synode zich terugtrekken en huiswaarts keeren, gedurende de zittingen, dan met toestemming der vergadering.

Artikel 21.

Niemand zal meer dan tweemaal over hetzelfde onderwerp spreken, dan ingeval het zijne eigene zaak is; hij een vroeger gezegde toelicht; of de toestemming der vergadering ontvangt.

Artikel 22.**Commissiën.**

De macht van een Commissie strekt zich niet verder uit, dan de opdracht, haar gegeven, ten tijde harer aanstelling, en toen duidelijk omschreven.

Artikel 23.

De persoon, die bij de benoeming eener Commissie eerst genoemd wordt, door den President, of die bij verkiezing der vergadering de meeste stemmen heeft, zal beschouwd worden als haar Voorzitter. Op zijn weg ligt het dan ook de Comm. tot den arbeid samen te roepen, en daarna van het verrichte rapport uit te brengen. Wordt hij hierin verhinderd, dan treedt de op hem volgende, naar bovengenoemde bepaling, in zijne plaats.

Artikel 24.

Commissies van zaken, die na de vergadering moeten uitgevoerd worden, ontvangen hare benoeming niet door den President, maar door de Synode zelve.

Artikel 25.

Aan de Prae-adviseurs der Synode en deputaten van Zusterkerken wordt zitting verleend met **adviseerende** stem. Wanneer rapporteurs van Boards en Commissies niet ter Synode gedeputeerd zijn, hebben zij zitting met adviseerende stem in de Commissies die hunne zaken behandelen, en ter Synode zoolang hunne rapporten in bespreking zijn.

Voor al kan men de Professoren in de Theologie hooren, als het eenig punt der leer, n.l. der Heilige Schrift of der Belijdenis des Geloofs betreft.

Artikel 26.

Niemand zal het vrijstaan in de vergaderplaats, tijdens de zitting, te rooken.

Artikel 27.

Deze artikelen of regels ter bewaring eener goede orde in de Synodale vergaderingen, kunnen vermeerderd, verminderd of ook gewijzigd worden, doch niet dan met twee-derde meerderheid van stemmen.

BIJLAGE 26, (behoorende bij Art. 50.)**REGLEMENT****VOOR DE SYNODALE COMMISSIE DER CHRIST. GEREFORM. KERK.****Artikel 1.**

De Synodale Commissie der Christelijke Gereformeerde Kerk bestaat uit drie leden, benevens den "Stated Clerk" als lid ex-officio en Secretaris.

Artikel 2.

De leden dezer Commissie worden op iedere Synode uit de leeraars der Kerk bij gewone stemming verkozen voor den tijd van twee jaren. Het termijn van den "Stated Clerk" is vier jaren.

Artikel 3.

De Commissie zelve kiest uit haar midden een President en een Penningmeester.

Artikel 4.

Aan deze Comm. wordt opgedragen alles uit te voeren wat haar door bepaalde lastgeving der Synode wordt aanbevolen.

Artikel 5.

De Comm. door middel van haar "Stated Clerk," voert correspondentie met Kerken; ontvangt de stukken die van andere Kerken aan de Christ. Geref. Kerk in Amerika gericht worden, brengt die ter algemeene kennis, waar zulks behoort, en beantwoordt dezelve.

Ook heeft de Comm. opdracht van de Synode om in gevallen van algemeene, roepende zonden, vooral inzake Sabbats-ontheiliging, echtscheiding en drankmisbruik, daartegen met verzoekschriften in naam der geheele Kerk op te treden. (Acta 1904, Art. 132.)

Artikel 6.

Indien eenige Classis dit mocht verlangen, is het der Comm. toegelaten om in gewichtige zaken haar met goeden raad te dienen of advies te geven, doch nimmer om eenige kerkelijke vergadering in hare handelingen te belemmeren.

Artikel 7.

Wanneer door eenige Classis een besluit mocht zijn genomen, dat tot algemeene kennis dient gebracht te worden of waartoe de medewerking van al de gemeenten wordt vereischt, en waarvan de uitvoering bezwaarlijk kan uitgesteld worden tot de volgende Synode, dan zal de Synodale Commissie verzocht mogen worden, dit, zoo zij het nuttig acht, met hare adhaesie te ondersteunen.

Artikel 8.

Van alle gewichtige correspondentieën of handelingen door de Comm. verricht, die spoedige bekendmaking vereischen, zal de Comm. kennis geven door "De Wachter."

Artikel 9.

Op iedere Synodale Vergadering geeft de Comm. schriftelijk verslag van al hare werkzaamheden aan de Synode, sedert de vorige Synode verricht.

Artikel 10.

Om de noodzakelijke uitgaven te bestrijden, zal de Comm. den Synodalen penningmeester mogen verzoeken, om tegen kwitantiën van de leden der Comm. dezelve te restitueeren.

Artikel 11.

Elke nalatigheid of misgreep tegen de bepalingen van dit Reglement maken de handelingen der Comm. met betrekking tot de Kerk, krachteloos.

Artikel 12.

Dit Reglement, ontworpen op last van de Synode van 1886, en vastgesteld op die van 1890, blijft van kracht totdat eene andere Synode hetzelfde mocht hebben gewijzigd.

BIJLAGE 27, (behoorende bij Art. 50.)**REGLEMENT DER "WACHTER" COMMISSIE.***

1. De Commissie bestaat uit zeven leden, door de Synode te benoemen voor den tijd van vier jaren. Elke Synode treedt een deel der leden af; de eene keer drie, de andere keer vier. (Zie Acta 1914, Art. 25, 3, 4.)

2. Zij kiest uit haar midden een voorzitter en scriba.

3. Zij vergadert minstens driemaal per jaar. De oproeping geschiedt door den Voorzitter, die tevens den Hoofdredacteur en Administrateur ter vergadering noodigt, zoo hij zulks wenschelijk acht. Zijn deze op de vergadering, dan hebben ze een adviseerende stem. De onkosten worden door den Administrateur vergoed.

4. Het werk van deze Commissie bestaat in:

- a. Toezicht te houden op alles wat "De Wachter" betreft. Zij heeft autoriteit handelend op te treden tegenover allen die aan "De Wachter" werkzaam zijn, zoo de Synodale bepalingen door eenig lid niet nagekomen worden, of er gehandeld wordt tegen het belang van ons blad;

* De Synode van 1914 stelde "The Banner" onder toezicht van dezelfde Commissie, die ook toezicht heeft over "De Wachter." (Acta, Art. 25, 2.)

- b. Den Hoofdredacteur van advies te dienen, zoo menigmaal deze voor eenige zaak dat verzoekt;
- c. Den Hoofdredacteur en den medewerkers wensken te geven, zoo vaak en in al die opzichten in welke de Commissie het noodig oordeelt. Bij verschil van inzicht tusschen het "Wachter" personeel en de Commissie, beslist het oordeel van de laatstgenoemde tot op de eerstvolgende Synode;
- d. Den administrateur en den drukker te benoemen naar een vastgesteld contract, waarin nauwkeurig zal bepaald worden alles wat betrekking heeft op de administratie en het drukken. Ingeval de administrateur of de drukker het contract niet nakomt, zal de Commissie naar haar best oordeel handelen;
- e. Den administrateur beslist advies te geven aangaande het plaatsen van advertenties (niet door de Synode gespecificeerd); het innen van achterstallige abonnementsgelden, en in het algemeen de propaganda van ons blad;
- f. Bij het overlijden of onverhoopt uittreden van eenig lid der redactie of van de Commissie zelf, de ledige plaats tot op de volgende Synode aan te vullen;
- g. Het werk van den administrateur telken jare na te zien;
- h. Op iedere Synodale Vergadering volledig verslag in te dienen van "De Wachter";
- i. Indien noodig, voorstellen "De Wachter" betreffende, ter synodale tafel te brengen en de Synode van advies te dienen, zoo zulks gevraagd wordt.

(Zie Acta 1910, Art. 71 over **Ingezonden Stukken**.)

BIJLAGE 28, (behoorende bij Art. 50.)

REGLEMENT VOOR HET CURATORIUM.

Artikel 1.

Het Curatorium van de Theol. School en Calvin College der Christ. Geref. Kerken wordt gekozen door de Synode, op voordracht van de Classen. Iedere Classe is vertegenwoordigd door twee Curatoren. De helft treedt om de twee jaar af, doch is herkiesbaar.

Artikel 2.

Het Curatorium kiest uit zijn midden een President, Vice-President, Secretaris en Adjunct Secretaris. Behalve den President zijn de aftredende leden herkiesbaar. Ook de Penningmeester wordt door het Curatorium gekozen.

Artikel 3.

Aan het Curatorium is opgedragen de behartiging van de belangen der School. Als zoodanig draagt het zorg:

- a. Dat het Reglement voor de School (Bijlage 29) worde nageleefd; inzonderheid dat het onderwijs gegeven worde in overeenstemming met Art. 5 van dit Reglement.
- b. Dat het onderwijs, zoowel in de voorbereidende wetenschappen als in de Theologie, gegeven worde in volkomen overeenstemming met de Belijdenisschriften der Christ. Geref. Kerken in Amerika.
- c. Dat de geheele Dogmatiek in de drie jaar doorgewerkt worde.
- d. Verder benoemt het Curatorium een Commissie van toezicht bestaande uit vier leden om tusschen de vergaderingen van het Curatorium acht te geven op den gang van zaken, en in voorkomende moeilijkheden ingeroepen te worden door professoren en studenten.

Artikel 4.

De verdeeling der vakken en de regeling der lessen zal geschieden door het Curatorium in overleg met de Faculteit.

Artikel 5.

Het Curatorium zal in de maand Juni zijn jaarlijkse vergadering houden tijdens de examina. De examens worden afgenomen door de Faculteit onder medewerking van het Curatorium. Het Curatorium beslist of een student tot hooger studie kan bevorderd worden of op een Diploma aanspraak heeft. In September, bij het openen der lessen, of op eenigen anderen tijd, kan een speciale vergadering belegd worden, zoo het Modereamen dit noodig oordeelt.

1. Ter vereenvoudiging van den arbeid draagt het Curatorium aan de in het vorige artikel bedoelde Commissie op om met de Faculteit de examens af te nemen van de eerste vier klassen, en daarover te beslissen, met dien verstande, dat in twijfelachtige gevallen, van hen die predikant wenschen te worden gerapporteerd worde aan het Curatorium, dat de eindbeslissing neemt.
2. Bij het eindexamen in de letteren en bij de examens in de Theologische vakken zullen alle Curatoren aanwezig zijn.
3. De onpame der aspiranten zal alleen door de Faculteit geschieden.

Ten opzichte van benoeming en herbenoeming van professoren voor de Preparatory School en het College nam de Synode van 1914 het volgende aan:

“Aangezien de benoeming van de professoren door de Synode geschiedt, die niet eerder dan in Juni vergadert, en hieruit moeilijkheden volgen en voor de School en voor de betrokken personen, spreekt het Curatorium de wensche-lijkheid uit, dat de benoeming of herbenoeming van professoren voor de Preparatory School en het College aan het Curatorium worde overgedragen. Op de gewone vergade- ring in Juni bepale het Curatorium dan het al of niet wens- chelijke van een speciale vergadering in de laatste week in Februari, opdat tegen den eersten Maart voorziening kan worden gemaakt in eventueele vacatures.” (Acta 1914, Art. 39, 1.)

BIJLAGE 29, (behoorende bij Art. 50.)**REGLEMENT VOOR DE THEOLOGISCHE
SCHOOL EN CALVIN COLLEGE.****Artikel 1.**

De Theol. School en Calvin College der Christ. Geref. Kerk is bestemd voor de opleiding van toekomstige Bedienaren des Woords. Van het onderwijs in de College kan ook gebruik worden gemaakt door hen, die zich den Dienst des Woords niet ten doel stellen.

Artikel 2.

Deze Inrichting is gevestigd te Grand Rapids, Mich.

Artikel 3.

Deze Inrichting staat onder toezicht van een Cura- torium, dat zich daarbij gedraagt naar een afzonderlijk Reglement.

Artikel 4.

Tot professoren en onderwijzers aan deze Inrich- ting kunnen alleen benoemd worden personen van Geref. Belijdenis. Bij aanvaarding van de benoeming zal de benoemde, indien hij zulks niet is, lid der Christ. Geref. Kerk worden. Als bewijs van instemming met de Formulieren van Eenigheid moeten de professoren deze onderteekenen. De benoeming geschiedt door of namens de Synode.

Artikel 5.

Aan deze Inrichting zal het onderwijs dienstbaar gemaakt worden aan het doel, dat in Art. 1 staat uit- gedrukt, weshalve onderwijs moet worden gegeven in die vakken, welke in het Grammar Departement eener College onderwezen worden, voor den tijd van vier jaar. Daarna vier jaar College, waarvan in de eerste drie regeling moet gemaakt worden voor een cursus be- paald op de Theologie aangelegd. En eindelijk drie jaar Theologie.

Het schooljaar zal verdeeld worden in twee semesters van een gelijk aantal weken.

Vóór de examina zal er eene algemeene repetitie plaats hebben; het repetitie-werk geschiedt onder leiding van de Faculteit.

Artikel 6.

Tot de lessen van de College kunnen worden toegelaten, wie blijkens certificaat het onderwijs van den achtsten graad hebben genoten, of na afgelegd examen, blijken in staat te zijn de lessen aan deze Inrichting te kunnen volgen. Ook moeten zij een getuigschrift van goed zedelijk gedrag van bevoegde autoriteit overhandigen. Iemand die reeds middelbaar onderwijs heeft ontvangen, wordt geplaatst in de klas, waarvoor hij geschikt is. Zij die voor leeraar wenschen opgeleid te worden, moeten ook een aanbeveling hebben van den kerkeraad. De Faculteit heeft het recht om leerlingen, die aan de vereischten voldoen, in den loop van den cursus op te nemen.

Tot de studie in de Theologie kan iemand worden toegelaten na indiening van de volgende stukken:

1. Een getuigschrift van zijn kerkeraad, dat hij lidmaat is in volle gemeenschap, gezond in het geloof en onbesproken in den wandel.
2. Een diploma van den Sem. Prep. Course van de College aan deze Inrichting verbonden, of van eene andere inrichting van onderwijs aanwijzende, dat hij een cursus heeft doorloopen van gelijke waarde als de Sem. Prep. Course. Indien hij zulk een diploma niet bezit, kan hij tot de studie in Theologie worden toegelaten na een welgeslaagd examen.

Artikel 7.

De studenten aan deze Inrichting toegelaten, zullen zich gedragen zooals hun als Christenen betaamt; ook "op elkander acht gevende tot opscherping der liefde

en der goede werken." Een student wiens invloed geoordeeld wordt schadelijk te zijn, zelfs al is hij niet schuldig aan ernstige wanordelijkheid, zal daarover door de Faculteit onderhouden worden. Zoo hij naar geene vermaning luistert, zal hem het bijwonen der lessen tijdelijk worden ontzegd, terwijl het Curatorium finaal beslist over de verwijdering van de School.

Artikel 8.

De studenten zijn verplicht tot ijverige studie; zij moeten de lessen hunner klas getrouw bijwonen, en zich naar de bepalingen van dit Reglement gedragen.

Artikel 9.

Het leergeld aan deze Inrichting bedraagt \$26 per jaar, te betalen aan den penningmeester in twee termijnen, de eerste bij de opening der lessen in September, en de tweede bij den aanvang van het tweede semester; telkens \$13. Het leergeld voor hen West van de Mississippi en Oost van de Ohio rivier wordt bepaald op \$13 per jaar, te betalen bij de opening der lessen. Wanneer uit één huisgezin twee studenten de lessen volgen, bedraagt het leergeld voor ieder \$20 per jaar. Studenten die met het tweede semester aan de School komen, ontvangen vrijstelling van leergeld voor dit semester. Studenten uit Montana, Wyoming, Colorado, New Mexico, en plaatsen west van deze Staten, worden vrijgesteld van schoolgeld.

Artikel 10.

De bevordering tot eene hoogere klas zal plaats hebben na een geslaagd examen, afgelegd op tijd en wijze, bepaald in het Reglement voor het Curatorium.

Artikel 11.

Na geslaagde examina op het einde van het vierde jaar; op het einde van den Sem. Prep. Course, of van de College en op het einde van den Theol. cursus, heeft een student recht op een diploma.

De examen-gelden van studenten op het einde van het vierde jaar, en na voltooide studie in den Sem. Prep. Course of de College, bedraagt \$5; van studenten, die eind-examen doen in de Theologie \$10, ten bate der School.

Artikel 12.

Geen student in de letteren of in het eerste jaar Theologie zal in het openbaar in de gemeente mogen optreden. Aan de studenten van het tweede en derde jaar Theologie zal, na een **welgeslaagde preek-proeve**, geleverd voor de Faculteit, vrijheid gegeven worden om in de gemeente een stichtelijk woord te spreken.

Artikel 13.

De laatste helft van de maand Juni en de maanden Juli en Augustus zijn bestemd voor de zomer-vacantie; de laatste week van het oude, en de eerste week van het nieuwe jaar voor de Kerst-vacantie; terwijl ook in de Paaschweek geen les gegeven wordt.

Artikel 14.

Teneinde de professoren in de Theologie zich op hun arbeid kunnen toelagen, zullen zij zich zooveel mogelijk onthouden van gemeentelijk werk, en ook zullen zij slechts één Zondag in de maand mogen uitgaan te prediken. Deze restrictie heeft geen betrekking op de vacantie.

Artikel 15.

Zoolang de lessen aan de School in gang zijn zal iedere week een samenkomst van de Faculteit, en de Theologische studenten, de studenten van den Sem. Prep. Course van de College, en de studenten die den wensch hebben uitgesproken om opgeleid te worden tot den Dienst des Woords vanaf het derde jaar in het Grammar Department, gehouden worden tot oefening in de mondelijke voordracht, en tot gezellig onder-

houd. De werkzaamheden worden door de Faculteit geregeld.

Artikel 16.

Aan de professoren wordt opgedragen de studenten minstens eenmaal per jaar te bezoeken om met hen te spreken over hunne christelijke belangen.

Artikel 17.

Dit Reglement kan slechts gewijzigd worden door de Synode of door de Curatoren, onder approbatie van de Synode.

BIJLAGE 30, (behoorende bij Art. 50.)

FORMULIER

TER BEVESTIGING VAN PROFESSOREN IN DE HEILIGE GODGELEERDHEID.

Zeer geachte en zeer gewenschte toehoorders:

Ulieden is bekend, dat onze medebroeder in de H. Bediening, N. N., door onze laatstgenoemde Synode is beroepen tot het gewichtig ambt van Professor in de H. Godgeleerdheid aan onze Theol. School.

Tot onze blijdschap heeft hij deze beroeping aangenomen. Wij zijn thans gereed hem in dit zijn ambt te bevestigen.

Wij verzoeken daarom U, geliefde broeder, N. N., op te staan en te hooren naar wat, als behoorende tot dit ambt, U door den Heere en Zijne Gemeente wordt opgedragen.

Daar onze God, die rijk is in barmhartigheid door Zijne groote liefde, zich eene Gemeente ten eeuwigen leven heeft uitverkoren, en deze door Zijn Geest en Woord tot de gemeenschap Zijns Zoons, in de eenigheid des waren geloofs vergaderen wil, en in Zijne ken-

nis wil doen toenemen, zoo behaagt het Hem door Zijnen H. Geest mannen te verwekken, die als Bedienaren Zijns Woords, de boodschap des heils hebben te verkondigen en onder degenen die reeds tot de Kerk behooren en onder de volkeren die nog geheel vreemd zijn van de ware kennis van 's Heeren wegen.

De eerste boden des vredes in de dagen des N. Testaments werden onmiddellijk door onzen Heere Jezus Christus onderwezen, door Hemzelve bekwaamd en uitgezonden. Na de uitstorting des H. Geestes gaf Hij hun eene rijke verscheidenheid van buitengewone gaven en kennis in de verborgenheden tot zaliging van zondaren, en tot opbouwning der heiligen.

Daar dit buitengewone echter slechts zoolang aanhield, als het den Heere tot stichting Zijner Kerk onder de volkeren noodig oordeelde, heeft men reeds spoedig de noodzakelijkheid ingezien om op middelwijze onder de gewone bedeeeling des Geestes jongelingen en mannen tot de H. Bediening op te leiden. En dit onder meer op grond van wat Paulus schrijft aan Timotheüs: (II, 2: 2), "En hetgeen gij van mij gehoord hebt onder vele getuigen, betrouw dat aan getrouwe menschen, welke bekwaam zullen zijn om ook anderen te leeren." De Apostel wijst ons hier op wat hij had gedaan, en op wat hij van zijnen discipel Timotheüs eischt.

Aanvankelijk geschiedde deze opleiding, naar dit apostolisch voorschrift, door kundige en bewaame opzieners der Kerk. Later hielden zich hiermee inzonderheid bezig de scholen van Alexandrië, Antiochië en andere voorname steden. En toen tegen het einde der Middeneeuwen en in de 16de en 17de eeuw alom Universiteiten verrezen, werd de H. Godgeleerdheid, niet maar als faculteit bij de andere faculteiten opgenomen, maar gold doorgaans als de regina scientiarum. Dit geschiedde zooveel te gemakkelijker, nademaal de

Kerk, Roomsch en Protestantsch, op bijna alles beslag legde, of er zich mede inliet.

Zoolang nu eene Universiteit staat op den grondslag der H. Schrift, de Confessie van zekere Kerkgemeenschap aanvaardt, en die Kerkgemeenschap ook zeggenschap heeft in de aanstelling van de Professoren der H. Godgeleerdheid, kan het niet afgekeurd worden, dat de toekomstige Bedienaren des Woords hun onderwijs aldaar ontvangen.

Nademaal echter Paulus in Rom. 3: 2 uitdrukkelijk zegt, dat de Kerk der Oude Bediening, en dus ook de Kerk der Nieuwe Bediening, als eerste voorrecht is gegeven, "dat haar de Woorden Gods zijn toebetrouwd," zoo volgt hieruit, dat de Kerk eene goddelijke roeping heeft om de woorden Gods te doen verkondigen;—om uit de Woorden Gods hare symbolen te trekken; om naar die Woorden Gods de H. Godgeleerdheid te beoefenen, en verder te bevorderen wat in rechtstreeks verband tot deze beoefening staat.

Zich deze roeping bewust heeft ook onze Kerk eene Theologische School tot stand gebracht, en den Eerw. Broeder N. N. door hare jongste Synode beroepen, om zijne krachten aan deze School te wijden.

In naam onzer Kerk dragen de Curatoren U, hooggeachte Broeder, plechtig op de heilige taak om de Studenten, die eens Gods Kerk hopen te dienen, bekend te maken met en te bevestigen in de kennis Zijns Woords. Leg hun de verborgenheden des geloofs uit; waar schuw ze tegen dwalingen en ketterijen van den ouden, maar vooral ook van den nieuweren tijd; tracht hen duidelijk te maken, niet slechts hoe ze als leeraars hebben te onderwijzen, maar ook als herders de kudde des Heeren hebben te weiden. Houd mede goede orde en tucht onder de discipelen, opdat onze kweekhof de achtting, de toewijding, de waardeering, de liefde en het gebed der Kerk behoude. Geef den studenten een goed voorbeeld, opdat zij niet slechts van uwe kun-

digheden profiteeren, maar ook in U hebben een goed exempel in de kracht en in de oefening der godzaligheid.

En dit een en ander naar de mate der gave, die God U geschonken heeft, in afwachting van des Heeren hulpe, en het licht Zijns H. Geestes.

En opdat het nu openbaar blijke, dat gij, hooggeachte broeder, hiertoe gezind zijt, zult gij op het navolgende uw antwoord doen vernemen.

1. Geloof en gevoelt gij in uw hart, dat gij wettig van de Kerk des Heeren en mitsdien van God zelve tot dit voornoemde ambt geroepen zijt?
2. Houdt gij de Schriften van het Oude en Nieuwe Verbond voor het eenige Woord van God; verwerpt gij alle leeringen, welke daarmede in strijd zijn; aanvaardt gij de Belydenisschriften der Chr. Ger. Kerk als de meest zuivere uitdrukking van de leer der zaligheid?
3. Beloofst gij uw ambt, gelijk hetzelfde hiervoor omschreven is, naar deze leer getrouw te bedienen, en uw leven te versieren met eenen godzaligen wandel?
4. Beloofst gij, indien gij in leer of leven U kwaamt te misgaan, U te zullen onderwerpen aan de kerkelijke vermaning, en desgevorderd, naar de orde der kerken, aan de kerkelijke tucht?

Antwoord: Ja, ik van ganscher harte.

BIJLAGE 31, (behoorende bij Art. 51.)

ZENDINGSORDE DER CHRIST. GEREFORMEERDE KERK VOOR DE ZENDING ONDER DE HEIDENEN.

(Vastgesteld door de Synode van 1912,
Acta, Art. 27.)

Artikel 1.

Om goede orde te onderhouden in het werk der Heidenzending is noodig regelingen te treffen voor de samenwerking der plaatselijke kerken, der meerdere vergaderingen, en der arbeiders op het zendings-terrein; waarover hierna ordelijk zal gehandeld worden.

VAN DE PLAATSELIJKE KERKEN.

Artikel 2.

Elke kerk is verplicht aan het zendingsbevel des Heeren te voldoen door het uitzenden of helpen uitzenden van een Dienaar of Dienaren des Woords onder de Heidenen, en heeft zich in alles wat daarop betrekking heeft, te binden aan de bepalingen dezer Orde, tenzij de Synode in bijzondere gevallen hierop uitzondering zou willen maken.

Artikel 3.

Elke kerk is geroepen te zenden of te helpen zenden naar het terrein of de terreinen door de Synode aanvaard.

Artikel 4.

De roeping van den Missionairen Dienaar des Woords gaat uit van de plaatselijke kerk, of de gecombineerde kerken, volgens Art. 4 der Kerkenorde en de verdere bepalingen dezer Zendingsorde.

Artikel 5.

De bevestiging van den Missionairen Dienaar des Woords geschiedt naar het formulier door de Synode vastgesteld, en in tegenwoordigheid van een of meerderen der Classicale Zendingsdeputaten.

Artikel 6.

De aanstelling van alle helpers van den Miss. Dienaar des Woords, de regeling van zijn en hun werk, en de behartiging van al de belangen van den aanvaarden post gaat uit van de zendende kerk (of kerken) in overleg met de Classicale Zendingsdeputaten, die intijds verwittigd worden van de voor de behandeling van deze zaken te houden kerkeraadvergaderingen, opdat zij aldaar zitting kunnen nemen met adviseerende stem.

De schooldienst, medische dienst en de industrieële inrichting, kunnen wegens hun niet ambtelijk karakter, hunne algemeene beteekenis voor geheel de zending, en de bijzondere zorgen er aan verbonden, gevoeligker door de gezamenlijke kerken worden waargenomen, en zullen dus uit de Algemeene Kas worden verzorgd, en door de Synodale Zendingsdeputaten naar opdracht van de Synode worden beheerd. Indien echter eene plaatselijke kerk of kerken te zamen een zeker deel van deze hulpdiensten geheel voor hare rekening finantieël en administratief wenscht te nemen, kan zulks geschieden, en wel naar denzelfden regel, in deze Orde voor de overdracht aan roepende kerken vastgesteld (zie Art. 11, Art. 15a, Art. 20), terwijl geheel de regeling en besturing zal geschieden in overleg met de Synodale Deputaten voor de Heidenzending.

Artikel 7.

De zendende kerk (of kerken), houdt toezicht op belijdenis en wandel van het zendingspersoneel en van de bekeerlingen op haar post.

Artikel 8.

De zendende kerk (of kerken), zorgt voor alle uitgaven op haar zendingspost.

Artikel 9.

Waar eene kerk finantieëlen steun behoeft, zoekt ze dezen allereerst binnen den kring harer Classis, terwijl ze geen contract sluit met andere kerken zonder de goedkeuring der Classis. Waar de kerken der Classis haar niet voldoende kunnen steunen, zoekt ze door de Classis steun bij eene genabuurdde Classis of Classes, welke steun echter niet kan geboden zonder overleg met de Synode of hare deputaten voor de Zending, die tevens de te sluiten contracten hebben goed te keuren. In zeer dringende, onvoorziene omstandigheden kunnen de deputaten der Synode voor de Zending gelden toestaan uit de Algemeene Kas, gehoord hebbende het advies der betrokken Classis of Classes, of hunner deputaten voor de Zending.

Artikel 10.

In alle door Classis of Synode bepaalde gevallen handelt de Raad der zendende kerk (of kerken), in overleg met de door deze vergaderingen benoemde Deputaten, en bij verschil tusschen den kerkeraad en deze Deputaten stelt de kerkeraad de zaak in handen der e. v. Classicale vergadering. (Zie verder Artt. 19 en 24.)

Artikel 11.

Elke kerk is verplicht bij te dragen, naar Synodaal besluit, voor de Algemeene Kas der Heidenzending.

Artikel 12.

De organisatie eener Inboorlingenkerk geschiedt door de zendende kerk, (of kerken), met advies en onder goedkeuring der Classis. Deze kerk behoort onder de Classis der zendende kerk tot ze in staat is de zendingsbelangen van den post waarop ze tot openbaring kwam zelve te behartigen.

VAN DE MEERDERE VERGADERINGEN.

a. Van de Classis.

Artikel 13.

De Classis oordeelt met de Synodale Zendingdeputaten of de roepende kerk (of kerken), voldoende middelen kan aanwijzen ter voorziening in de financiële behoeften van den arbeid op haar post, en of de door de roepende kerk genomineerden aan de voor hen gestelde eischen voldoen.

Artikel 14.

De examinatie van de geroepen tot den Dienst des Woords onder de Heidenen geschiedt naar Art. 4 der Kerkenorde, en loopt, behalve over de gewone, mede over de Missionaire vakken. Ook zij die alreede in den Dienst des Woords zijn, zullen door de Classis der roepende kerk in de Missionaire vakken worden geëxamineerd. Voor de Missionaire vakken doet zich de Classis bijstaan door minstens twee van de Synodale Zendingdeputaten.

Artikel 15.

In tuchtzaken betreffende Missionaire Dienaren des Woords, helpers, en bekeerlingen, heeft de Classis dezelfde taak als ten opzichte van andere ambtsdragers en leden.

Artikel 16.

Elke Classis benoemt uit en voor eigen kring een aantal Deputaten voor de Zending onder de Heidenen.

Artikel 17.

Deze Deputaten voeren de opdrachten der Classis uit, en hebben op alle vergaderingen van kerkeraden, waar hunne tegenwoordigheid wordt vereischt, zitting met adviseerende stem, en waar ze zich bezwaard gevoelen over een besluit van den kerkeraad (of ker-

keraden), inzake de Zending, zal de beslissing aan de e. v. Classicale vergadering worden overgegeven. Ze stellen zich zooveel mogelijk op de hoogte met de belangen van de door eene kerk of kerken der Classis betrokken post of posten, handelen in zaken, rakende de onderlinge samenwerking en met de genabuurde Classis of hunne Deputaten, trachten den Zendingijver binnen den kring der Classis aan te wakkeren, en geven op elke Classicale vergadering verslag van hun arbeid, terwijl ze in hun rapport de Classis met de noodige informatie en adviezen dienen.

Artikel 18.

Bij verschil tusschen Classis en Synodale Deputaten stelt de Classis de zaak in handen der Synode.

b. Van de Synode.

Artikel 19.

De Synode stelt het Zendingsterrein of de Zendingsterreinen der gezamenlijke kerken vast, deelt ze in, oordeelt of eene roepende kerk (of kerken), den door haar begeerden post kan betrekken. Indien de Synode niet in zitting is, kan dit laatste ook geschieden door de Synodale Zendingdeputaten.

Artikel 20.

Zij bepaalt de vereischten waaraan eene kerk behoort te voldoen om te mogen roepen, en waaraan een Dienaar behoort te voldoen om geroepen te kunnen worden.

Artikel 21.

Ze benoemt een vijftal Deputaten voor de Zending onder de Heidenen.

Artikel 22.

Deze Deputaten voeren de opdrachten der Synode uit en zorgen voor de geregelde inspectie van het

Zendingsterrein of de terreinen door één of meerderen uit hun kring. Ze laten zich incorporeeren als Board of Trustees voor de Heidenzending der Christ. Geref. Kerk om te kunnen handelen naar Art. 24 der Zendingsorde, administreeren de Algemeene Kas der Heidenzending, en beoordeelen, inzooverre de Synode dit niet kan doen, welke steun zendende kerken naar Art. 9 dezer Orde ontvangen. Op alle vergaderingen van kerkeraden en Classes, waar hunne tegenwoordigheid volgens de Zendingsorde wordt vereischt, hebben ze zitting met adviseerende stem, en waar ze zich bezwaard gevoelen over een besluit van kerkeraad of Classis inzake de Zending, zal de beslissing aan de e. v. bredere vergadering worden overgegeven. Ze dienen kerkeraden en Classes desgevraagd van advies, en geven de noodige of gewenschte voorlichting in het vaststellen van allerlei reglementaire bepalingen voor de samenwerking van den kerkeraad (of kerkeraden), en de arbeiders op het Zendingsterrein, en bij het opstellen der contracten naar Art. 9 der Zendingsorde. Ze zorgen voor geregelde publicatie in de kerkelijke bladen van wat op onze Zending betrekking heeft, en van andere zendingslectuur, en doen alles wat dienen kan tot aanwakkering van den Zendingssijver der kerken. Ze geven volledig verslag op elke Synode en dienen in dit rapport de Synode van de noodige adviezen en informaties.

Artikel 23.

De Synode beslist ten finale in alle geschillen tusschen hare gedeputeerden en de Classis, en in alle gevallen van appèl.

Artikel 24.

De Synode heeft de zorg voor het Zendingsveld tegenover derden, b. v. de overheid, en andere kerken. Ze benoemt hare Deputaten voor de Zending om als Board of Trustees op te treden voor alle bezittingen

op het Zendingsterrein, en om op wettige wijze legaten en gelden te ontvangen en te beheeren, welke bestemd zijn voor de Algemeene Kas der Zending, of voor hulpdiensten. Tevens benoemt ze deze Deputaten om haar te vertegenwoordigen bij andere Kerken.

Artikel 25.

De Opleidingsschool staat onder het beheer van de Synodale Deputaten naar opdracht van de Synode en wordt uit de Algemeene Kas verzorgd.

Van de Arbeiders.

Artikel 26.

Nevens de Dienaren des Woords en hunne helpers (tolken, colporteurs, enz.) werken op het Zendingsterrein Missionaire arbeiders in den Schooldienst en den Medischen dienst.

Artikel 27.

Een Missionair Dienaar des Woords behoort de hoedanigheden te bezitten van een Dienaar des Woords in gewonen Dienst. Bovendien moet hij vrij zijn van organische gebreken, welke hem vermoedelijk voor den Dienst op het Zendingsterrein ongeschikt zouden maken, en is het in den regel gewenscht, dat hij bij het aanvaarden van zijn werk niet ouder zij dan 35 jaar.

Artikel 28.

Indien de Missionaire Dienaar ongeschikt blijkt te zijn voor den Zendingsarbeid, waartoe hij geroepen wordt, zal met hem gehandeld worden naar Artt. 11 en 13 der Kerkenorde.

Artikel 29.

De Missionaire Dienaren des Woords nemen den Dienst des Woords en der Sacramenten waar, zorgen voor de geestelijke belangen van alle arbeiders, bekeerlingen en heidenen op hun post, bereiden de be-

keurlingen op eigen kerkelijke organisatie voor, en rapporteeren geregeld van hun arbeid aan hun kerkeraad (of kerkeraden), en de Synodale Deputaten.

Artikel 30.

De arbeiders in den Schooldienst en den Medischen Dienst rapporteeren geregeld van hun arbeid aan de Synodale Deputaten.

Artikel 31.

Naar behoefte houden alle arbeiders op het Zendingsterrein algemeene vergaderingen, en die van de enkele posten bijzondere, en tevens elke categorie van arbeiders afzonderlijke, (b.v. de Dienaars des Woords, die van den Schooldienst en van den Medischen Dienst afzonderlijk) om de belangen van hunne respectieve werkkringen te behartigen en desgevraagd dienaangaande aan de betrokken kerkeraden en Classes en aan de Synode te rapporteeren.

Artikel 32.

Al de arbeiders houden toezicht op elkanders belijdenis en wandel, en indien één hunner op ergerlijke wijze tegen de zuiverheid der leer of de vromigheid des wandels zondigt, zendt de vergadering der Dienaren des Woords onverwijld bericht aan den kerkeraad onder wiens toezicht hij staat, opdat deze met hem handele.

Artikel 33.

Tot de instelling der ambten op het Zendingsterrein wordt overgegaan zoodra een genoegzaam aantal geloovigen aanwezig is, die tot kerkformatie willen komen, en onder hen gevonden worden, die voor deze ambten behoorlijke gaven hebben ontvangen. Over de vraag of deze toestand op eenige plaats is ingetreden, wint de Dienaar des Woords op dien post eerst het advies in van de afzonderlijke vergadering van de Dienaren des Woords, en zendt tegelijk met het verzoek dier

geloovigen, genoemd advies en hare eigene voorstellen aan den Raad der Zendende kerk (of kerken).

Artikel 34.

Deze artikelen, de wettige ordening van het werk der Heidenzending aangaande, zijn alzoo gesteld en aangenomen met gemeen accoord, dat zij, zoo het profijt der kerken anders vereischte, veranderd, vermeerderd, of verminderd mogen en behooren te worden. Nochtans zal het geen bijzondere kerk of Classis vrijstaan zulks te doen, maar zullen zij naarstigheid doen om die te onderhouden totdat anders van de Synode verordend wordt.

OVERGANGSBEPALINGEN.

Artikel 1.

De Synode make een begin met de invoering der Nieuwe Zendingsorde door de in haar genoemd Deputaten te benoemen en hun den arbeid in de Zendingsorde hun aangewezen te doen verrichten, inzoover de omstandigheden dit toelaten.

Artikel 2.

Deze Deputaten wekken den Zendingsijver der kerken voortdurend op, en treden, zoo noodig, in correspondentie met kerkeraden, om ze aan te zoeken tot het aanvaarden van een door de Synode bezetten Zendingspost.

Artikel 3.

Een Zendingspost, waaraan een door de Synode be-roepen Missionaire Dienaar des Woords verbonden is, kan niet overgaan aan eene kerk (of kerken), zonder roeping van dien Dienaar door dien Raad dier kerk, (of kerken), en aanneming van dit beroep door dien Dienaar. Mocht die Dienaar zulk eene roeping onaan-nemelijk achten, zoo oordeelt over het geval de e.k. Synode.

Artikel 4.

Totdat alle door de Synode bezette posten zijn overgedragen, hebben de Deputaten de zorg voor den geregelden gang van den arbeid aldaar, zooveel mogelijk volgens de Zendingsorde, zoover noodig volgens het bestaand reglement, onder verantwoordelijkheid aan de Synode.

Artikel 5.

Zoodra alle door de Synode bezette posten zijn overgedragen, treden deze overgangsbepalingen buiten werking, daar de Deputaten ten opzichte van alle door roepende kerken bezette posten alleen mogen handelen volgens de Zendingsorde.

BIJLAGE 32, (behoorende bij Art. 51.)**FORMULIER TER BEVESTIGING VAN MISSIONAIRE DIENAREN DES WOORDS.***

Geliefden in den Heere en Heiland, en allen met ons vergaderd!

Het is u bekend dat onze broeder N. N. doorverkoren tot den Dienst des Woords onder de (Heidenen) (Verstrooiden) [en door de Eerw. Classis onlangs geëxamineerd met goed gevolg], thans als Missionaire Dienaar des Woords openlijk zal bevestigd worden.

Wij verzoeken daarom U, geliefde broeder N. N., op te staan en te hooren naar eene korte aanwijzing van het ambt van Missionaire Dienaren des Woords.

Daar onze God, naar Zijne oneindige barmhartigheid, zich eene Gemeente ten eeuwigen leven heeft uitverkoren, en deze door Zijn dierbaar Evangelie uit alle talen, volken en natiën, tot de gemeenschap van

* Zie Acta 1912, Art. 27, II.

Zijnen Zoon, in eenigheid des waren geloofs vergaderen wil, zoo heeft onze opgestane Heiland eene bediening verordend en mannen verwekt, om de boodschap des heils aan alle volken te verkondigen, zeggende tot Zijne Apostelen en in hen tot alle wettige bedienaren des Woords "Gaat henen in de geheele wereld, predikt het Evangelie allen creaturen!" (Mark. 16: 15). Want Hij die opgevaren is verre boven al de hemelen, opdat Hij alle dingen vervullen zoude, "heeft gegeven sommigen tot Profeten, en sommigen tot Evangelisten, en sommigen tot Herders en Leeraars: tot volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwning des lichaams van Christus."

En de Apostelen, hieraan beantwoordende, zijn uitgegaan in de wereld, predikende den ganschen raad Gods, inzonderheid de bekeering en vergeving der zonden, door het geloof in Christus Jezus, zeggende: "Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn Eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe." (Joh. 3: 16.) "En al deze dingen zijn uit God, die ons met zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons de bediening der verzoening gegeven heeft. Want God was in Christus, de wereld met zichzelf verzoenende, hunne zonden hun niet toerekenende en heeft het woord der verzoening in ons gelegd. Zoo zijn wij dan gezanten van Christus wege, alsof God door ons bade: wij bidden u van Christus wege: laat u met God verzoenen." (2 Cor. 5: 18-20.)

Zonder dit woord der verzoening nu, is en blijft het geloof in Christus, en dus de zaligheid, eeuwig onmogelijk, want de Schrift zegt (Hand. 4: 12) "de zaligheid is in geen anderen, want daar is ook onder den hemel geen anderen naam, die onder de menschen gegeven is, door welchen wij moeten zalig worden." En elders (Rom. 10: 14b, 15a, en 17): "hoe zullen zij gelooven, van welchen zij niet gehoord hebben?"

Hoe zullen zij hooren zonder die (hun) predikt? En hoe zullen zij prediken indien zij niet gezond worden? Zoo is dan het geloof uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods."

Hoewel nu alle Dienaren des Woords met elkander gemeen hebben, dat hun de prediking des Evangelies, de bediening der Sacramenten, het besturen der gemeente en handhaven der christelijke tucht, ja, alles wat volgens Gods Woord tot het ambt van Herder en Leeraar behoort, is opgedragen; en schoon uit het verschil van werkkring, geen verschil van ambt, bevoegdheid of waardigheid voortkomt, maar allen dezelfde zending, hetzelfde ambt en dezelfde macht hebben, zoo is het evenwel noodig, dat sommigen in de reeds bestaande gemeenten arbeiden, terwijl anderen geroepen en gezond worden om dengenen die buiten zijn het Evangelie te verkondigen, teneinde deze tot Christus te brengen. En een iegelijk blijve in hetgeen waartoe hij van Gods gemeente, mitsdien van God, geroepen is, en waartoe hem gaven geschonken zijn, totdat het den Heere behaagt, hem langs wettigen weg tot anderen werkkring te leiden.

Dat ook den **Heidenen** deze blijde boodschap moet worden gebracht, blijkt duidelijk uit Matth. 28: 19: "Onderwijst al de volkeren, dezelfde doopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes; leerende hen onderhouden alles wat ik U geboden heb." Datzelfde heeft ook de Heere aan Petrus beduid, door hem het linnen laken met allerlei gedierte, uit den hemel te toonen, en daarop te gebiedten tot den heiden Cornelius af te gaan, zeggende: . . . "daarom sta op, ga af, reis met hen, niet

Dat ook den **Verstrooiden** de heilmare des Evangelies is te brengen, is wel af te leiden uit wat God zelve zegt in Ezechiël 34: 11-16: "Want zoo zegt de Heere HEERE: Ziet, Ik, ja Ik zal naar mijne schapen vragen en zal ze opzoeken. Gelijk een herder zijne kudde opzoekt, ten dage als hij in het midden zijner verspreide schapen is, alzoo zal Ik mijne schapen opzoeken; en Ik zal ze redden uit al de plaatsen waarhenen zij verstrooid zijn. Ik zal mijne schapen weiden en Ik zal ze legeren, spreekt de Heere

twijfelende, want Ik heb hen gezond," (Hand. 10: 20.) Evenzoo sprak Hij tot Paulus, bij het gezicht in den tempel: "Ga henen, want Ik zal u ver tot de Heidenen afzenden," (Hand. 22: 18b). Aan dezen goddelijken last heeft ook de gemeente te Antiochië voldaan, toen zij, na vasten en bidden, Barnabas en Saulus de handen opgelegd en hen uitgezonden heeft, om ook den Heidenen het Evangelie te verkondigen, (Hand. 13). En als zij op de eerste zendingsreis te Antiochië in Pisidië gekomen waren, hebben zij het den tegensprekenden Joden betuigd, zeggende (vs. 46b, 47): "Wij keeren ons tot de Heidenen, want zoo heeft ons de Heere geboden (zeggende): Ik heb u gesteld tot een licht der Heidenen, opdat gij zoudt zijn tot zaligheid, tot aan het uiterste der aarde."

En ten overvloede blijkt het dat 't werk der Zending de taak der Gemeente is, waar de Heere Jezus zelf haar noemt: "het zout der aarde," en zegt: "gij zijt het licht der wereld; eene stad boven op eenen berg liggende kan niet verborgen zijn. Noch steekt men eene kaars aan en zet die onder eene koorntmaat, maar op eenen kandelaar." (Matth. 5.)

HEERE. Het verlorene zal Ik zoeken, en het weggedrevene zal Ik wederbrengen, en het gebroekene zal ik verbinden, en het kranke zal Ik sterken, op eene goede weide zal Ik ze weiden."

Dat de Heere zulks door middel van zijne Dienaren doet, blijkt klaarlijk hieruit dat God in datzelfde hoofdstuk den ontrouwen herders verwijt: "het weggedrevene brengt gij niet weder, en het verlorene zoekt gij niet," en er zijn heilig ongenoegen over betuigt met de woorden: "Mijne schapen dolen op alle bergen en op allen hoogten heuvel, ja, mijne schapen zijn verstrooid op den ganschen aardbodem; en er is niemand die er naar vraagt, en niemand die ze zoekt." (34: 4, 6.)

Datzelfde volgt ook daaruit, dat de Heere Jezus, die zelf gezond was "tot de verlorene schapen van het huis Israëls," de Gemeente het zout der aarde noemt, terwijl ten overvloede het voorbeeld van den Apostel Paulus ons duidelijk leert dat het onze dure roeping is om den verstrooiden broederen naar den vleesche allerwege, (en dus zekerlijk allereerst in eigen land), het brood des levens te brengen, en kon het zijn tot eene gemeente te vergaderen.

En naardien gij nu, Geliefde Broeder, geroepen zijt, en bij deze uitgezonden wordt, om onder de (Heidenen) (Verstrooiden) te arbeiden, zoo behoort gij te bedenken, welke dure plichten daardoor op uwen schouder rusten.

Allereerst hebt gij de blijde boodschap, dat Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren zalig te maken, door alle gepaste en eerbare middelen tot hunne kennis te brengen. Al uw doen en laten, spreken en zwijgen, ja geheel uw invloed, predike mede om het Evangelie van Christus aan te bevelen. Uw wandel zij daartoe zonder geldgierigheid. Heb een afkeer van 't booze en hang het goede aan, opdat gij met den Zendeling Paulus moogt kunnen zeggen: "Daar ik van allen vrij was, heb ik mij zelven allen dienstbaar gemaakt, opdat ik er meer zoude winnen; allen ben ik alles geworden, opdat ik immers eenigen behouden zoude." (1 Cor. 9: 19, 22b.) "Maar ik bedwing mijn lichaam en breng het tot dienstbaarheid, opdat ik niet eenigszins, daar ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde." (9: 27.)

Ten andere zult gij gehouden zijn om, indien het God behaagt uwen arbeid vruchtbaar te maken tot het vergaderen eener gemeente, het Sacrament des Heiligen Doops te bedienen naar de instelling des Heeren en den eisch des Verbonds.

Verder zijt gij ook geroepen, overal waar het noodig en mogelijk is, opzieners en diakenen aan te stellen, gelijk Paulus gelast heeft aan Titus, hoofdstuk 1: 5, zeggende: "Om die oorzaak heb ik u te Creta gelaten, opdat gij, hetgeen nog ontbrak, voorts zoudt terecht brengen en dat gij van stad tot stad zoudt ouderlingen stellen, gelijk ik U bevolen heb."—Doch leg niemand haastiglijk de handen op.

Daarna blijft U opgedragen om, als een getrouw huisverzorger en uitdeeler der verborgenheden Gods

het Avondmaal des Heeren naar de instelling Christi te bedienen.

Nog blijft U aanbevolen de Christelijke tucht, door 't getrouw gebruik van de sleutelen des hemelrijks, in 't midden der gemeente te handhaven, gelijk onze Heere Jezus Christus gesproken heeft, "ga henen en bestraf hem tusschen u en hem alleen," enz. En daarna: "Voorwaar zeg Ik u, al wat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden wezen."

En eindelijk, Geliefde Broeder, wees een getrouw dienstknecht van Jezus Christus, en een zorgdragend herder der kudde. "Predik het Woord, houd aan tijdelijk, ontijdelijk; wederleg, bestraf, varmaan in alle lankmoedigheid en leer" "Zijt een voorbeeld der geloovigen in het woord, in den wandel, in liefde, in den geest, in geloof, in reinheid. Houd aan in het lezen, in het vermanen, in het leeren . . . Verzuim de gave niet die in u is . . . Bedenk deze dingen en wees hierin bezig, opdat uw toenemen openbaar zij in allen. Heb acht op uzelf en op de leer; volhard in deze; want dat doende zult gij en uzelf behouden en die U hooren." (2 Tim. 4: 2 en 1 Tim. 4: 12b, 16.)

En opdat nu een iegelijk mag hooren, Geliefde Broeder! dat gij gewillig en bereid zijt den dienst des Woords onder de (Heidenen) (Verstrooiden) te aanvaarden, zoo verzoek ik U op de navolgende vragen ongeveerinsd te antwoorden:

Ten eerste: Of gij gevoelt in uw hart, dat gij wettig van Gods Kerk en mitsdien van God zelven tot dezen heiligen dienst geroepen zijt?

Ten andere: Of gij de geschriften van het Oude en Nieuwe Testament voor het eenige Woord van God en de volkomene leer der zaligheid houdt, en alle leerlingen verwerpt, die daartegen strijden?

Ten derde: Of gij belooft, uw ambt, gelijk hetzelve hierboven omschreven is, naar deze leer getrouw te

bedienen, en uwe leer te versieren met een godzalig leven?

En eindelijk: Of gij belooft, dat ge U, ingeval gij U ten eenigen tijde in leer of leven kwaamt te misgaan, aan de kerkelijke vermaning, en desgevorderd, naar orde der Kerk, aan de kerkelijke tucht zult onderwerpen? Wat is uw antwoord?

Ja, ik, van ganscher harte.

Zingen der gemeente, Ps. 134: 2.

Den neergeknielden Zendeling wordt door den bevestigiger de hand op het hoofd gelegd, en toegesproken:

“Ga dan henen, Geliefde Broeder! en onderwijs alle volken, dezelve doopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Onze God, die U geroepen heeft tot dezen heiligen Dienst, verlichte U door Zijnen Geest en versterke U door Zijne hand, opdat gij in deze bediening vruchtbaar moogt zijn tot grootmaking van Zijn Naam en uitbreiding van Zijn rijk.—Amen.”

Na het “Amen” van den laatsten spreker wordt den geknieelde, terwijl de handen van al de Leeraren over hem uitgestrekt zijn, door de gemeente biddende toegezongen: Ps. 134: 3.

Hierna betreed de bevestigiger den kansel, om, na voorafgaand gezang, der gemeente toe te spreken.

BIJLAGE 33, (behoorende bij Art. 51.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Op eenstemmig advies der vereenigde Commissies voor Inwendige-, Heiden- en Jodenzending nam de Synode van 1912 het volgende aan als **Beginsel der Zending**:

“De roeping en uitzending van Missionaire leeraren zal geschieden door een plaatselijke kerk, doch in-

dien de omstandigheden het eischen, dan geschiede de roeping en uitzending door de gecombineerde kerken op een wijze door deze kerken zelve te bepalen, en in gebondenheid aan de Synodale en Classicale bepalingen.” (Acta, Art. 20.)

2. De Synode van 1912 besloot aangaande de Jodenzending nog als volgt:

- a. “Onze Kerk beginne een eigen Zending te drijven onder de Joden. Jaar na jaar openbaart ons volk meer liefde voor deze Zending en geestelijk en finantiël achten wij onze Kerk sterk genoeg om er thans mee te beginnen. Iedere Synode openbaart drang naar een eigen Zending. Een Zending die uitgaat van een vereeniging krijgt nooit al het hart van ons volk; en als dit werk gedaan wordt door onze Kerk dan loopt het meer zuiver en dan zal de sympathie van ons volk er nog veel meer voor te winnen zijn.
 - b. Paterson zullen we tot de volgende Synode steunen met \$1,000 (duizend dollars) per jaar; en Chicago blijven we steunen, doch trachten in den loop van den tijd tusschen deze en de volgende Synode te komen tot een eigen Zending.”
 - c. In aansluiting aan de uitspraak dezer Synode (Art. 20), wordt de behartiging van deze zaak opgedragen aan de vijf deputaten voor deze Zending. (Acta 1912, Art. 21, 3.)
3. De Synode van 1914 besloot:
- a. De Paterson Hebrew Mission voor hare rekening te nemen.
 - b. Dit werk en de verdere regeling van den arbeid op te dragen aan de Classen Hackensack en Hudson in verband met de deputaten der Sy-

node. Verder worde aan de deputaten der Synode opgedragen een Concept Reglement voor dezen arbeid te ontwerpen en dit aan de volgende Synode voor te leggen.

- c. De Chicago Hebrew Mission voor de volgende twee jaren met \$1,000 per jaar te steunen. (Acta, Art. 24, II.)

Zie overigens omtrent deze Zending: Acta 1898, Art. 26; Acta 1902, Art. 29; Acta 1904, Art. 77; Acta 1910, Art. 20.)

BIJLAGE 34, (behoorende bij Art. 52.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. "Als 'standing rule' of vaste regel van orde voor de Synode, werd aangenomen dat alle moties die voor de vergadering komen, moeten worden vertaald in het Engelsch, ten bate onzer Amerikaansche broeders op de vergadering. De president zal zorgen voor die vertaling." (Acta 1904, Art. 30.)

2. **The Banner en Der Reformierte Bote** publiceeren een extract van de Acta der Synode ten bate onzer Amerikaansche en Duitsche Gemeenten, voor rekening der Synode. (Acta 1904, Art. 111; Acta 1902, Art. 148, 149.)

3. De Commissie rapporten voor de Synode over verschillende onderwerpen worden gepubliceerd in **De Wachter, The Banner en Der Reformierte Bote**. (Zie Acta 1910, Art. 67, III.)

BIJLAGE 35, (behoorende bij Art. 53.)

ONDERTEKENINGS-FORMULIER VOOR DE PROFESSOREN, DE DIENAREN DES WOORDS, OUDERLINGEN EN DIAKENEN.

Wij, ondergeschreven Professoren, Bedienaren des Goddelijken Woords, ressorteerende onder de Classis van N. N., Ouderlingen, Diakenen, verklaren oprechtelijk en in goeder conscientie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle de Artikelen en stukken der Leer, in de Belijdenis en den Catechismus der Gereformeerde Nederlandsche Kerken begrepen, mitsgaders de Verklaring over eenige Punten der voorzeide Leer in de Nationale Synode, Anno 1619, te Dordrecht gesteld, in alles met Gods Woord overeenkomen. Beloven derhalve, dat wij de voorzeide Leer naarstiglijk zullen leeren, en getrouwelijk voorstaan, zonder iets tegen deze Leer, 't zij openlijk of heimelijk, directelijk of indirectelijk, te leeren of te schrijven. Gelijk ook, dat wij niet alleen alle dwalingen tegen deze Leer strijdende, en met name ook, die in de voorzeide Synode zijn veroordeeld, verwerpen, maar ook zullen tegenstaan, wederleggen, en allen arbeid aanwenden, om ze uit de Kerk te weren. En indien het zou mogen gebeuren, dat wij na dezen eenig bedenken of gevoelen tegen deze Leer kregen, beloven wij, dat wij het noch openlijk noch heimelijk zullen voorstellen, leeren of verdedigen met prediken of schrijven; maar dat wij het vooraf den Kerkeraad, Classis of Synode, waronder wij ressorteeren, zullen openbaren, om daar geëxamineerd te worden, bereid zijnde te aller tijd ons aan het oordeel des Kerkerads, Classis of Synode gewilliglijk te onderwerpen; op poene dat wij hiertegen doende metterdaad (ipso facto) van onze diensten gesuspendeerd

zullen zijn. En indien de Kerkeraad, Classis of Synode, te eeniger tijd om gewichtige redenen van nadenken, tot behouding van de eenheid en zuiverheid in de Leer, goedvindt van ons te eischen nadere verklaring van ons gevoelen over enig Artikel dezer Belijdenis, van den Catechismus, of van de verklaring der Nationale Synode; zoo beloven wij ook mitsdezen, dat wij te aller tijd daartoe willig en bereid zullen zijn, op poene als boven. Behoudens nochtans het recht van appèl, ingeval wij misschien door sententie van Kerkeraad of Classis meenden bezwaard te zijn; gedurende welken tijd van appèl wij ons met de uitspraak der Classis of Synode tevreden zullen houden.

Tot toelichting of tot nadere verklaring werd nog het volgende bepaald:

De kerken zullen indachtig zijn, als de Predikanten bij de onderteekening van 't bovenstaande Formulier beloven te aller tijd bereid te zullen zijn om hun gevoelen van de Leerstukken des Geloofs, op 't verzoek der broederen, breeder te verklaren, dat zulks niet zoo te verstaan zij, alsof zij daartoe altijd, op een iegelijks believen gehouden zullen zijn, (opdat rechtzinnige Leeraars niet te vergeefs verdacht worden gemaakt) maar dan eerst als ze rechtvaardige redenen van nadenken gegeven zullen hebben, waarvan het oordeel zal staan aan de kerkelijke vergadering.

BIJLAGE 36, (behoorende bij Art. 53.)

ONDERTEEKENINGS-FORMULIER VOOR SCHOOLMEESTERS.

Wij, ondergeschreven Rectoren en Schoolmeesters van N. N., verklaren oprechtelijk in goeder consciëntie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harte gevoelen en gelooven, dat alle de Arti-

kelen en stukken der Leer in deze Belijdenis en Catechismus der Gereformeerde Nederlandsche Kerken begrepen, mitsgaders de verklaring over eenige Artikelen der voorzeide Leer, in de Nationale Synode te Dordrecht, Anno 1619, gedaan, in alles met Gods Woord overeenkomen. Beloven derhalve, dat wij de voorzeide Leer getrouwelijk zullen voorstaan, en de jeugd, naar eisch van ons beroep, en haar begrip, naarstelijk inscherpen, op poene dat wij hiertegen doende, van onzen schooldienst zullen afgezet worden.

BIJLAGE 37, (behoorende bij Art. 56.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Iemand wien het Avondmaal ontzegd is, mag niet als Doopheffer optreden en op de vragen van het Formulier antwoorden. (Acta 1892, Art. 49.)

2. Op elke Classicale vergadering zal er onderzoek gedaan worden, of deze regel door de Kerkeraden gehandhaafd wordt, en zoo nog niet, of er dan door hen ernstig aan gearbeid wordt, om zoo sopedig mogelijk tot handhaving er van te komen. (Acta 1902, p. 66; 1904, p. 57.)

3. "Men zal den Doop aan kranke kinderen, of zieken, buiten de vergadering der Kerke niet bedienen, dan in zeer grooten nood, en dat met voorweten en in 't bijwonen des Kerkerads; ook niet aan verwezen misdadigers, dan met advies der gedeputeerden der Classis." (Post-Acta, Sessie 163.)

4. Men zal den Doop der Papen en der Mennisten niet zonder merkelijke reden herhalen, maar naarstiglijk onderstaan, of de vorm en de substantieele dingen des Doops onderhouden zijn, hetwelk bevonden zijnde, zoo zal men den Doop geenszins herhalen. Zal ook hetzelfde gehouden worden van den Doop, die van

een geëxcommuniceerd Predikant bediend wordt, zoo hij een ordinaire beroeping van eenige vergadering heeft. Op al hetwelk de Kerken naarstiglijk zullen onderzoeken en acht geven." (Post-Acta, Sessie 162.)

5. De Doop van Genootschappen, Vereenigen van personen, die formeel met het trinitarisch geloof gebroken hebben en deze breuk ook feitelijk doen uitkomen, zoo dikwijls hun een kind ten Doop gepresenteerd wordt, kan niet meer als Doop erkend worden. Doch overigens moet erkend worden iedere Doop, hetzij aan kinderen of volwassenen bediend, ingeval deze gedoopt zijn in of vanwege een kring van Christenen, door een door zulk een kring geroepen en erkend Dienaar des Woords en in den Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes. (Groningen 1899, Art. 116.)

6. Omtrent den Doop van geadopteerde vondelingen, zie Acta 1910, Art. 67, VI.

BIJLAGE 38, (behoorende bij Art. 61.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Vragen bij het doen van Openbare Belijdenis:
 - a. "Of gij de leer die in het Oude en Nieuwe Testament en in de Artikelen des Chr. Geloofs begrepen is en in de Chr. Kerk alhier geleerd wordt, niet bekend de waarachtige en volkomene leer der zaligheid te wezen?"
 - b. Of gij U voorgenomen hebt door Gods genade bij deze leer te blijven, alle ketterijen daartegen strijdende te verwerpen, en in een nieuw godzalig leven te wandelen?"
 - c. Of gij U aan de kerkelijke regeering, en, indien gij U kwaamt te ontgaan, ook aan de kerkelijke tucht zult onderwerpen?" (Acta 1890, Art. 61.)

2. Aangaande uitbreiding der vragen bij de Openbare Belijdenis besloot de Synode van 1914 het volgende:

"De Synode herroept de conclusie onder punt 4, Art. 62, Acta 1912, aangezien het thans niet wensche-lijk is om verandering aan te brengen in de Vragen bij de Openbare Belijdenis des Geloofs. De grond voor deze herroeping wordt aangegeven in het Prae-advies." (Acta, Art. 63, 1.)

3. Op de vragen: Hoe moet er gehandeld worden met personen, die Belijdenis willen doen, maar niet voornemens zijn van het H. Avondmaal gebruik te maken? en: Hoe moet er gehandeld worden met zulke leden die geregeld nalaten het H. Avondmaal te vieren? is door de Synode van 1904 (Art. 125, 1) geantwoord:

- a. "dat, overmits de Gereformeerde opvatting juist is, om door belijdenis des geloofs toegelaten te worden tot het H. Avondmaal en deze personen dat voornemen niet hebben, zij natuurlijk niet toegelaten kunnen worden;
- b. dat het onverbrekelijke verband tusschen Doop, belijdenis doen, laten doopen en Avondmaal houden, steeds moet voorgesteld door prediking en onderwijs, en aangedrongen door persoonlijk vermaan en zoo noodig door Kerkelijke Tucht; om bij geesteloos volharden in den verkeerden weg, op den duur te komen tot uitsluiting van de Kerk des Heeren."

BIJLAGE 39, (behoorende bij Art. 63.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

Op de vraag, of aan zieken, jaren achtereen sukkelende, op hunne begeerte het Avondmaal mag wor-

den bediend in hunne woningen, besloot de Synode van 1914 het volgende:

“De Synode spreke uit, dat er metterdaad zulke gevallen kunnen zijn, en derhalve geoorloofd mits de gemeente vertegenwoordigd is.” (Acta, Art. 19.)

BIJLAGE 40, (behoorende bij Art. 64.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

Inzake Sacramentsbediening waar nog geene Gemeente is, besloot de Synode van 1908:

“Indien mogelijk, dan ga de stichting eener gemeente aan de bediening der Sacramenten vooraf. Doch is de toestand nog niet rijp voor gemeente-stichting, dan dienen zulke leden ingeschreven te worden bij een naburige gemeente, en kunnen onder toezicht van den kerkeraad de Sacramenten bediend worden, echter niet zonder prediking, en evenmin zonder dat bij de bediening zelve de kerkeraad behoorlijk vertegenwoordigd zij om toezicht te houden.” Acta, Art. 54, VI.)

BIJLAGE 41, (behoorende bij Art. 65.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Het brengen van lijken in de kerken bij begravenissen behoort tot de middelmatige dingen (Acta 1886, Art. 57, 3) en is dus in zichzelf niet ongeoorloofd te achten; doch of men het in de Gemeenten toelaten zal, zal in het oordeel van den Kerkeraad staan. (Acta 1888, Art. 36.)

BIJLAGE 42, (behoorende bij Art. 67.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

I. In het vierde gebod der Goddelijke Wet is iets ceremonieels en iets zedelijks.

II. Ceremonieel is geweest de rust van den zevenenden dag na de Schepping en de strenge onderhouding van dien dag, het Joodsche volk bijzonder opgelegd.

III. Zedelijk, dat een zekere en gezette dag den Godsdienst zij toegeëigend, en daartoe zooveel ruste als tot den Godsdienst en heilige overdenking van denzelve noodig is.

IV. De Sabbat der Joden afgeschaft zijnde, moet de dag des Heeren door Christenen solemneel geheiligd worden.

V. Deze dag is sedert de tijden der Apostelen in de eerste Algemeene Kerk altijd onderhouden.

VI. Deze dag moet alzoo aan den Godsdienst toegewijd worden, dat men op denzelve ruste van alle slaafsche werken, uitgenomen die de liefde en noodzakelijkheid vereischen. Mitsgaders van alle zoodanige recreatiën die den Godsdienst verhinderen. (Dordrecht, 1618-1619, Post-Acta, Sessie 164.)

BIJLAGE 43, (behoorende bij Art. 68.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Met het oog op de gevaren voor de leer die van buiten af dreigen, en in aanmerking nemende de groote behoefte aan en weinige belangstelling in de gregelde ontwikkeling van Dogmatische waarheden, legt de Synode nadruk op het aloude gebruik der Catechismus-prediking, en de Classen worden aangespoord om behoorlijk acht te geven, dat de gregelde behandeling van den Catechismus onderhouden worde. (Acta 1902, Artt. 103 en 110.)

BIJLAGE 44, (behoorende bij Art. 69.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Het zangkoor bij den openbaren eeredienst wordt afgekeurd, niet voorzoover het leiding geeft aan het gezang der Gemeente, maar zoo het bij den dienst **alleen** zingt. (Acta 1904, pp. 41, 42.)

2. De Synode van 1914 beval voor gebruik in de Engelsch-sprekende Gemeenten de "U. P. Psalter" aan. (Acta, Art. 16, I.)

(Zie verder ook Acta 1890, pp. 14, 15; 1882, p. 10; 1908, pp. 48, 49; 1910, Artt. 10, 17; 1898, Art. 88; 1910, Art. 74, III.)

BIJLAGE 45, (behoorende bij Art. 70.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Huwelijken binnen de drie naaste graden van bloedverwantschap zijn als ongeoorloofd te veroordeelen. Ook die binnen verdere graden van bloedverwantschap zijn te ontraden, doch over voorkomende gevallen zullen de betrokken Kerkelijke Vergaderingen oordeelen. (Acta 1896, Art. 62, 3b.)

BIJLAGE 46, (behoorende bij Art. 71.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Ten opzichte van Socialisten werd door de Synode van 1912 het volgende besloten:

"De kerkeraden nemen tegenover zoodanigen dezelfde houding aan als tegenover alle afdoling van onze beginselen." (Acta, Art. 47, III.)

2. 1. "De gedoopte kinderen zijn leden van de Kerk, in welke zij gedoopt zijn, zij het ook, dat zij nog incomplete leden zijn. Als leden der Kerk zijn zij ook vanzelf objecten der kerkelijke tucht. Maar in overeenstemming met hun toestand kan die kerkelijke tucht ook slechts "incomplete" zijn, en alleen door vermaning, berisping en dergelijke middelen worden uitgeoefend.

2. De sub. 1 bedoelde geloovigen die op volwassen leeftijd door eigen schuld niet tot kerkelijke belijdenis en verbintenis komen, moeten door de kerk ernstiglijk en bij herhaling daartoe vermaand worden; en wanneer zij die vermaning niet opvolgen, moeten zij geacht worden het lidmaatschap der kerk te verliezen; waarbij wenschelijk is, dat de kerkeraad dit ook uitspreke, uiterlijk met hun dertigste levensjaar. Ophoudende lid te zijn van de kerk, houden zij dus ook op, objecten te zijn van de kerkelijke tucht.

3. Met het sub 2. gestelde moet noodzakelijk samengaan, dat de aldaar bedoelde gedoopten, niet alleen ten aanzien van de kerkelijke tucht, maar ook in ieder ander opzicht, niet meer als leden der kerk beschouwd en behandeld worden; zoodat b.v. hunne kinderen ook niet als 'kinderen der geloovigen' ten doop kunnen worden toegelaten."

(Overgenomen uit het advies door de Professoren Rutgers en Bavinck der Synode van Middelburg, 1896, aangeboden.)

3. Volwassene doopleden die weigeren ter catechisatie te komen, of de godsdienst-oefeningen bij te wonen, of anderszins ergerlijk wandelen, zullen vermaand, en bij volharding buiten de gemeente gesloten

worden. Zoo een Kerkeraad meent ze te moeten **schrappen** moet vooraf het oordeel der Classe gevraagd. (Acta 1896, Art. 62, 3d.)

Aleer men ongehoorzame doopleden schrappt zal de Kerkeraad hunne namen aan de gemeente **bekend maaken**, met opwekking tot gebed voor hen. (Acta 1900, Art. 99, p. 61.)

Geroyeerde doopleden kunnen anders niet dan met schuldbelijdenis en volle geloofsbelijdenis wederom in de Kerk **opgenomen** worden. (Acta 1902, p. 67.)

4. Ouders die uit gemoedsbezwaar hunne kinderen niet durven laten doopen, zal men (a.) met lankmoedigheid onderwijzen en vermanen, en, (b.) zoo zulks niet helpt, hen kerkelijk behandelen. (Acta 1888, Art. 57b.)

De Synode heeft herhaaldelijk bepaald dat **ouders**, die hunne kinderen ten Doop heffen, volgens Heilige Schrift en Kerkenorde, beiden, of tenminste één van beiden, hun eigen Doop door persoonlijke **Belijdenis** des Geloofs moeten hebben aanvaard. (Acta 1894, Art. 34; 1898, Art. 94.)

Op elke **Classicale** vergadering zal er **onderzoek** gedaan worden, of men er aan werkt om het in (a) en (b) genoemde te handhaven. (Acta 1902, p. 66; Vgl. 1904, p. 57.)

5. Als leden of doopleden naar eene andere plaats **vertrekken**, waar geen gemeente der Chr. Geref. Kerk is, kunnen zij lidmaten der Gemeente, welke zij verlaten, blijven, indien ze daarvan kennis aan den Kerkeraad geven. Doen ze zulks niet, dan **vervalt** hun lidmaatschap na een jaar en zes weken. (Acta 1874, Art. 42, of Alg. Bep., Art. 63.)

6. Kerkeraden zullen de **namen** en adressen hunner **verstrooide leden** en **doopleden** opgeven aan de Zending's Comm. hunner Classe. Op elke Classicale vergadering brenge men dit in herinnering. (Acta 1902, p. 16.)

BIJLAGE 47, (behoorende bij Art. 77.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Aangaande de vraag: "Hoe te handelen met personen, die naar Art. 76 en 77, K. O., onder kerkelijke vermaning gesteld, zich intusschen door opzegging van het lidmaatschap aan de gemeenschap der Gereformeerde Kerk onttrekken. Is met het oog op de verhouding onzer kerken tot den Staat voortzetting der censuur op zoodanige personen mogelijk en in kerkelijken zin wenschelijk en noodzakelijk?" oordeelde de Generale Synode van Middelburg, 1896, als volgt: "De Generale Synode, overwegende, dat het zich onttrekken aan de discipline, waaronder men zich vrijwillig gesteld heeft, en het verbreken van de gemeenschap met de Kerk, waartoe men behoort, om redenen, die den toets van Gods Woord niet kunnen doorstaan, een niet licht te achten zonde is; en dat wel degenen, die zulks doen, ernstig en aanhoudend gebeden moeten worden van hun dwaalweg terug te komen, en niet spoedig losgelaten moeten worden; maar ook, dat ten slotte toch altijd zoowel het zich voegen bij de Kerk als instituut als het blijven daarbij, Kerkrechtelijk, aan de vrijheid van ieder persoonlijk moet verblijven, oordeelt, dat iemand geen object meer kan zijn van de Kerkelijke tucht, als hij volhardt in de opzegging van zijn lidmaatschap." (Acta van Middelburg, 1896, Art. 95.)

BIJLAGE 48, (behoorende bij Art. 80.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. Onze Kerken overwegende dat de geheime geenootschappen schuldig staan aan valsche leer, blasphemie en meenedigheid, besloten, dat indien het van

een lid openbaar wordt dat hij behoort tot een met eede of plechtige gelofte verbonden geheim genootschap, en hij weigert zulks te verlaten, zoo zal hij kerkelijk behandeld worden. (Uit de Alg. Bepalingen, Art. 55.)

2. Aangaande zonden, bedreven krachtens het lidmaatschap der Unions, zie Acta 1904, Art. 119, I, 5.)

3. Grond voor wettige echtscheiding is hoererij of overspel, zooals bedoeld in Matth. 5:31, 32.

BIJLAGE 49, (behoorende bij Art. 80.)

ARTIKEL 34 VAN DE K. O. VAN EMBDEN, 1571, OVER HERSTELLING IN HET AMBT.

“Maar of die Dienaren des Woords, en die Ouderlingen en Diaconen afgeset zijnde, nadat zij de Kerke, door hare boete voldaan hebben, wederom tot den dienst behooren toegelaten te werden, waar 't datse wederom verkooren wierden; Soo veel d'Ouderlingen en Diaconen aangaat, sal het in der Consistorie discretie ofte oordeel staan: maar soo veel als de Dienaren des Woords belangt sal de Classicale vergaderinge oordeelen.”

BIJLAGE 50 (behoorende bij Art. 82.)

MODELLEN VAN ATTESTATIE EN DOOPBEWIJS EN KENNISGEVING VAN AFGIFTE EN ONTVANGST.

1. Lidmaten Attestatie.

L. S.

De Kerkeraad der Christ. Gereformeerde Kerk te.....verklaart, dat.....lidma.....is zijn van bovengenoemde Gemeente en, zoo

ver hem bekend, zuiver is zijn in belijdenis en onergelijk in wandel. Hij beveelt mitsdien deze.....broeder.....zuster.....aan in de herderlijke zorgen van de broeders Opzieners der Christ. Gereformeerde Kerk te.....

Gedoopte kinderen zijn:

Naam	Geboren	Gedoopt
.....
.....
.....

De Kerkeraad voornoemd:

.....Praeses
.....Scriba

Afgegeven.....

2. Doopbewijs.

L. S.

De Kerkeraad der Christ. Gereformeerde Kerk te.....verklaart, dat.....uit kracht van den Doop behoort tot bovengenoemde Gemeente, en onderworpen is aan de onderwijzing en tucht der Kerk. Hij beveelt mitsdien hem haar aan in de herderlijke zorgen van de broeders Opzieners der Christ. Gereformeerde Kerk te.....

Bijwoning van de openbare godsdienst oefening.....

Gebruik maken van de catechisatie.....

Algemeen gedrag.....

De Kerkeraad voornoemd:

.....Praeses
.....Scriba

Afgegeven.....

3. Kennisgeving.

L. S.

De Kerkeraad der Christ. Gereformeerde Kerk te..... geeft U door dezen kennis, dat.....met attestatie doop-

bewijs vertrokken is zijn naar de Christ. Gereformeerde Kerk te.....

Adres in de nieuwe woonplaats:

Namens den Kerkeraad,
.....

4. Kennisgeving.

L. S.

De Kerkeraad der Christ. Gereformeerde Kerk te..... geeft U door dezen kennis, dat..... met attestatie doopbewijs ontvangen is zijn van de Christ. Gereformeerde Kerk te.....

Namens den Kerkeraad,
.....

BIJLAGE 51, (behoorende bij Art. 85.)

SYNODALE BESLUITEN, ENZ.

1. De Chr. Gereformeerde Kerk begeert met alle Kerken, in en buiten Amerika, die hetzelfde met haar belijden en beoefenen, de innigste gemeenschap en correspondentie te voeren. Die correspondentie bestaat niet slechts uit het wisselen van groeten en beleefdheidsbezoeken, maar ook:

- a. In het zenden van Deputaten naar elkanders meerdere vergaderingen, opdat zij daar zitting hebben met adviseerende stem;
- b. In het op elkaâr acht geven, dat men noch in de leer, noch in dienst en tucht afwijke van de Gereformeerde beginselen;
- c. In het onderling overleg hoe zich jegens derden te houden;

- d. In het dienen van elkaar met voorlichting, vooral waar er sprake is van wijziging van Confessie, Kerkorde en Liturgie. (Acta 1900, p. 51.)
2. De Kerken die door ons ten volle als Zusterkerken worden erkend, zijn:
 - de Gereformeerde Kerken in Nederland,
 - de Oud Gereformeerde Kerk van Bentheim en Oost Friesland, en
 - de Gereformeerde Kerk van Zuid Afrika.
3. Amerikaansche Kerken met welke correspondentie wordt gevoerd, zijn:
 - the Reformed Church in America, the United Presbyterian Church, Synod en General Synod, Reformed Presbyterian Church en Associate Presbyterian Church.

BIJLAGE 52, (behoorende bij Art. 85.)

REGELING ZOOALS DE NED. GEREFORMEERDE KERKEN DIE HEBBEN VOOR DE CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSCHE KERKEN.

Art. 1. De Synode benoemt Deputaten voor Correspondentie met Buitenlandsche Kerken, die van Gereformeerde Belijdenis en Kerkregeering zijn.

Art. 2. Aan deze Deputaten is opgedragen:

- a. uitnoodiging van Buitenlandsche Kerken, en verder uitvoering van al wat met betrekking tot Buitenlandsche Kerken door de Synode is besloten;

- b. ontvangst en beantwoording, indien noodig, van alle missieven van Buitenlandsche Kerken, die de gezamenlijke Gereformeerde Kerken in Nederland betreffen;
- c. informatie omtrent Belijdenis en Kerkregering van Kerken, die onder den naam van Gereformeerde Kerken optreden;
- d. mededeeling in het **Kerkblad** van al hetgeen ter kennis van de Kerken moet worden gebracht.

Art. 3. De Synode wijst de Buitenlandsche Kerken aan, met welke correspondentie zal gehouden worden; insgelijks de Buitenlandsche Kerken, naar welke afgevaardigden zullen worden gezonden.

Art. 4. Deputaten zullen, indien mogelijk, een jaar tevoren de Buitenlandsche Kerken, met welke correspondentie wordt gehouden, uitnoodigen tot de eerstvolgende Synode.

Art. 5. De aanwijzing der afgevaardigden naar bovenbedoelde Kerken geschiedt door de Synode of door de Deputaten.

De Synode bepaalt het maximum van reiskosten, enz., waarover Deputaten mogen beschikken.

Art. 6. Deputaten zijn verplicht, aan Kerkeraden, Classen en Part. Synoden de door deze gevraagde inlichtingen te verschaffen, indien zij daartoe in staat zijn.

Art. 7. Deputaten worden benoemd van Generale Synode tot Generale Synode. Zij brengen op de eerstvolgende Synode rapport uit van hun arbeid.

(Acta van Dordrecht 1893, Art. 155.)

ALPHABETISCH REGISTER.

(Bij elk woord wordt verwezen naar de bladzijde waarmede het in verband staat.)

A

Aalmoezen, verzameling van: 37, 38; uitdeeling van: 38, 39.

Aandacht vestigen op geschikte personen: 34, 35, 36.

Aanneming van beroep, voorwaardelijk: 21, 22, 23.

Acta: 49, 50, 61, 62.

Adres der vergadering: 51, 63, 64.

Advies van de Classe. Bij verkiezing van Dienaren des Woords: 14, 15, 16, 18, 20, 21, 127; bij het oprichten van den kerkeraad: 53; in tuchtzaken: 57, 91, 92, 93, 94, 98, 99, 102, 103, 104, 106, 108; van den Kerkeraad: 24, 25; **Bavinck-Rutgers** inzake Doopleden: 85, 86, 87; beteekenis van de uitdrukking "met advies van": 91, 92; gemeen advies van Diakenen: 37, 38; van den Consulent: 15, 18, 19, 20, 118, 119.

Adviseerend lid ter Classe: 57; ter Synode, 64.

Advocaat: zie "Mond."

Afhouding van het Avondmaal. Eenvoudige: 93, 94, 95; als tuchtmiddel: 94, 95.

Afkondiging. Zie vermaning.

Afscheiden. Zie onttrekken.

Afsnijding: 93, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

Aftreding, van Ouderlingen en Diakenen: 40, 41.

Afvaardiging ter Classe: 54, 55; ter Synode: 62; afwisseling in: 146, 147.

Afzetting van Dienaren des Woords: 67, 102-109; van Ouderlingen en Diakenen: 102-109.

Agendum: 51.

Algemeene Kas der Inwendige Zending: 131, 132.

Ambt. Beteekenis van het woord in de K. O.: 14, 30, 31, 50; van Dienaren des Woords: 30; van Doctoren: 31; van Ouderlingen: 36; van Diakenen: 37-40; van Praeses: 50, 51.

Amerika: 13.

Apostelen: 29, 30.

Appèl. Zie Hooger Beroep: 46, 47, 97, 144.

Approbatie, van de Gemeente: 16, 17, 19, 20, 34, 35, 36, 37; van de Classe: 15, 16, 19, 20, 25; van de Synode: 24.

Archief: 153.

Armen: 113.

Assessor: 49.

Attesten van Dienaren des Woords: 19, 20, 21, 24, 25, 127, 128; van leden: 76, 77, 109, 110, 111, 112, 113, 204, 205, 206; van doopleden: 86, 87, 111-113, 204, 205, 206; aan armen: 113; aan vertrekkenden: 109-113.

Avondmaal, manier van bediening: 77; tijd van bediening: 77, 78; plaats van bediening: 78; door wie te gebruiken: 73, 74, 76, 77; wie toe te laten: 74-77; nalating van 't gebruik: 197; zelfonthouding van het Avondmaal: 93; Avondmaal en huisbezoek: 36, 37; Avondmaal en tucht: 93, 94; zie verder Afhouding.

B

Ban. Formulier voor den Ban: 84, 95; kleine Ban: 94, 95; groote Ban: 95-100.

Banner: 65; Comm. voor: 163 v.v.

Bedanken voor Lidmaatschap: 99, 100, 102; zie verder Onttrekking.

Bededagen: 79, 80.

Begrafenissen: 78, 79, 198.

Belijdenis des Geloofs: 74, 75, 76, 77; Vragen bij: 196, 197.

Belijdenisschriften. Zie Formulieren van Eenigheid.

Benoemingen van Doctoren of Professoren: 32, 33, 139, 140, 166.

Bepalingen. Zie Inleiding.

Bericht van verhuizing: 109, 110.

Beroepen, meer dan eenmaal: 20, 21, 127; uit andere Kerken: 126; uit het Buitenland: 126.

Beroeping. Beteekenis van het woord in de K. O.: 15, 21, 22. Zie verder Roeping.

Beroepsbrief: 124, 125.

Besluiten. Bindende kracht: 46, 47, 48; Synodale: 11, 12.

Bevestiging van Dienaren des Woords: 16, 20; van Ouderlingen en Diakenen: 20, 34, 35; bij herkiezing: 40, 41.

Bezwaren bij verkiezingen: 34, 36; tegen kerkelijke besluiten: 46-48.

Blasphemie: 102, 105.

Boeken: 68.

Board voor Emeritus-fonds: 27, 28, 136, 137, 138.

Boetvaardigheid: 91, 92, 93.

Brakel, over roeping en zending: 22.

Budget System: 37, 38.

Bureau van Informatie: 129, 131.

C

Candidaten, beroepbaarstelling: 15, 19, 20; examinatie: 15, 19, 20; hun recht in Friesland: 22; optreden in de Gemeenten: 33, 34; onderteekening van de Formulieren van Eenigheid: 66, 67; tucht over Candidaten: 108.

Catechisatie: 145, 148, 149.

Catechismus: 80, 199.

Censura morum: 108, 109.

Censuur: zie Tucht; op vergaderingen: 48, 49, 57, 58.

Christelijke Gereformeerde Kerk: 13.

Christelijke Scholen: 34, 56, 67, 68.

Christen-Socialisten: 84, 200.

Christus' Koningschap: 3-5, 41, 42, 43, 48.

Classen. Karakter: 45, 46, 54, 55; tijd van vergadering: 54, 55, 58; afgevaardigden: 54, 55; praesideeren: 54; werkzaamheden: 54, 55; examina: 15, 19, 23, 24; getuigschrift van Classis: zie Attesten; benoeming van Visitatores door Classen: 58, 59; afvaardiging ter Synode: 62; uitschrijving van Bededagen: 79. Zie verder Advies en Approbatie.

- Classicale Commissie:** 20, 21.
Classis Contracta: 55.
Classicale Preek: 56.
College: 167-171; benoeming van Professoren voor: 66, 166, 167.
Colloquium Doctum: 126.
Commissie van den Kerkeraad: 52; zie verder Deputaten, en Classicale en Synodale Commissie.
Confessie. Beginselen der Kerkregeering in de C.: 3, 4, 5.
Consent voor predikers: 14, 15.
Consulent. Zie Advies.
Correspondentie van Diakenen: 39, 40; met andere Kerken: 42, 112, 113, 115, 116, 206, 207; van Classen onderling: 62; van Particuliere Synoden onderling: 62.
Credentiebrieven: 48, 49, 54, 55, 144, 145.
Curatoren: 63, 166.
Curatorium: 18 36, 120, 121; Reglement voor: 165, 166.

D

- Dankdag:** 79, 80.
Definitie der tucht: 82, 83.
Deputaten. Hun naam: 21; hun taak: 53, 55, 60, 61; hun diensttijd: 28, 29, 60, 63; voor het Classicaal examen: 15, 16, 19, 62, 63; tot approbatie van attesten: 20, 21, 28; bij losmaking van Dienaren des Woords: 28; bij afzetting en herstelling van Dienaren des Woords: 102, 103, 106, 108; ter Synode: 62, 63; ter Kerkvisitatie: zie Kerkvisitatie. Zie verder Commissie, Curatoren, en Classicale en Synodale Commissie.
Diakenen. Hun ambt: 37-39, 53, 54; hunne verkiezing: 34, 35, 36, 37, 140-143; hunne verhouding tot den Kerkeraad: 16, 37, 52, 53, 54; hunne aftreding: 40, 41; als hulp-ouderlingen: 17, 52, 55; hunne samenkomsten: 53, 54; tucht over Diakenen: 102-109. Zie verder onder Formulieren van Eenigheid.
Diakoniën, restitutie aan Diakoniën: 113. Zie verder onder Correspondentie.
Diploma van Classe: 123, 124.

- Dienaren des Woords, hun ambt:** 14, 21, 29, 30, 31, 66, 67, 113, 114; hunne verkiezing: 15-18, 20, 121-123; hunne examinatie: 15, 16, 19, 20; hunne bevestiging: 20; hunne beroeping tot eene andere Gemeente: 20, 21; handoplegging: 20; hunne roeping: 14, 15, 16, 21, 22, 23; hunne verhouding tot de plaatselijke kerk: 21, 22, 29, 30; zonder vasten dienst: 29; in gestichten: 21; hunne losmaking: 24, 25; hun overgaan tot anderen staat des levens: 26; hun onderhoud: 18, 19, 25, 26; hunne tijdelijke onderlating van den Dienst: 29, 30; rondtrekkende: 29, 30; elders prediken van Dienaren des Woords: 30; gelijkheid van lasten: 31; op vergaderingen van Diakenen: 53, 54; tucht over Dienaren des Woords: 102-109. Zie verder onder Attesten, Formulieren van Eenigheid, Emeriti, en Kerkvisitatie.
Dienst. Beteekenis van het woord in de K. O.: 14; gewone diensten: 14, 15.
Diensttijd van Ouderlingen en Diakenen: 40, 41.
Discipline: zie Tucht.
Doctoren of Professoren, hun ambt: 14, 15, 31, 32, 33; wetenschappelijke titel: 32; kerkelijke: 32.
Doop van kinderen, wie te doopen: 68, 69, 70; tijd van doopen, 68, 71; plaats waar te doopen: 68, 71; aan kranke kinderen: 195; van Mennisten, enz.: 70, 195, 196; ten Doop presenteeren: 71, 72; beteekenis van den vader bij den doop: 70, 71, 72; de moeder bij den doop: 72; toespraak bij den doop: 72, 73; van volwassenen: 73, 74; van vondelingen: 196. Zie verder Formulieren.
Doopleden. Zie Gedoopten.
Doopledenstelsel: 56; afschaffing van: 146, 201, 202.
Doopsbewijs: 112, 205.
Dronkenschap: 102, 103, 105.
Dubbeltal: 31, 34, 35.

E

- Echtscheiding:** 81, 82; gronden voor: 204.
Eed tegen de Simonie. Zie Simonie.

- Eerlijk.** Beteekenis van het woord in de K. O. 47.
Elders prediken: 29, 30.
Emeriti. Emeritus-verklaring: 25, 26, 27, 28; ambtelijke positie der Emeriti: 26; onderhoud der Emeriti: 26, 27, 28.
Engelsche psalmen: 81, 200.
Evangelisatie: 36.
Evangelische Alliantie: 114, 115, 116.
Evangelisten: 29, 30.
Examen, naar Art. acht: 23, 24; van Ouderlingen en Diakenen: 34, 35. Zie verder Dienaren des Woords, en Praeparatoir en Peremptoir Examen.
Ex Bonis Publicis. Zie Studiefonds.
Excommunicatie. Begin der Ex.: 93, 94, 95; eigenlijke Ex.: 95-101.

F

- Feestdagen:** 79, 80; Avondmaalsbediening: 78.
Formulieren, van Doop: 72, 73, 74; van Avondmaal: 77; Ban: 95; Afzetting: 106, 107; Bevestiging: 16, 34, 35; van Professoren: 171, 172, 173, 174; van Missionaire Dienaren des Woords: 184-190.
Formulieren van Eenigheid, hunne beteeekenis voor het kerkelijk leven: 4; hunne verhouding tot de K. O.: 4, 5; hunne onderteekening: 66, 67, 68; instemming met de Formulieren van Eenigheid ter Synode: 65, 153, 154.

G

- Geadopteerde kinderen.** Hun doop: 70.
Gebeden. Behoorende bij het ambt van Dienaren des Woords: 30, 31; bij bevestiging: 16, 34; bij kerkelijke samenkomsten: 48.
Gecensureerden. Zie Stemgerechtigden.
Gedoopten. Kinderen als voorwerpen van tucht: 85; volwassenen als voorwerpen van tucht: 85, 86, 87; opteekening van namen: 74; attesteeren van gedoopten: 112.

- Geëxcommuniceerden.** Verhouding der Gemeente tot geëxcommuniceerden: 100; kinderen van geëxcommuniceerden: 100.
Geheime Genootschappen: 203, 204.
Gemeen accord: 116, 117.
Gemeente. Haar recht bij verkiezingen: 16, 17, 34, 35, 36; Kerkeraad: 42, 43; en Kerkelijke tucht: 95-100; verantwoording aan de gemeente: 38.
Gemeenteleden. Hunne roeping inzake de tucht: 88, 89, 90, 91.
Gemeente-vergaderingen: 42, 43, 141.
Generale Synode. Zie Synode.
Gestichten. Dienst in: 21; en Diakoniën: 39, 40.
Getuigen. Bij den Doop: 69, 70; bij onderzoek van aangeklaagden: 95.
Getuigschriften. Zie Attesten.
Gezag van meerdere vergaderingen: 46, 47, 48.
Gezangen bij den Eeredienst: 81.
Goederen: 41, 42.
Gravamina: 49.

H

- Handopening:** 18, 19.
Handoplegging: 20.
Hardnekkige volharding: 93, 95, 96.
Heidenzending: 66; Orde voor: 175.
Heimelijke zonden. Onderscheid tusschen heimelijke en openbare zonden: 87, 90, 91, 104; en de tucht: 87, 89, 90, 91.
Herkiezing van Ouderlingen en Diakenen: 40, 41.
Herstelling in het ambt: 107, 108, 204.
Hiërarchie: 31, 51, 113, 114.
Hooger beroep: 46, 47, 48, 97, 144.
Huisbezoek door Dienaren des Woords: 30, 31; door Ouderlingen: 36, 37; en Avondmaal: 37; waarschuwing op het Huisbezoek: 68.
Hulpbehoevende Kerken en Classen. Zie Inwendige Zending.

Huwelijken, ongeoorloofde: 82, 200; met ongeloofigen, 81, 82.

Huwelijksbevestiging: 81, 82.

I

Incorporatie: 41, 42, 143.

Instelling der Ambten: 53.

Instructiën: 48, 49.

Inwendige Zending: 23, 112, 113, v.v.; beginsel: 131.

J

Jodenzending: 66, 190, 191, 192.

K

Kennisgeving. Aan gecensureerden: 97; aan geschorsten: 106; van schorsing en afzetting van Dienaren des Woords: 106, 107; van afgifte en ontvangst van attesten: 205, 206.

Kerk. In het woord Kerkenorde: 13; gebruik van het meervoud Kerken: 13, 43; beginselen van Kerken: 52, 53, 54; vergaderen van Kerken: 21, 22; beteekenis van de plaatselijke Kerk: 21, 22, 29, 30; roeping door de plaatselijke Kerk: 21, 22, 29, 30, 76, 77; roepende Kerken: 20, 21, 22; samenroepende Kerken: 48, 49, 54, 61, 63, 64, 65, 66; verhouding van de plaatselijke Kerk en den Dienaar des Woords: 24-30; rechten eener plaatselijke Kerk: 146.

Kerkelijke Handboekjes: 7.

Kerkenorde. Beteekenis van het woord: 13; inhoud en doel: 3-6, 13, 14; beknoptheid: 9-12; bindende kracht: 7-9; Gods Woord en de K. O.: 3, 4; ontstaan: 3, 6, 7; redactiën: 6, 7, 8; K. O. en Synodale Besluiten: 11, 12; K. O. en de Belijdenisschriften: 4, 5; beginselen voor de K. O. in de Nederlandsche Confessie: 5.

Kerkeraad, wat de K. O. er onder verstaat: 16, 17; breede of groote: 17; Kerkeraad en verkiezingen: 16, 17, 18, 21, 34, 35; Kerkeraad en Gemeente: 25, 26, 41, 42, 43, 52, 53, 54; oprichten van den Kerkeraad: 53; vergaderingen van den Kerkeraad: 52, 53; Kerkeraad en de ambtsdragers: 29, 30, 31; Kerkeraad en Christelijk Onderwijs: 34; Kerkeraad en de meerdere vergaderingen: 45, 46, 49; Kerkeraad en de tucht, 82-101.

Kerkhulp: 113.

Kerkverband: 42-45, 112, 113.

Kerkvisitatie: 56, 58-61, 134, 147 v.v.

Ketterij: 102, 105.

Koningschap. Zie Christus.

Korte Bediening: 126.

Kort Begrip: 76.

Kosten van Classicale Vergaderingen: 55, 57.

Kranken. Bediening van Avondmaal aan Kranken: 78, 197, 198.

Krankenbezoek: 30, 31.

L

à Lasco. Over tucht over gedoopten: 85, 86.

Lastbrieven. Zie Credentiebrieven.

Lectuur: 68.

Leertucht: 87, 88, 89.

Losmaking van Dienaren des Woords: 26, 27, 106, 107, 134, 135.

M

Medegeven van attesten: 109, 110.

Medewerking der Gemeente. Bij verkiezingen: 16, 17, 18, 34, 35, 36; bij de tucht: 89-102; bij belijdenis des geloofs: 74, 75, 76; bij afgifte van attesten: 110, 111.

Meerdere Vergaderingen. Hun karakter: 45, 46, 48; plaats in het Kerkverband: 43, 44; wat ze hebben te behandelen: 44, 45, 46; hun gezag: 51, 52; afvaardiging naar Meerdere Vergaderingen: 48, 49.

Meineed: 102, 105.

Middelmatige dingen: 114, 115, 116.

Modellen. Beroepsbrief: 124, 125; Credentiebrief: 144, 145; Attestatie en Doopbewijs: 204, 205.

Moderamen: 50, 65.

“**Mond**” voor wie in hooger beroep gaat: 47.

N

Notulen: 61, 97, 153.

O

Oecumenische Synode: 42, 43, 44, 115.

Onboetvaardigheid: 101. Zie verder Hardnekkige volharding.

Onderhoud. Van Dienaren des Woords in actieven dienst: 18, 19, 25; van Emeriti: 27, 28, 29; van studenten: 33; van armen: 113.

Onderlating van den Dienst: 29, 30.

Onderteenings-formulieren: 66, 67, 68, 193, 194, 195.

Onderzoek ter toelating tot het Avondmaal: 74, 75, 76, 77.

Onderzoeking des levens: 15, 19.

Ontslag uit den Dienst. Zie Losmaking.

Onttrekking aan de tucht: 99, 100; aan het Kerkverband: 117
“**Open Communion**”: 74, 75.

Opdracht aan Deputaten: 53, 55, 58, 60.

Openbare Belijdenis des geloofs: 74, 75, 76, 77; vragen bij: 196; uitbreiding van vragen bij: 197.

Openbare verzoening: 91, 92, 93, 102.

Openbare zonden: 90, 91, 102.

Openlijke verklaring: 65, 153, 154.

Opleiding tot den Dienst des Woords: 23, 24; door Professo-
ren: 31, 32, 33.

Optreden van studenten: 33, 34, 170; van predikanten buiten
onze Kerkgemeenschap: 139.

Ordening: 13.

Ordonnantieën. Voor beroepbaarheid: 20, 21, 24. Zie ver-
der Regelingen.

Ouderlingen. In onderscheiding van Dienaren des Woords: 15, 20, 35; hun ambt: 30, 31, 36; hunne verkiezing: 34, 35, 36, 140, 141, 142; hunne aftreding: 40, 41, 143; tucht over Ouderlingen: 102-109. Zie verder onder Formulieren van Eenigheid.

Overgaan tot eenen anderen staat des levens: 26, 27.

Overheid en E. B. P.: 33; en Diakoniën: 39; en bededa-
gen: 79, 80; en huwelijk: 81, 82; en Kerkelijke tucht: 82, 83; hare bescherming: 41, 42.

P

Particuliere Synoden: 42, 61, 62.

Peremptoir examen: 15, 19, 20, 118-121.

Persverslagen: 50.

Praeses: 49, 50, 51, 54, 55.

Predikers zonder vasten dienst: 24.

Preeklezen: 36, 37.

Presbyterian Alliance: 115, 116.

Professoren ter Synode: 64, 153. Zie verder Doctoren en
Opleiding.

Psalmberijming: 80, 81; U. P. Psalter: 200.

Psalmgezang: 80, 81.

Publicatie der Acta, in Engelsch en Duitsch, van Commissie
Rapporten: 192.

R

Rapporten van Kerkvisitatores: 58, 59; van Synodale Depu-
taten: 64.

Rechter in eigen zaak: 48, 49.

Redactieën van de Kerkenorde: 6, 7.

Reformatoren. Hun recht: 48.

Regeering van Dienaren des Woords en Ouderlingen: 36, 37.

Regelen in de K. O. Hun Karakter: 3, 4; en wetten: 7, 8; voor
afwijkingen: 8, 9; Gods Woord en Kerkelijke Rege-
len: 10, 11.

Regelingen voor verkiezing van Dienaren des Woords: 15, 16, 17, 23, 121-123; van Ouderlingen en Diakenen: 34, 35, 36, 37, 140, 141, 142; voor de Inwendige Zending: 23, 131, 132; voor het examen naar Art. acht: 23, 24, 133; voor losmaking van Dienaren des Woords: 26, 27, 134, 135; voor het onderhoud van Emeriti: 27, 28, 135 v.v.; voor appelleerenden: 46, 47, 144. Zie verder Ordonnantien.

Regels van Orde: 41, 42, 66, 155 v.v.

Reglementen. Beteekenis van het woord Reglement: 60, 65, 66; voor de Emeritus Board: 28, 29, 135 v.v.; voor de Kerkvisitatie: 60, 147 v.v.; voor de Synodale Commissie: 65, 66, 161, 162, 163; der Commissie voor "De Wachter" en "The Banner": 163 v.v.; voor Curatoren: 165 v.v.; voor Theol. School: 167 v.v.

Rekening van Diakenen: 37, 38, 39.

Remedie: 100.

Restitutie van Overkomstkosten van Leeraars: 126, 127.

Revisie van de Kerkenorde: 6, 7, 13.

Roeping. Kerkelijke Roeping: 14, 15; door de plaatselijke kerk: 21, 22, 23.

Rondvraag: 54, 55, 56.

S

Sacramenten. Door wie uit te reiken: 14, 15, 30, 71; bediening van, waar nog geen gemeente is: 146.

Samenkomsten (kerkelijke). Getal: 42, 43; te behandelen zaken en wijze van behandeling: 44, 45; duur: 50, 51; besluiten van de meerderheid: 47, 48.

Scheurmakers: 48, 102, 105.

Scholen. Zie Christelijke Scholen.

Schoolmeesters. Zie Formulieren van Eenigheid.

Schorsing. Voorloopige: 104; van Dienaren des Woords: 66, 67, 102-107; van Ouderlingen en Diakenen: 102-107; van het Avondmaal: 93, 94.

Scriba: 49, 50.

Simonie: 102, 105.

Singuliere gaven: 23, 24.

Socialisten: 200.

Stated Clerk: 51, 61, 66.

Stemgerechtigden: 36, 94.

Straf als naam voor tucht: 83.

Studenten. Hun optreden in de Gemeenten: 33, 34. Zie verder Studiefonds.

Studiefonds: 33.

Synode (Generale). Karakter: 45, 46; tijd van samenkost: 63, 64, 151, 152, 153; afvaardiging naar de Synode: 56, 57, 63, 64; hare samenroeping: 62, 63-65; Synode en kerkelijke tucht: 88, 89; haar onderzoek naar Singuliere gaven: 23, 24. Zie verder onder Deputaten en Approbatie.

Synodale Commissie: 20, 21, 65, 66.

T

Theologische School: 65; Reglement voor: 167-171.

Toelating tot het Avondmaal. Zie Avondmaal.

Toespraken. Zie Doop, Avondmaal en Begravenissen.

Trappen van Censuur. Zie Vermaningen.

Tucht. Definitie van de Kerkelijke Tucht: 82, 83; tucht en straf: 83; karakter der tucht: 82, 83, 88, 107; voorwerpen der tucht: 84-87, 88; over leer en leven: 87, 88, 89; over heimelijke zonden: 89, 90, 91; over openbare zonden: 90-102; door afhouding van het Avondmaal: 93, 94; door de eigenlijke excommunicatie: 95-100; over ambtsdragers: 102-107; de K. O. geeft de hoofdlijnen voor de tucht: 94, 95; onttrekking aan de tucht: 99, 100, 203; over doopleden: 201, 202.

Tuchtwaardige zonden: 87, 88. Zie verder Zonden.

U

Uniformiteit: 9, 10.

Unions: 203, 204.

V

- Vacature.** Tweemaal beroepen in dezelfde vacature: 20, 21.
Vereenigen, enz., doop door: 196.
Vergoeding: 57, 147.
Verkiezing in onderscheiding van Beroeping: 15, 16; van Dienaren des Woords: 15-19, 20, 21; van afgevaardigden ter Synode: 56, 57, 63, 64; van Kerkvisitatores: 58, 59.
Verklaring. Zie Openlijke Verklaring.
Vermaningen. Karakter: 90; door de Gemeente-leden: 89, 90, 91; door den Kerkeraad: 94; de drie **Vermaningen** of Trappen: 95-100.
Verstrooiden: 56, 129, 130, 146, 147, 202.
Vertaling van Moties voor de Synode: 192.
Vertrek. Zie Attesten, en Medegeven.
Verzoening van geëxcommuniceerden met de Gemeente: 100, 101, 102. Zie verder Openbare Verzoening.
Voetius. Over vroegere redactien der Kerkenorde: 6, 7; over het Kerkverband: 43, 44; over de verhouding van den Kerkeraad en de Meerdere Vergaderingen: 46; over tucht over gedoopten: 85, 86.
Volwassenen: 72, 73. Zie verder Gedoopten.
Voorbereiding en Nabetrachting: 77, 78.
Voorschot door Diakenen: 39.
Vorm van attestatie: 111, 112.
Vreemdelingen: 38.

W

- Wachter:** 65; Commissie voor: 163 v.v.
Wederopneming. Zie Verzoening en Openbare Verzoening.
Wetten: 7, 8.
Wijze van Openbare Verzoening: 92, 93.

Z

- Zangkoor:** 81, 200.
Zending. Zie Inwendige Zending, Heidenzending en Joden-zending.
Zendingsorde: 66, 175 v.v.
Zondagsviering: 79, 80, 199.
Zonden: 102, 103, 104, 105. Zie verder Tuchtwaardige Zonden.
Zusterkerken: 206, 207.

